

YENİ ÇAĞ

9 (255)
Eylül
1985

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Haydar Kutlu</i>	
«Barış ve iyi komşuluk köprüsü» için	3
<i>Abel Aganbegyan</i>	
Sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi	12
<i>Hector Mujica</i>	
«Enformasyon emperyalizmi»nin büyük iştahı	26
<i>Muhammed İbrahim Hugud</i>	
Zor bir aşamanın başlangıcında	35
● Yığınlarla sıkı bağ başarının güvencesidir	44
<i>Robert Steigerwald</i>	
Ücretli emek sistemindeki değişimler	69
	1

Vasil Bejda

Vatikan nereye gidiyor?	77
● Komünist gençlik örgütleri	86

ÖZEL SAYFALAR

● TKP Merkez Komitesi'nin TKP'nin 65. kuruluş yıldönümü üzerine bildirisi	90
● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	94
● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	95

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kuruluş ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 31 Temmuz 1985

YAZIŞ	BOX 16367	Stredisko pro rozširovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

«Barış ve iyi komşuluk köprüsü» için

Haydar Kutlu

Türkiye Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

NATO'nun ele başları Türkiye'nin bu pakt içindeki yerini tanımlarken sık sık aynı kavramları kullanıyorlar. Örneğin FAC Savunma Bakanı M. Wörner ülkemizi «Avrupa ile Asya arasında Hint Okyanusu'na kadar uzanan bir zincirin halkalarını birleştiren bir köprü» ⁽¹⁾ olarak görüyor. NATO'lu politikacı ve generallerin ağızında «stratejik köprü» klişesi, Türkiye'ye Kuzey Atlantik paktı içinde verilen askersel rolü, onun komşu devletlerin güvenliğini tehdit etmek ve onlara karşı düşmanlık yaymak için kullanılan bir atlama tahtasına dönüştürülmesini ifade etmektedir.

Biz ülkemizin dünyadaki yerinin ve rolünün böyle saptanmasına kesinlikle karşıyız. Eğer Türkiye bir «köprü» olarak nitelenecekse, biz onu yalnızca bir «dostluk, işbirliği ve barış köprüsü» olarak görmek istiyoruz. TKP'nin 1983'teki 5. Kongresinde onaylanan Programında şöyle deniyor: «Günümüzde uluslararası alanda en önemli görev, barışı korumaktır. Her zaman sömürü ve baskıya karşı savaşımın en önünde yer alan komünistler, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkını savunmak için, barış savaşımının da en önünde yer alıyorlar . . . Barış uğruna savaşım emperyalizme karşı savaşımın, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımından ayrılmaz.» ⁽²⁾ TKP, ülkedeki durumu buradan yola çıkarak değerlendiriyor, değişik politik güçlere karşı tutumunu buna dayanarak belirliyor ve savaş karşıtı harekette yığınlarla birlikte bu temelde işlev görüyor.

Bugün Türkiye, dünyada silahlanma yarışını tırmandıran, Sovyetler Bir-

⁽¹⁾ «Tercüman», 29 Mart 1984.

⁽²⁾ Türkiye Komünist Partisi. Program, s. 16.

liği ve öteki sosyalist ölkelerin sınırlarının yakınlarına ilk vuruş için nükleer silahlar yerleştiren, fiilen uzayın militarizasyonuna yönelen ve sosyalizme, barış isteyenlere, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşı veren halklara karşı «haçlı seferi» açan ABD emperyalizmine en çok bağımlı ölkelerden biridir. ABD, bu serüvenci, saldırgan politikasını Türkiye'ye de dayatıyor. Türkiye, dünyada İsrail ve Mısır'dan sonra en çok Amerikan askersel «yardımı» alan üçüncü ölkedir. Washington 1986 için Türkiye'ye «askersel gereksinimleri» için 785 milyon dolar verilmesini öngörüyor. Bu rakam, örneğin bundan beş yıl önce verilen miktarın iki katıdır.

Bu, aslında ölkelerinde Sovyetler Birliği'ne, öteki sosyalist ölkelere, Yakındoğu halklarına yönelik Amerikan askeri üslerinin ve tesislerinin kurulmasına izin verdiği için Türk hükümetine verilen bir sadakadan başka bir şey değildir. Şimdi Türkiye topraklarındaki bu tür üslerin (hava alanları, Amerikan 6. Filosuna bağılı gemiler için ikmal ve akaryakıt tesisleri, casusluk ve dinleme merkezleri, nükleer silah depoları ve radar istasyonları da dahil) sayısı 60'ın üzerindedir. 1983'ten itibaren Karaman'da özel donatımlı uçaklardan oluşan AWACS sistemi ⁽³⁾ çalışmaya başlamıştır.

Türkiye'deki Amerikan askeri üslerinden çoğunun eylem alanı son derece geniştir, Doğu Akdeniz-Kızıl Deniz ve Ortadoğu bölgelerini kapsamaktadır. Bunlar barışa yönelik potansiyel bir tehlike oluşturmakla kalmıyor. ABD, Türkiye topraklarından yıllardır askeri operasyonlar tertipliyor, çeşitli casusluk uçuşları düzenliyor ve önceden planlanmış, kaba kuvvet kullanılan geniş çaplı serüvenci eylemlere girişiyor. 1958'de Lübnan'a çıkartma yapan Amerikan askerleri İncirlik ve Balıkesir üslerinden kalktılar. 1960'ta Sovyetler Birliği toprakları üzerinde casusluk uçuşları yapan «U-2» uçakları da yine İncirlik üssünen havalanmışlardı. 1970'te Filistin halkının savaşıını ezmek amacıyla «uzmanlar» ve silah göndermek için Türkiye'deki Amerikan askeri üsleri ile Amman arasında hava köprüsü kuruldu. 1980'de Washington, başarısız kalan «Tahran'daki rehineleri kurtarma» operasyonunu gerçekleştirmek için İncirlik ve Balıkesir üslerini kullandı. Ve son olarak, 1983'te Amerikan askeri piyadeleri Lübnan'a çıkartma yaptığı ve Amerikan gemileri Lübnan köylerini top ateşine tuttuğu zaman da İncirlik üssü asker ve askeri malzeme taşıyan bir merkez olarak kullanıldı. ⁽⁴⁾

Ölkemiz topraklarında Amerikan nükleer silahları var, 1980'den sonra Türkiye'de özel silolarda yeni nükleer başlıklar ve mermiler depolandı. Hava alanlarında yığınsal kırım silahı yüklü onlarca Amerikan uçağı bulunuyor. Amerikan askeri üsleri etrafına yerleştirilen Türk askerleri,

⁽³⁾ AWACS sistemi, bir dizi NATO ölkesi ordularınca kullanılan erken uyarı sistemiyle donatımlı Amerikan uçaklarından oluşmaktadır. (Not Red.)

⁽⁴⁾ Bak : «Milliyet», 9 Şubad 1984, «Hürriyet», 11 Şubat 1984.

bunları halkımıza karşı korumakla görevlendirilmişlerdir. Öte yandan birçok üs ve tesise yalnız burada bekçilik yapan askerlerin değil, aynı zamanda Washington'a bağlılıklarıyla ün yapmış Türk generallerinin bile girmesi yasaktır. Düğmeye basma ve nükleer silahları ateşleme yetkisi ABD'nin elindedir. Bu, Türkiye'nin bir karşı darbe sonucunda bir anda yok olmasına yol açabilir. Olgular, gelişmeler gösteriyor ki, ABD, Türkiye'deki nükleer silahlarını azaltmayı değil, artırmayı ve modernleştirmeyi planlıyor.

Pentagon, Türkiye'deki Amerikan askeri üslerini uzay silahlandırma programının kapsamına almaktadır. Denemeleri sürmekte olan Amerikan uzay mekiği «Discovery»nin, bir dizi öteki işin yanı sıra, Karadeniz üzerinde uzaya yerleştireceği askersel uyduların «yıldızlar savaşı»nda kullanılacağını Türkiye basını yazdı. ⁽⁵⁾ Öte yandan bu tür uyduların Türkiye'deki Amerikan üslerinden hizmet aldığı biliniyor.

Washington'un NATO ülkelerine yaptığı «yıldızlar savaşı» programının hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine katılma çağrısına ilk evet diyen, ABD'ye sadakat ve dalkavuklukta hiç şaşmayan Türkiye'deki rejim oldu. Savunma Bakanı Z. Yavuztürk'ün şu sözleri bunu kanıtıyor: «Türkiye, yıldızlar savaşı'na evet dedi». Dışişleri Bakanı V. Halefoğlu'nun sözleri de son derece açıktır: «Biz, yıldızlar savaşı'nın dışında kalamayız.» ⁽⁶⁾ Bu tür demeçler Türkiye kamuoyunda haklı olarak kaygı uyandırıyor.

Türkiye çeşitli anlaşma ve sözleşmelerle ABD'ye bağlıdır. Bu anlaşmalara dayanarak Pentagon ülkemizi militarist politikasına daha çok çekmeye çalışıyor. Daha 5 Mart 1959'da imzalanmış bulunan ve hâlâ yürürlükte olan bir anlaşma, Türkiye halkının işbaşına getirdiği bir hükümeti istememesi durumunda ABD'ye Türkiye'ye askeri müdahalede bulunma hakkı tanımaktadır. 12 Eylül 1980'deki askeri devirmeden sonra işbaşına gelen yeni rejim hemen ABD ile Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nı yürürlüğe koydu. Bu anlaşma, Türkiye topraklarındaki ABD üsleri varlığını koruduğu ve Türk ordusunun ağır, bağımlılığı artırıcı koşullarla Amerikan silahlarıyla donatılmasını öngördüğü için, aslında silahlanmanın artırılmasını ve Ankara'nın ABD'nin emirlerine göre hareket etmesini dayatan bir anlaşmadır. 1982'de askersel diktatörlük Reagan yönetimiyle «Mutabakat Anlaşması» imzalandı. Bu temelde ülkemizin Güney-doğusunda bulunan Muş ve Batman'da ABD «Çevik Kuvvetleri»nin Yakındoğu ve Ortadoğu'ya aktarılmasında ve başka amaçlarla kullanılacak yeni Amerikan üslerinin yapımına başlandı.

Sovyetler Birliği ve Bulgaristan ile ortak sınırı olan, İstanbul ve Çanakkale boğazlarını kontrolünde tutan, İran'a ve bir dizi Arap ülkesine yakın olan Türkiye'nin stratejik konumu, NATO açısından büyük önem taşımak-

⁽⁵⁾ Bak: «Günaydın», 30 Ocak 1985.

⁽⁶⁾ Bak: «Cumhuriyet», 3 Mayıs 1985, «Milliyet», 6 Haziran 1985.

tadır. Bu durum, şimdiki rejimin temsilcileri tarafından ABD egemen çevreleriyle ve NATO başlarıyla pazarlıkta bir koz olarak kullanılıyor. Uluslararası finans sermayesiyle bağlı olan ve onun Türkiye'ye bir dizi yükümlülük dayatmasına razı olan Başbakan T. Özal ve çevresi de, Cumhurbaşkanı K. Evren ve Pentagon ve NATO merkeziyle sıkı ilişki içinde olan öteki generaller de ülkemizin Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist Balkon devletlerinin güney sınırlarında Pentagon'un ileri karakolu haline getirilmesine razılar. Ama bunun için yeni kaynak, daha çok para gerekiyor. Özal, ABD'ne hareket etmezden önce şöyle dedi: «NATO, Güneydoğu kanadını güçlendirmek istiyorsa, Sovyetler ve Bulgaristan'la uzun bir sınırı olan Türkiye'ye yardım etmek durumundadır. Bu iş için ABD'den aldığımızdan daha çok paraya ihtiyaç var.»⁽⁷⁾ ABD'nin Türkiye'yi silahlandırma politikasını «ortak değer ve idealler» olarak; ABD'nin verdiği yeni sadakayı da «mensup olduğumuz savunma sistemi içerisinde müşterek gayret ve yardımlaşma»⁽⁸⁾ olarak niteleyen K. Evren de, bu konuda karmaşık sözlerle de olsa, aynı şeyi söylüyor.

Türkiye Genel Kurmay Başkanı N. Üruğ Washington'a hizmet için özel bir çaba harcıyor. Öyle ki, Reagan yönetimi kendisini «üstün hizmet madalyası»yla ödüllendirdi. Genel Kurmay Başkanlığı'nın Özal'a ABD gezisi öncesinde verdiği bir ordu raporunda, Yunanistan halkının topraklarında istemediği, sökülüp atılmasını talep ettiği Amerikan askeri üslerinin de Türkiye'ye getirilebileceği belirtiliyordu. Ve Genel Kurmay açık olarak Amerikan yardımı istediğini şöyle ifade ediyordu: «Her hizmetin bir bedeli vardır.»⁽⁹⁾ Kısacası, Türkiye'deki militaristler, ülkeyi tamamen Amerikan emperyalizminin emrine vermeye hazır olduklarını ortaya koyuyorlar. Bu politikanın karakteristik bir göstergesi de Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ayrılıkçı bir «devlet» ilan edilmesi oldu. Bu adımın amacı, bağımsız, toprak bütünlüğüne sahip, bağlantısız bir devlet ve BM'in eşit haklı bir üyesi olan Kıbrıs'ı bölmektir. Tüm bunlar şovenizmi kışkırtıyor, Washington'un hegemonyacı planlarına hizmet ediyor.

Oluşan bu durumda, bizim verdiğimiz barış savaşımı, halkımız için gerçek bir tehlike oluşturan Amerikan askeri üslerinin varlığına son verilmesi, ABD'yle imzalanmış kölelik anlaşmalarının yırtılması savaşımıyla doğrudan bağlıdır.

Türkiye'nin ABD'nin hegemonyasından kurtarılması, politikasında komşu ülkelerle, özellikle Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin yer etmesi, bölge halklarıyla dayanışma, Yunanistan ile olan anlaşmazlıkların çözüme götürülmesi, bütün bunlar açıktır ki, bugün ülkemizde demokrasinin kazanılması, korunması ve geliştirilmesi sorunuyla sıkı sıkıya bağlıdır.

⁽⁷⁾ «Milliyet», 25 Mart 1985.

⁽⁸⁾ «Hürriyet», 9 Şubat 1985.

⁽⁹⁾ «Milliyet», 27 Şubat 1985.

Bugün Türkiye barış ülküsünü savunan insanların koşuşturulduğu, ağır işkencelerden geçirildiği, Barış Komitesi yönetici ve üyeleri hakkında dava açıldığı ve bunların ağır hapis cezalarına çarptırıldığı bir ülkedir Rejim, barış ve halklar arasında dostluk için savaşımı ağır suç sayıyor. Toplantı ve mitinglerde barış ülküsünün savunulması yasaktır. Öteyandan ABD ve NATO'nun «psikolojik savaş» merkezlerinin iğrenç yalan ve karalamaları radyo-televizyon ve basında geniş ve en kaba biçimde propaganda ediliyor. Her türlü şoven, ırkçı, saldırgan militarist görüşün yayılmasına izin veriliyor.

Yabancı bir gözlemci Türkiye'de parlamenter bir devlet yönetimi olduğunu sanabilir. Gerçekte parlamento hiç de en yüksek erk organı değildir. Erk aslında küçük bir grubun elindedir ve bu grup ülkeyi keyfi biçimde yönetmektedir. Şimdiki Anayasa ise demokratik kurumlara varlık hakkı tanımıyor, tersine azınlığın diktatörlüğüne ömrünü uzatabilmek için manevra yapma olanağı veriyor.

Türkiye'nin devlet yapısında demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesi için ya da bunların korunması ve genişletilmesi için savaşımdaya dayanılabilecek tek bir halka yoktur. Ne diktatörlüğün isteğiyle ayrıcalıklı duruma getirilmiş partilerin temsil edildiği parlamento, ne Anayasa Mahkemesi, ne de başka her hangi bir yasal kurum, demokrasiyi savunan kurumlar olarak ele alınabilir. Barış ve demokrasi isteyen güçler, tüm Türkiye halkı, bunları demokrasiyi savunan kurumlar saymıyor. Parlamenteoya girmelerine izin verilmeyen muhalefet partileri, rejim tarafından henüz yasaklanmamış olan sendikalar, çeşitli basın organları sürekli tehdit altındadır.

Türkiye'de grev yapmak, resmi görüşlerden farklı görüşleri açık olarak savunmak, serbest seçimler, miting ve gösteriler düzenlemek yasaktır. Yurttaşlar egemen güçler tarafından sorgusuz sualsiz tutuklanabiliyor ve birkaç ay, hatta yıllarca cezaevinde tutulabiliyor. Tutuklulara korkunç işkenceler uygulanıyor. Serbest bırakılanlar da «politik görüşleri» özel polis fişlerine geçirildiği için özgür değildir. Bu kişiler işçi, memur, öğrenci, öğretim üyesi kim olursa olsun resmi makamlarca toplumsal yaşamdan dışlanmaktadır. ⁽¹⁰⁾

Türkiye'de devlet aygıtı yeniden örgütlenerek tamamen merkezileştirildi ve faşist tipte yetkilerle donatıldı. Doğrudan kendine bağlı çeşitli kuruluşlar ve sahip olduğu «anayasal yetkiler»le Cumhurbaşkanı, hükümetin ve parlamentonun bütün çalışmalarına müdahale edebilmektedir. Ordunun tepesindeki generaller de sınırsız yetkilere sahipler. Valiler sıkı-

(10) Evren-Özal rejimi Haziran 1985'te yeni «Polis vazife ve selahiyetleri yasası»nı kabul etti. Bu yasa «güvenlik kuvvetlerine» resmen telefonları dinleme, özel mektupları açma, tiyatroları kapama, yığın örgütlerini yasaklama, «şüpheli» kişileri hiç bir suç göstermeden tutuklama, hatta polisin kanısınca «durum gerektirdiğinde» insanlara ateş açma yetkisi tanımaktadır.

yönetim komutanlarının yetkileriyle donatıldılar. Bunların şimdi «yukardan gelen emir»lere dayandıklarını öne sürerek çeşitli keyfi hareketlerde bulunmaları şaşırtıcı olmuyor.

Rejim, tüm bu gerçekleri dünya kamuoyundan gizlemeye çalışmaktadır. Bugün Türkiye'deki «parlamentar» rejimin gerçek yüzü işte böyledir.

Ne var ki, bu uygulamalar, baskı ve terör, gerçek yurtseverlerin direncini kıramadı, görüşlerini, gerçek inançlarını değiştiremedi. ⁽¹¹⁾ Gerçek yurtseverler savaşlarıyla Türkiye'yi «barış ve iyi komşuluk köprüsü» haline getirmeye çalışıyorlar. Türkiye Barış Komitesi Başkanı M. Dikerdem askeri mahkemede görülen davada (1982-1984) yaptığı savunmada, barış içinde yanyana yaşama ilkesini savundu, insanlığın geleceğini korumak için, hayat için, nükleer felakete karşı savaşımın zorunluluğunu belirtti. Bu yiğit savaşçı konumlarından bir milim bile gerilemedi. M. Dikerdem'le birlikte yargılananlar da onun örneğini izlediler.

Kasım 1984'te Barış Komitesi'nin başka üyeleri hakkında açılan ikinci davada dünyaca tanınmış yazar A. Nesin konuştu. Kendisini hiçbir şekilde suçlu hissetmediğini belirtti. İlk davanın sanıklarının ağır hapis cezalarına çarptırılmış olmasına karşın, yeniden bir barış derneğinin kurulması için çaba göstermekten geri durmayacağını açıkladı. ⁽¹²⁾ Yurtseverlerin mahkeme salonları da dahil her yerde ardıcıl savaşımı, kararlı tutumu insanları etkiliyor, diktatörlük koşullarında da barış ülkülerinin yaygınlaşmasına yardımcı oluyor.

Türkiye'ye yeni nükleer roketler yerleştirilmesi sorununun gündeme gelmesi savaş karşıtı protestoların genişlemesine yol açtı. 1984 Nisanında İzmir'de NATO Nükleer Planlama Grubu'nun olağan toplantısı yapıldı. Bu toplantıda Türkiye'ye yeni nükleer silahların yerleştirilmesinin ele alındığı öğrenilince, kamuoyundaki tepkiler hızla arttı. Komünistler ve öteki sol güçlerin temsilcileri NATO'nun planlarını şiddetle kınadılar. Parlamento dışında bulunan üç burjuva muhalefet partisi (SODEP, DYP ve Refah Partisi) ülkemize Amerikan nükleer roketlerinin yerleştirilmesinin ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olduğunu, bunun Türkiye'yi nükleer bir savaş sürüklemekle eşanlamli olacağını belirttiler.

Ülkemizdeki çeşitli güçler militarizm politikasına karşı koyuyorlar. Reji-

(11) Ülkede ağır politik koşulların sürmesine karşın 9 Haziran 1985'de İstanbul'da «İş, ekmek ve demokrasi!» belgisi altında 40 bin kişinin katıldığı yığinsal bir gösteri yapıldı. Gösterinin yapıldığı meydan etrafında birçok polis kordonu oluşturuldu. Gösteriye katılmak isteyenler onur kırıcı biçimde arandı. Polisler, hiç gizlemeden, gösteriye katılanları fişliyorlar, fotoğraflarını çekiyorlardı. 100 kadar kişi gözaltına alındı. Bunlar arasında SODEP Genel Sekreter Yardımcısı N. Gürman da bulunuyordu. Tüm bunlara karşın Türkiyeli emekçiler 1980 askeri devriminden bu yana nefret edilen bugünkü rejime ilk kez açık olarak karşı çıktılar.

(12) «Tercüman», 22 Ocak 1985.

min «ulusal güvenliğin pekiştirilmesi için ordunun ABD yardımlarıyla modernize edilmesi gerektiği» biçimdeki tezleri basında eleştiriliyor. Sol Birlik (13) Özal'ın ABD gezisi öncesinde yayınladığı bir bildiriyle halka seslenerek, üzerinde yeniden görüşmeler yapılan Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nın uzatılmasına karşı çıkmaya çağırıyordu.

Birçok burjuva muhalefet partisi temsilcisi de ABD'nin Türkiye'ye baskı yapma aracı olarak kullandığı Amerikan «askeri yardımı»na karşı çıkıyor.

Komünistler, diktatörlük koşullarında barış savaşımının en ön sıralarında yer alıyorlar. Bini aşkın yurtsever, TKP'ye üye oldukları için 17 yıla varan ağır hapis cezalarına çarptırıldı. TKP, halkımıza sürekli olarak ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmelerle ilgili gerçekleri açıklıyor, gelişen süreçlerin yönünü gösteriyor, dünyayı ve Türkiye'yi tehdit eden savaş tehlikesinin boyutlarını sergiliyor. TKP, bölgemizde bu tehlikenin, Türkiye'de saldırgan eylemleri için geniş olanaklar sağlanan Amerikan «Çevik Kuvvetleri»nden geldiğini gösteriyor. İşler oraya kadar vardı ki, Pentagon'un üslerindeki Amerikan askerlerine polis yetkileri tanınıyor. Örneğin 13 Mart 1985'te İncirlik'teki Amerikan askerleri, burada çalışan ve işgirisinde yasadışı olarak üzerlerinin aranmak istenmesine karşı koyan Türk işçilerine kurt köpekleriyle saldırdılar, 9 işçiyi ağır yaraladılar.

Komünistler, tutuklamayı, işkenceyi ve hatta ölümü göze alarak, yayın organlarıyla, bildirilerle, barış savaşımının çeşitli sorunlarını halkımıza duyuruyorlar. Örneğin Adana'daki ve güneydeki öteki illerde parti örgütleri yayınladıkları bildirilerde İncirlik üssünün ABD tarafından Lübnan halkının savaşını ezmeye gönderilen Amerikan askerleri için aktarma merkezi olarak kullanıldığını açıkladılar. 1984 Nisanında TKP ile Türkiye İşçi Partisi'nin İzmir örgütleri birlikte yayınladıkları bildiriye NATO Nükleer Planlama Grubu'nun İzmir toplantısının militarist amaçlarını kınadılar.

Partimiz, Türkiye'nin ancak antisovyetizme ve şovenizme karşı ardıcıl savaşım verilerek bir «barış ve iyi komşuluk köprüsü» haline getirilebileceği görüşündedir. Komünistler en çetin diktatörlük koşullarında, halkımıza Sovyetler Birliği'nin barışçı politikasını, Türk-Sovyet dostluğunun önemini ve perspektiflerini açıklıyorlar. Onlar Kıbrıs sorunuyla, Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili olarak kışkırtılan kör milliyetçiliğin, sadece ülkemizi emperyalizmin elinde oyuncak yapanların işine yaradığını ardıcıl ve amaca yönelik biçimde ortaya koyuyorlar.

Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri bu savaşımında komünistlerin gücüne güç katıyor. Bu yıl partimiz «Demokratik Türkiye, Daha Güçlü TKP» belgisi altında 65. kuruluş yıldönümünü kutluyor. Bu yıldönümünde «TKP'yi güçlendirme» kampanyasını açan emektar ko-

(13) Sol Birlik, Aralık 1984'te kuruldu. Türkiye Komünist Partisi'nin yanı sıra Kürdistan Öncü İşçi Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Komünist Emek Partisi, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nden oluşuyor. (Not Red.)

münistlerin toplantısından sonra yayınlanan bildiride şöyle deniyor: «Partimiz, Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizminin ana doğrultusundan, işçi sınıfının, köylülerin, halkın ulusal çıkarlarını savunma çizgisinden hiç bir zaman şaşmadı.»⁽¹⁴⁾

Biz, Türkiye'deki rejimi faşist bir rejim olarak tanımlıyoruz. Deneyim gösteriyor ki, bu koşullarda bile yığıtçe savaşım veren son derece geniş güçler vardır. Bu güçler illegal eylem gösteren TKP ve öteki sol partilerden yasal burjuva muhalefet partilerine kadar son derece geniş bir politik yelpaze oluşturuyorlar. TKP Merkez Komitesi'nin 4. Plenumu oluşan durumu analiz ederek, bu güçler arasında ortak hedefler ve istemler temelinde diyalog kurulması ve eylem birliği yapılmasının olanaklı ve zorunlu olduğunu saptadı. Bugün diktatörlük karşıtı güçlerin, barışsever bir politika, ABD ile imzalanmış ikili kölelik anlaşmalarının iptal edilmesini, bütün ülkelerle ve özellikle komşularımızla eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde ilişkilerin geliştirilmesini, Kıbrıs ve Ege sorunlarının barışçı yollardan çözülmesini isteyen, ulusal bağımsızlıktan, dünyada barışın güçlenmesinden yana olan her kesin birleşmesi için gerekli koşulların olgunlaştığını vurguladı.

Gelişmeler gösteriyor ki, Evren-Özal diktatörlüğünün konumları giderek zayıflıyor. Bu rejimin gerçek niteliğini göstermek bir parlamentoya örtme manevrası boşa çıktı. Şimdi giderek daha geniş güçler demokratik bir Türkiye hedefi etrafında birleşiyorlar. Halk yığınlarında güçlü bir değişim istemi olgunlaşıyor. Partimiz, Sol Birlik'ten burjuva muhalefet partilerine kadar bütün diktatörlük karşıtı güçlerin rejime son vermek, ulusal, demokratik bir erk oluşturma hedefi etrafında birleşmesi için savaşım veriyor.

Biz bu savaşımında TKP'nin aldığı önlemlerin başarı için yeterli olmadığını görüyoruz. Karşımızdaki düşman, uluslararası çapta da örgütlüdür. Bundan ötürü, bize, nükleer savaş karşıtı harekete önemli katkıda bulunabilmek için bütün öteki ülkelerdeki barış güçleriyle sıkı, aktif birlik, kardeşçe dayanışma gereklidir.

Tüm antiemperyalist güçlerin birliğinin temeli, harcı olan dünya komünist hareketinin birliğinin güçlendirilmesi, partimiz için son derece güncel bir sorundur. TKP'nin kanısınca, dünya barışının korunması için kardeş partiler arasındaki koordinasyonun en üst düzeye çıkarılması gerekmektedir. Bu, toplumsal ilerlemeden yana güçlerin, emperyalizmin dünya komünist hareketine, halkların ulusal kurtuluş savaşlarına yönelik «sosyal aç» politikasına daha başarılı biçimde karşı koymalarına yardım edecektir. Biz, bu yılın Ocak ayında yapılan Akdeniz, Ege denizi, Yakın ve Ortadoğu, Kızıldeniz Ülkeleri Komünist ve İşçi Partilerinin Konferansında, dünya komünist hareketinin birliğini güçlendirme yönünde oybirliğiyle kabul edilen somut önerilere⁽¹⁵⁾ büyük önem veriyoruz.

(14) «Atılım», 15 Ocak 1985.

(15) Ayrıntılı bilgi için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1985. Sayı 4; «Yeni Çağ» 1985, Sayı 2, Sayfa 97.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, karmaşık illegal savaşım koşullarında TKP, tüm demokratik güçlerin ulusal çapta birliğini sağlamak için çalışıyor. Açık ki, dünya komünist hareketindeki birlik pekiştikçe, bizim ülkemizde uyguladığımız politikanın ikna gücü daha da artacaktır. Ve tersine, sınıf düşmanı, dünya komünist hareketindeki zayıflıklardan, çözüme bağlanmış sorunlardan, antikomünist uydurmalar yaymak ve reel sosyalizme soldirmek için yararlanıyor. Türkiye egemen çevreleri bu sorunları biz komünistleri yıldırmak, illegalitede çalışan ya da işkencede bulunan komünistin moralini yıkmak için kullanılıyor. Bu sorunlar oportünizm tarafından da solu parçalamak için kullanılıyor. Bir dönem TKP'ni bölmek amacıyla da kullanıldı.

Dünyadaki gelişmeler tüm komünist ve işçi partilerinin önüne barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımıyla ilgili yeni yeni görevler getiriyor. Bunları nasıl çözeceğiz? Kollektif tartışma, görüş alış veriş, bu durumda bizim için yadsınmaz bir gereksinimdir. Ama bu tartışma, ancak ortak sınıf düşmanına karşı birliğin güçlenmesine yardım ettiği zaman verimli olabilir.

Emperyalizmin ve onun propaganda aygıtlarının bir dizi komünist ve işçi partisine, sosyalizm ile emperyalizmden «eşit uzaklıkta» durmaları, aynı zamanda da kendi aralarına mesafe koymaları için çeşitli biçimlerde yoğun baskı yaptıkları bir sır değildir. Türkiye'deki diktatörlük koşullarında TKP'ne de üstü örtülü biçimlerde böylesi öneriler getiriliyor. Örneğin, burjuva basınında, değişik biçimlerde, iki toplumsal sistemden de «eşit uzaklıkta» duran, «Sovyet Marksizmi»ne karşı çıkan bir komünist partisinin legal çalışabilmesinin gerekli olduğu görüşleri savunuluyor. Dünya komünist hareketinin Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde, barış ve toplumsal ilerleme için birliğini daha da sağlamlaştırması, bu çabalara verilecek en iyi yanıt olacaktır.

TKP, Marksizm-Leninizm'i ülkemiz koşullarına yaratıcılıkla uygulamaya, onun sol içindeki etkisini artırmaya çalışarak, burjuva milliyetçiliğine ve şovenizme karşı proleter enternasyonizmini güçlendirerek bu savaşıma kendi katkısını yapıyor. Biz Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin tarihsel kazanımlarını ve bu ülkelerin çağdaş dünyada, halkların sosyal kurtuluş savaşımında oynadıkları belirleyici rolü halkımıza tanıtıyoruz.

TKP'nin tutumu açıktır: Türkiye «Barış ve iyi komşuluk köprüsü» olabilir. Bunun için ülkede ulusal demokrasinin zafere ulaşmasında belirleyici olacak olan sol güçlerin birliğini sürekli genişletmek, öte yandan bölgemizde ve tüm dünyada barışın korunması ve güçlendirilmesi amacıyla dünya komünist hareketinin birliğini daha da sağlamlaştırmak gerekiyor. Türkiye komünistler bunu istiyor, bunun için savaşıyorlar.

Sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi

Akademisyen Abel Aganbegyan

*SSCB Bilimler Akademisi Prezidyumuna bağlı
Üretici Güçleri İnceleme Komisyonu Başkanı*

Sovyet toplumu ilerlemesinin sorumlu bir aşamasına giriyor. 1986 Şubatında toplanacak olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi 27. Kongresi hazırlıkları sürüyor. Kongrede SBKP'nin yeni programı onaylanacak ve 12. beş yıllık plan dönemi (1986–1990) ve 2.000 yılına kadarki dönem için ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin ana hatları belirlenecek. Kongreye doğru gidilirken içinde bulunulan dönemin özgül yanları gözönünde tutularak partinin ekonomik stratejisi konusundaki temel konularda bazı yepyeni öneriler getirilecek. Bu iş yapılırken partinin stratejisinin sürekliliğini koruyucu önlemler de alınacak.

SSCB'nin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin hazırlanması ile ilgili görüş SBKP'nin Nisan 1985 Plenumunda formüle edildi. Bu görüş daha sonra SBKP MK Genel Sekreteri M. Gorbaçov tarafından, bilimsel ve teknik ilerlemenin hazırlanması ile ilgili bir konferansa sunulan raporda geliştirildi ve derinlemesine açıldı. Bu görüş ile sadece ekonomik büyüme oranında önemli bir artış değil, bunun yanı sıra sosyalist üretimin gelişmesinde yeni tür büyüme, devrimci bir ilerleme ve bu ilerlemenin entanzif özelliklere bağlanması, ekonominin yapısının büyük ölçüde değişikliğe uğratılması, bütün ekonomik mekanizmanın radikal bir şekilde yetkinleştirilmesi ve sosyal sorunların daha tam bir şekilde çözülmesi öngörülmüyor.

Hazırlanmakta olan stratejik çizgi ülkemizin geniş üretim, bilim, teknik ve personel potansiyeline dayanmaktadır ve geçtiğimiz dönemin çizgileriyle sıkı sıkıya bağlıdır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ülkemizin uğramış olduğu ağır kayıplara rağmen, Sovyet ekonomisinin hızla geliştiğini hatırlatalım. 1950'den buyana ulusal gelir yaklaşık 10 kat ve kişi başına düşen gerçek gelir ise 5 kat arttı. Geçtiğimiz 30 yılda bir bütün olarak, başta gelen kapitalist ülkelerden 2 ya da 3 kat daha hızlı bir gelişme gösterdik. Bu, dengeli bir şekilde düzenlenmiş olan sosyalist ekonominin üstünlüklerinin bir belirtisiydi.

1970'lerin başlarından itibaren üretim kaynakları artışında bir yavaşlama görüldü. Oysa, artış Sovyet ulusal ekonomisinin sürekli yüksek dinamikliğini sağlayan önemli faktördü. Aşağıdaki veriler bu süreç hakkında bir fikir veriyor.

ÜRETİM KAYNAKLARI GÖSTERGELERİ

(5 yıllık artış, yüzde olarak)

	9. Beş yıllık plan dönemi (1971–1975)	10. Beş yıllık plan dönemi (1976–1980)	11. Beş yıllık plan dönemi (1981–1985) (*)
Temel üretim fonları	52	43	35
Sermaye yatırımları	43	28	16
Hammadde ve yakıt üretimi	25	10	7
Maddi üretimde çalışan kişi sayısı	6	4 ¹	2

(*) Öngörü.

Bu tabloda sermaye yatırım artış hızının 2,5 kat düştüğünü görüyoruz. Bunun başlıca nedeni halkın refahını artırmak amacıyla tüketim fonunun daha hızlı büyümesini sağlamak için ülkenin ulusal gelirindeki birikim payının kısıtlanmasıdır. Bunun sonucunda sabit üretim fonları artışında da belirli bir yavaşlama görülmüştür.

Hammadde ve yakıt üretimi artış oranında 3,5 kat bir düşme vardır. Bu da maden çıkartmadaki jeolojik ve ekonomik koşulların kötüleşmesinden, SSCB'nin Avrupa kesimindeki eski yatakların tükenmesinden ve maden çıkartma sanayiinin ülkenin kuzeyindeki ve doğusundaki seyrek nüfuslu bölgelere kaydırılması zorunluluğundan ileri gelmektedir.

Her yeni 5 yıllık planda maddi üretimde çalışan kişi sayısındaki artış hızında yavaşlama eğilimi görüldü. Bunun ana nedeni savaşın demografik alandaki sonuçlarıydı. Doğum oranının iyice düşmüş olduğu savaş yıllarında doğmuş olanların çocukları şimdi çalışma yaşına giriyorlar. Öte yandan savaşta çarpışmamış olanlar şimdi emekli oluyorlar ve bunların sayısı savaş gazisi olan emeklilerin 2–3 katıdır. Bunun sonucunda her beş yıllık plan döneminde çalışanların sayısının bir önceki plan döneminden yaklaşık 8 milyon kişi eksik olduğunu görüyoruz.

Bilindiği gibi ekonomik faaliyetin sonuçları ulusal gelirden bir bütün olarak ortaya çıkar. Ulusal gelir gerek ekstansif (üretim kaynaklarının genişletilmesi) gerekse entansif (toplumsal üretimde daha yüksek bir etkinlik sağlama) faktörlerin birlikte uygulanmasıyla artmıştır.

İktisatçılar, SSCB'nin ulusal artışı konusundaki genel göstergelerinin şöyle olduğu kanısındalar: (1)

ULUSAL GELİR GÖSTERGELERİ VE ULUSAL GELİRİN
BÜYÜMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

(5 yıllık artış, yüzde olarak)

	9. Beş yıllık plan dönemi (1971–1975)	10. Beş yıllık plan dönemi (1976–1980)	11. Beş yıllık plan dönemi (1981–1985 (*))
Ulusal gelirin tüketime ve biri- kime ayrılan kısmı	28	21	18
Üretim kaynakları	21	13	10
Toplumsal üretimin etkinliği	6	7	7
Ulusal gelir artışında entansif faktörlerin payı	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{5}$

(*) Öngörü.

Bu tablo geçtiğimiz 10–15 yıl boyunca ekonomik durumun köklü bir değişikliğe uğradığını gösteriyor. Ülkenin ekonomik gelişmesinde bazı güçlükler hissedilmeye başlandı. Bunun başlıca nedeni, SBKP MK'nin Nisan 1985 Plenumunda belirtildiği gibi, ekonominin yapısıyla ilgili politikanın ve sevk ve idare biçim ve yöntemlerinin değişikliğe uğratılmasında yeterince ısrıclı olunmaması ve alınan önlemlerin gevşek, tutarsız bir şekilde uygulanması ve tam sonuca vâdîrilmemesidir. Bunun sonucunda ekonomi, ağırlıklı olarak ekstansif bir temel üzerinde devam etti ve üretim kaynakları artışının yavaş yavaş azalmasıyla ulusal ekonominin dinamiği de aynı şekilde yavaşladı.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması programı önümüzdeki ilk dönemde SSCB'nin ulusal gelir artış hızının yılda $\frac{0}{0}$ 3'ü aşır $\frac{0}{0}$ 4'e ulaşmasını ve daha sonra bu oranın daha yükselmesini öngörüyor. Bu hiç de

(1) İnsan emeği her tip kaynağın kökeninde yatar. Çünkü sabit üretim fonları insanlar tarafından üretilmiştir, onların harcadıkları emeğin maddeleşmesidir. Bu yakıt ve hammadde üretimi için de geçerlidir. İşgücü de aynı şekilde, kendisini öncelikle emekte göstermektedir. Bu nedenlerden ötürü çeşitli tipteki üretim kaynakları tek bir genel göstergede dile getirilen tek bir ölçüğe indirgenebilir. Bu gösterge emek giderleridir.

kolay bir görev değildir. Çünkü önümüzdeki 12. ve onu izleyecek beş yıllık plan dönemlerinde kaynak artışı düşmeye devam edecektir. Bu durumda istenilen hızlanma ancak ekonomiyi daha etkili kılarak, düşüşü telafi edecek ve ulusal gelir büyüme oranını yükseltecek şekilde etkili kılarak sağlanabilir. Bu durumda emek üretkenliği artış hızının önemli ölçüde (1,5-2 kat) artması, bunun yanı sıra üretilen birim ürün başına harcanan hammadde ve yakıt oranının yaklaşık iki kez azalması ve ulusal ekonomideki tutar başına düşen ürün miktarındaki düşüş eğiliminin üstesinden gelinmesi gerekiyor. SBKP MK Nisan 1985 Plenumunda belirtildiği gibi 12. beş yıllık plan dönemi her açıdan yakıcı önemde bir dönem olacaktır.

Ekonominin daha dinamik kılınması, entansifleşme yoluna sokulması ve ekonominin etkinliğinin her yoldan artırılması Sovyet toplumunun daha da gelişmesinin belirleyici koşulu ve toplumsal ilerlemenin ana doğrultusu olarak kabul edilmektedir. Ülkemizin önünde başka bir alternatif yoktur. SSCB'nin tarihsel yazgısı ve sosyalizmin yeryüzündeki konumları bu öngörülen çizginin başarılı bir şekilde izlenmesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Ekonomi ve sosyal gelişmenin önemli bir ölçüde hızlandırılması sorumluluğu herşeyden önce Sovyetler Birliği'nin gereksinimleri tarafından dayatılmıştır. Bu iç gereksinimler bekleyen toplumsal sorunların çözülmesi, yaşamın kalitesinin daha yetkinleştirilmesi ve sosyalizmin ilkelerinin pekiştirilmesidir. Uzun erimli hedef nüfusun gerçek gelirlerinde artış oranında önemli bir yükselme sağlanmasıdır. Toplumumuz böylesi ivedi görevleri bilimsel temele dayalı beslenme normlarına ulaşarak, dayanıklı tüketim mallarına olan talebi daha iyi karşılayarak, bu malların kalitesini yükselterek, konut yapımı, sosyal yardımlar ve hizmetler alanını genişleterek ele alıyor. Sağlığın korunması ile eğitim ve kültürün geliştirilmesi için daha yapılacak çok şey var. Bu da önemli miktarda ek fon gerektiriyor. Çocuklu ailelerin gençliğinin öncelikle yetkinleştirilmesi, özellikle de çocuk bakımı kurumlarının ihtiyacının daha iyi karşılanması, buralarda ücretsiz, ya da az bir ücretle yer sağlanabilmesi için daha çok şeyler yapılması gerekiyor.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması zorunluluğu dış koşullar tarafından da dayatılıyor. Lenin hayattayken, sosyalizmin kendisini çevreleyen dünyayı öncelikle ekonomik politikası ve ekonomik ve sosyal alandaki başarılarıyla etkileyeceğini belirtmişti.

Görev, toplumsal emek üretkenliğini dünyadaki en üst düzeylere çıkartmak ve Sovyetler Birliği'nin ekonomisini halka en yüksek yaşam düzeyini ve hayat kalitesini sağlayan sosyalist ekonomi sistemini gözle görülür üstünlüklerinin somutlaştığı bir örgütlenme ve etkililik örneği durumuna getirmek şeklinde konuyor.

SSCB ekonomisinin daha dinamik olması için ekonomik büyümesinin Birleşik Amerika ya da öteki sanayileşmiş kapitalist ülkelerden daha hızlı

olması gerekiyor. Bu da aradaki ekonomik gelişme açığının azaltılması anlamına geliyor.

Bir diğer görev SSCB'nin dış ticaretini daha hızlı bir şekilde genişletmek, ihracat ve ithalatın gittikçe artmasını sağlamak için derin yapısal değişiklikler yapmaktır. Öncelikle sosyalist ülkeler topluluğu arasında karşılıklı yarar temelinde yapılan uluslararası bir işbölümü üretimin etkililiğini artırmada gerçekçi bir yoldur. Son derece önemli olan bir nokta da kapitalist devletlerin stratejik doğrultularından ekonomik bakımdan tamamen bağımsız olmak ve Birleşik Amerika ve bazı diğer ülkelerin başvurdukları ayırıcı önlemler karşısında zedelenmez duruma gelmektir. Bunun yanısıra emperyalizmin saldırgan politikası SSCB'yi savunma kapasitesini artırmak zorunda bırakıyor ve onu Birleşik Amerika ile askersel stratejik dengeyi korumaya zorluyor. Bu da hatırı sayılır ek harcamalar gerektiriyor. Bu nedenlerden ötürü ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması toplumumuz için gerek iç, gerekse uluslararası açıdan birincil bir politik, ekonomik ve sosyal önem taşıyor. Sovyetler Birliği'nin böylesi bir hızlandırmayı gerçekleştirebilecek gerçek potansiyelleri var mıdır? Bu iş yapılabilir mi?

Evet, böylesi potansiyellerimiz vardır ve geleceğe güvenle bakıyoruz. Kendimize bu güvenimiz nereden ileri geliyor? Bu güven ilk önce teknik ve ekonomik alandaki değerlendirmelere ve kanıtlamalara dayanıyor.

SSCB Bilimler Akademisi ve Devlet Bilim ve Teknoloji Komitesi bilimsel ve teknik ilerleme ve bunun önümüzdeki 20 yıldaki ekonomik ve toplumsal sonuçları ile ilgili bir kompleks program hazırladı. Bu programda gerek tek tek sektör ve alanlarda gerekse bir bütün olarak ulusal ekonomide üretimin etkinliğini artırmak için köklü incelemeler yapma konusundaki geniş potansiyeller gösteriliyor. Ülkenin 12. beş yıllık plan dönemindeki ve 2.000 yılına kadarki ekonomik ve sosyal gelişmesinin ana hatlar taslağı da bu belgenin ışığında hazırlanmıştır.

İkinci olarak, ekonomiyi yönetme konusunda SSCB'deki ve bir dizi diğer sosyalist ülkede elde edilen tarihsel deneyim ve bunun yanısıra ülkemizde uygulanmakta olan geniş çaplı pilot ekonomik şemalar bu görevlerin gerçekçi olduğunu gösteriyor. ⁽²⁾

Nitekim 8. beş yıllık döneminde (1966–1970) ulusal gelirin ve toplumsal emek üretkenliğinin artış oranları kayda değer şekilde yükselmişti. Tutar başına düşen ürün payındaki olumsuz düşüş eğiliminin genel olarak üstesinden gelinmişti.

⁽²⁾ Yeni ekonomik mekanizmanın doğruluğunun sınanması amacıyla 1984 yılında 5 bakanlığa bağlı işletmeler ve kuruluşlar ekonomiyi yönetme konusundaki yeni koşullara sokuldular.

Ekonominin örgütlenmesinin iyileştirilmesi, toplumsal rezervlerin ve potansiyellerin harekete geçirilmesiyle de önemli hammadde ve yakıt tasarrufları sağlanmıştı.

Kaynak artışında özellikle önemli bir düşüş olmasının, bir dizi kötü hasadın ve bunların yanısıra uluslararası durumun gerginleşmesinin sonucunda 1979 ile 1982 yılları arasında ülkenin ekonomik gelişme hızı önemli ölçüde yavaşladı. SBKP Merkez Komitesi'nin Kasım 1982 Plenum kararları ve bu Plenumda Yuri Andropov'un yaptığı konuşma olumsuz eğilimlerin üstesinden gelmek için partiye ve halka yapılmış bir çağrıydı. Bu kararlar ve konuşmada rezervlerden ve potansiyellerden yararlanılmasının, düzen ve disiplinin sıkılaştırılmasının ve emekçilerin inisiyatifinin daha çok desteklenmesinin altı çiziliyordu. Sonuçlar çok çabuk somutlaştı. Sanayi malları üretiminde artış 1982'de $\frac{0}{10}$ 3 iken 1983 ve 1984'de $\frac{0}{10}$ 4,2 ye yükseldi. Tarım malları üretiminde 1983 ve 1984'de $\frac{0}{10}$ 9 artarak bir önceki dönemdeki düzeye ulaştı. Burada önemli olan gelişmenin sadece ulusal ekonominin her alanında emek üretkenliği artışının yükselmesiyle hızlanmış olmasıdır. Örneğin sanayide emek üretkenliği artışı 1982'de $\frac{0}{10}$ 2,1 iken 1983'de $\frac{0}{10}$ 3,6'ya ve 1984'de $\frac{0}{10}$ 3,8'e yükseldi. Böylece 2 yıl içerisinde kişi başına düşen gerçek gelirin $\frac{0}{10}$ 5 dolayında yükselmesi ve konut yapımı, sosyal yardımlar ve hizmetler alanında planların aşılması sağlandı.

Kuruluşların ve işletmelerin bağımsızlık ve sorumluluklarının geniş çaplı bir ekonomik pilot şema uyarınca genişletilmesiyle diğer sektörlere ürün teslimi konusunda planın doldurulmasında önemli gelişmeler oldu. Sadece emek üretkenliğinin artmasıyla, çalışan personel sayısı artırılmadan üretimin artması maliyetlerde ek bir düşüş sağladı. Ve başka ekonomik ve teknik göstergelerde gelişmeler oldu. Ama potansiyeller yeterince kullanılmadı. Bu nedenle bu ekonomik deneyimin daha kapsamlı uygulanması ve derinleştirilmesi, daha iyi sonuçlar sağlayacaktır.

Üçüncü olarak, SBKP MK ve onun Politbürosu'nun ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde bir dönüm yaratmayı ve tasarlanan bütün önlemlerin tam olarak uygulanmasını amaçlayan karar ve Sovyet halkının bu çizgiyi oybirliği ile desteklemesi partinin koyduğu görevlerin yerine getirilmesini güvence altına alıyor, kesin kılıyor.

Ekonomik gelişmede gözle görülebilir bir hızlanma nasıl sağlanabilir? Ekonomiyi entansifleştirmede kullanılan ve ekonomik büyüme hızını belirleyen birbirine karşılıklı bağlı iki araç var. Bunlardan birincisi ekonomik, örgütsel ve toplumsal rezervleri harekete geçirmek, öncelikle de insan faktörünü güçlendirerek asgari harcamayla görece hızlı kazanç elde edil-

mesini sağlamaktır. Fakat ilk adımda erişilmesi daha kolay olan bu rezerv ve potansiyeller sınırlıdır. Entansifleşmenin ana stratejik aracı bilimsel ve teknik ilerlemeyi köklü bir şekilde hızlandırmaktır. Bilim ve teknikteki en son kazanımların üretimde yaygın bir şekilde kullanılmasından sonuç elde etmek zaman ve büyük harcamalar isteyen bir iştir. Fakat sonuçları daha önemli ve daha kalıcıdır. Partimizin görüşünün özü vakit geçirmeksizin ekonomik, örgütsel ve toplumsal rezervleri harekete geçirmek, böylece ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde bir itki sağlamak, bunu yaparken bir yandan da Sovyet ekonomisinin gelişme oranındaki yeni artışı artırıp derinleştirmek amacıyla bilimsel ve teknik ilerlemenin köklü bir şekilde dinamikleştirilmesinin koşullarını hazırlamaktır. Bu da ekonomiyi yönetim sisteminin bütünüyle kökten yetkinleştirilmesini gerektirecektir.

SBKP halkı teşvik etmenin, ekonominin rasyonalizasyonu için harekete geçirmenin ve çalışma heyecanı yartmanın, tek tek her bir kişinin kendi işyerinde en üst düzeyde etkili bir şekilde çalışmasını sağlamanın, özellikle önemli olduğu kanısındadır. Daha iyi örgütlenmenin, daha sıkı bir disiplinin ve kendi işine yaratıcı bir şekilde yaklaşmanın, maddi koşullar hiç değişmeksizin üretimin etkinliğinin önemli bir şekilde artmasını sağladığını gösteren çok sayıda örnek vardır.

Örneğin Novosibirsk kentindeki 15 işletmedeki uygulamacı mühendis ve teknisyenleri ve bütün öteki işçileri kapsayan 46 atelye ve kısımdaki kolektifler deneme olarak bir kolektif emek örgütlenmesi şemasını benimsediler. Bu şemaya göre özyönetimli kolektifin bütününe topluca bir ücret ödeniyor, daha sonra bu tutar herbir kolektif üyesinin yaptığı işe göre kolektif üyeleri arasında paylaşılıyor. Bir yıl içerisinde emek üretkenliği %15 ve ortalama ücretler %6 arttı. Oysa aynı atelye ve kısımlarda eski usul çalışırken bu artış oranları sadece %5 ve %2,5 idi.

Şimdi boydan boya bütün SSCB'de ürünlerde yüksek ve rekabet edebilir bir kalite sağlanmasına doğru bir yönelim var. Bu yönelimi desteklemek için toptan fiyatlara zam yapıldı. Kaliteli ürünlere kaliteli ürün belgesi veriliyor. Düşük kaliteli, rekabet gücü olmayan malların ise fiyatları düşürülüyor ve böylece böyle malların kazanç getirmez duruma getirilmesi amaçlanıyor. Üretimi standartize etmek ve üretimin kalitesinin, bütün aşamalarında, yani incelemelerden başlayarak imalat ve tüketime kadar daha da yükseltilmesini teşvik etmek için çalışmaların yoğunlaştırılması öngörülmektedir. İyi kalite, daha fazla üretmekle eşdeğerlidir. Ama buna ek olarak üretimin etkinliğini ve kaynakların daha iyi kullanıldığını da göstermektedir.

Merkez Komitesi'nin Nisan Plenumunda ve SBKP MK'nin bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılması ile ilgili konferansında bilimsel ve teknik iler-

lemede köklü değişiklikler gerçekleştirecek ve bilimsel ve teknik ilerlemeyi ulusal ekonominin entansifleşmesinin ana kaldıracı durumuna getirecek yeni bir politika geliştirildi.

Bilimsel-teknik ilerleme karşamık, çok yönlü bir olgudur. Bugün varolan tekniğin ve teknolojinin devrimci bir şekilde yetkinleşmesinin yanı sıra azami etkinlik sağlayan tamamen yeni teknolojik sistemlerin devrimci bir şekilde devreye sokulmasını da kapsar.

Şimdiye kadar ulusal ekonominin pek çok kolunda bu konudaki gelişme zayıftı ve teknik ve ekonomik göstergelerde belirli bir iyileşmeden öteye bir şey sağlanmıyordu. Bu ise ağırlıklı olarak büyük yatırımlar gerektiren bilimsel ve teknik ilerlemeydi. Emek üretkenliği teknoloji düzeltilerek, makineler ve donatım modernleştirilerek artırılıyordu. Bunun sonucunda ek yatırımlar gerekiyordu ve bu da fonların verimliliğini düşürüyordu.

Günümüz koşullarında ise öncelik temel noktalardaki değişikliklere verilmelidir. Bu ise bilimsel-teknik devrimin sosyalizme özgü yöntemler kullanarak ve planlı ekonominin ve her türlü sömürden kurtulmuş insanların yaratıcı faaliyetinin getirdiği üstünlüklerden sonuna kadar yararlanarak gerçekleştirilmesidir.

İçinde bulunduğumuz koşullarda bilimsel-teknik devrim, çalışma koşullarının iyileştirilmesini, çalışmaya daha kapsamlı ve yenilikçi bir nitelik kazandırılmasını ve insanların yaşam düzeyinin yükseltilmesini amaçlıyor.

Üretimin bazı alanlarında ve kollarında mekanizasyon ve otomatizasyon sonucunda kendilerine gerek kalmayan emekçiler devletin planlı bir şekilde yeni işyerleri açacağı ve kadroların yeniden eğitimini sağlayacağı başka üretim kesimlerine tedricen aktarılacaktır. Böylece sanayi robotlarının kullanılması ve otomatikleştirilmiş üretim gibi yöntemlerle bilimsel-teknik devrimin hızlandırılması işsizliğe yol açmayacaktır.

Bilimsel-teknik devrimin gerçekleştirilmesini olanaklı kılan yolları tanımak için, sosyal-ekonomik bir süreç olan bilimsel-teknik devrimi bir bütün olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Bilimsel-teknik devrim, bunun yanı sıra yatırımlarda ve ekonomik yapılarda köklü değişiklikler yapılması anlamına da gelmektedir. Yeni teknik yeni tip emekçiler gerektirdiği için, öğretim ve kadroların yetiştirilmesi ve yeniden eğitim sisteminin bütününde devrim de bilimsel-teknik devrimin önemli bir unsurudur. Aynı şekilde işyeri yönetimi, çalışmanın planlanması ve örgütlenmesinde bilimsel yöntemlerin devreye sokulmasında etkili ekonomik mekanizma biçimlerinin uygulanmaya konulmasında ve yönetim alanında bilgisayar-

lara ve organizasyon tekniğine başvurarak en üst düzeyde gelişmiş bir teknik temelin yaratılmasında gerçekleştirilecek devrim de büyük bir rol oynamaktadır.

İçinde bulunduğumuz aşamada her üretim tipinde uyumlu bir teknolojik sistem oluşturulması bilimsel-teknik devrimin ayırdedici özelliğidir. Bu sistem birbirine karşılıklı bağımlı bir makineler ve en son kuşak donatılar zinciri temeli üzerinde kurulmuştur. Daha önceki teknik düzeyden farklı olarak, çok operasyonlu teknolojilerden yüksek bir yoğunluğa ve güvenilirliğe sahip ve az sayıda operasyona gerek duyulan teknolojilere geçilmektedir. Az artık bırakan ya da hiç bırakmayan teknolojiler, karmaşık mekanizasyon ve otomatizasyon devreye girmektedir.

Bu iş gerçekleşirken modern sanayi sisteminin mikro elektronik ile bir tür kaynaşmasına tanık olunmaktadır. Bunun sonucunda büyük esneklikleriyle ötekilerinden ayırt olunan otomatikleştirilmiş yeni sistemler ortaya çıkmaktadır. Günümüzde işte bu mikro elektronik, hassas ölçü aletleri yapımı, bilgi sayarlar, telekomünikasyon araçları, kısacası enformatik, bilimsel-teknik ilerlemenin gerçek katalizatörü ve onun itici unsurlarıdır.

Kuşkusuz ki uyumlu teknolojik sistemler, üretim ve çalışmanın yeniden kolektif bir şekilde örgütlenmesini ve daha ileri bir işyeri yönetimini gerektirmektedir. Ortaya çıkan karmaşık teknolojik ve ekonomik sistemler emek üretkenliğinin birkaç kat artmasını, birim başına düşen hammadde, gereç ve yakıt harcamalarının önemli ölçüde düşmesine ve fonların ve yatırımların etkinliğinin ve kazançlılığının önemli ölçüde artmasını sağlamaktadır. Önemli sabit fonlar gerektiren evrimci bilimsel-teknik ilerleme yerini sabit fonlardan tasarruf eden teknolojik sistemlere bırakıyor.

Nitekim SSCB'de hidrolik yöntemle kömür çıkarılmasının yaygınlaşması bir yandan bu alandaki özgül yatırımların % 20-30 oranında azaltılması ve metal tüketimini 2 kat düşürürken bir yandan da emek üretkenliğinin 3-4 kat artmasını sağlıyor. Öte yandan bu yöntem madencilerin içinde bulundukları güç koşulları önemli ölçüde hafifletiyor. SSCB'de makine yapımında yığılmal üretimde bulunmak için geliştirilen rotorlu hatlar ve konveyörler bir yandan ürün başına düşen fon yoğunluğunu ve üretimde kullanılan alanları önemli ölçüde azaltırken bir yandan da emek üretkenliğinin 5-10 kat artmasını sağlamaktadır.

Metallerin kesilmesinden, metallerin profilendirilmesi yöntemlerine geçilmesi hem büyük miktarda metal tasarrufu sağlamakta hem de makine yapımında emek üretkenliğini kat kat artırmaktadır. Sahip olduğumuz teknolojiler tesviye araçlarını, küçük boyutlu yüksek basınçlı özel presleri, büyük enerji gücüne sahip kaynak makinelerini ve diğer en ileri

teknikleri kullanmamızı sağlıyor. Bundan 20 yıl önce ilk defa olarak SSCB’de geliştirilip kullanılan çeliğin sürekli akıtılması devrimci teknolojisi önemli ölçüde yeniden yetkinleştirildi. Bu teknoloji bu yeni haliyle demir-çelik sanayiinde geniş ölçüde kullanılacak.

Örnekler artırılabilir. Bununla birlikte modern teknolojik sistemleri büyük ölçekli olarak uygulamaya koyabilmek, yüksek bir ekonomik kazanç elde edebilmek, üretimin etkililiğini ve ulusal gelir artış oranını hızla artırmak için, adı geçen üstün teknolojik sistemlerin uygulanmasını sağlayacak yeni kuşaktan makine ve donatımların büyük miktarlarda üretilmesini başlatmak zorunludur. Bunu yapabilmek için ise makine yapımı ve ona bağlı bütün kolların gelişmesine öncelik tanımak gerekmektedir.

12. beş yıllık plandan başlayarak makine yapımındaki artış hızının artırılması ve bu amaçla bu alandaki yatırımların 1,8 ile 2 kat arasında artırılması öngörülmektedir. Bir iş kolundan başlanarak tüm ulusal ekonomi bilimsel-teknik ilerleme temelinde yeniden yapılandırılacaktır. Burada söz konusu olan öncelikle makine yapımı kolunu modernize etmek, uzmanlaşma ve işbirliğinde atılım sağlamak ve imal edilen ürün çeşitlerinde köklü bir yenilik sağlamaktır.

Modern bir tekniğe ve teknolojiye dayanılarak teknik alanda önemli bir modernleşme sağlanacak ve ulusal ekonominin bütün kolları yeniden donatılacaktır. Bu iş eski sabit üretim fonlarının yerine yeni ve etkili üretim fonları konularak yapılacaktır. Önümüzdeki yıllarda kullanılan fonların yenilenmesi hızının 2 kat daha artırılması öngörülmektedir.

Toplumsal üretimin tümünün teknik bakımdan modernize edilmesini amaçlayan çizgi yeni bir yapı ve yatırımlar politikasını da beraberinde getiriyor. Halen üretim yatırımlarının üçte ikisi yeni üretim kapasitelerinin kurulmasına ve üretimin genişletilmesine ve sadece üçte biri tekniğin modernleştirilmesine ve yeniden donatımına ayrılıyor. 12. beş yıllık plan döneminde bu payın yatırımların en az yarısına ulaşması öngörülmüyor.

Öte yandan yeni yapı ve yatırımlar politikası yatırımların kaynak tüketen iş kollarının yararına bir şekilde ve buralarda tasarruflu teknolojilerin gelişmesini sağlayacak biçimde paylaştırılmasını öngörüyor.

Hammadde ve yakıt fiyatlarının arttığı koşullarda bunların çıkartılması yerine tasarruf edilmesi için yatırım yapmak 2–3 kat daha yararlıdır. Bu nedenle kara yolu taşımacılığında dizel motorlar kullanılması hedef alındı. Böylece % 30–40 oranında benzin tasarrufu sağlanacaktır. Aynı şekilde odun işlemede tasarruf edilecek, maden cevherlerinden ve temel kimyasal maddelerden daha tam olarak yarar-

lanılacak ve tasarruf edilen maddelerin yeniden üretime azami boyutlarda sokulması sağlanacaktır. Bütün bu kesimlerin gelişmesine öncelik tanınacaktır.

Tarım alanında öncelik daha elverişli ve az yatırım gerektiren yöntemlere tanınacak, ekin ve hayvancılıkta verimin artırılmasından başlanarak, biyoteknolojiye, tarım ilaçları kullanımına ve proteinlerin mikrobiyolojik olarak türetimine geçilecektir.

Bilim ile üretimin birleştirilmesi konusunda en etkin örgütsel biçimler aktif bir şekilde araştırılmaktadır. «E. O. Paton» Elektrik Kaynağı Enstitüsü tarafından başlatılan deney hem araştırma ve yapım birimlerini hem de fabrikaları içeren güçlü bilimsel-teknik merkezlerin nasıl örgütlenmesi gerektiğini gösteriyor. Hem araştırmaya hem de bilimsel-teknik kazanımların yaygın bir şekilde uygulanmasına yönelik olarak bu bilimsel-teknik merkezlerin bilimsel teknik ilerlemenin çeşitli alanlarında yaratılması öngörülmektedir.

Araştırma ve üretim gruplarının faaliyetleri konusunda ülkemiz zengin bir deneyim sahibi oldu. Bu gruplar araştırma, yapım kuruluşları, öncü fabrika ve seri imalat yapan fabrikalardan oluşuyor. Yukarıda belirttiğimiz en elverişli teknik sistemlerin geliştirilip, yaygın bir şekilde devreye sokulması amacıyla yeni yeni araştırma ve üretim gruplarının kurulması öngörülmektedir.

Bilimsel-teknik ilerlemenin kısa bir sürede hızlanması kaçınılmazlıkla Sovyet biliminin rolünü de artırıyor. Bilim, Sovyetler Birliği'nde ayrıcalıklı bir yer işgal ediyor. Ve gerek SBKP'nin, gerekse devletin sürekli uğraş alanını oluşturuyor. Günümüzde yeni bilgi kaynakları sağlamak ve yepyeni teknolojilerin teknik temelini oluşturmak için yapılan köklü araştırmaların hızlı bir atılımının sağlanması söz konusudur. SSCB Bilimler Akademisi teknik bilimler alanında böylesi araştırmaların geliştirilmesine daha büyük bir ilgi göstermelidir. Aynı şekilde yüksek okullardaki bilim adamlarına da önemli görevler düşüyor.

Uygulamalı bilimlerde ise her şeyden önce bunların üretimle bütünleştirilmesi, sanayisel temellerin sağlamlaştırılması, bu amaçla araştırma enstitülerinin ve inceleme bürolarının büyük üretim gruplaşmalarına bağlanması (bu konuda DAC'deki kombinelerin deneyimlerinden yararlanabilirler) ve yeni araştırma ve üretim gruplarının kurulması gerekiyor.

Son zamanlarda parti belgelerinde, planlamanın ve yönetimin ekonomik mekanizmanın tümünün yeniden yapılanmasını sağlamak amacıyla yeni bir yaklaşımın geliştirilmesine giderek daha fazla dikkat ayrılmaktadır. Bu yeniden oluşumların sınırları ana hatlarıyla açıkça çizilmiştir. Toplumun gereksinimlerini daha tam olarak karşılayabilmek için ekonomik

mekanizmayı ulusal ekonominin etkinliğinin yükseltilmesine ve bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasına yönlendirmek önem taşıyor. Artık üreticinin kendi koşullarını tüketiciye dayatabildiği durumun üstesinden gelmek, pek çok alandaki açıkları kapatmak ve üretimi gerçekten tüketicinin isteğine bağımlı kılmak görevi gündemdedir.

M. Gorbaçov SBKP Merkez Komitesi'nin konferansına sunduğu raporda şöyle diyor: «Demokratik merkeziyetçiliği daha da güçlendirmeli ve geliştirmeliyiz. Yönetimde ve planlamada merkezileştirici ilkenin geçerliliğini yükseltmek, işletmelerin ve birliklerin ekonomik özerkliğini ve sorumluluğunu önemli ölçüde artırmak, daha esnek yönetim, finanse etme ve meta-para ilişkisi biçim ve yöntemlerinden daha aktif bir şekilde yararlanmak, her türlü ekonomik kaldıraç ve teşviklerden yararlanmak, yeniden yapılanmanın esas temelidir.»⁽³⁾

12. Beş yıllık plan döneminde ulusal ekonominin bütün kollarında yeni yöntemler uygulamak için uyumlu bir sevk ve idare sistemi anlayışının en kısa zamanda oluşturulması amacı kondu. Bu görevin ekonominin yönetiminin en üst kademelerinden başlanarak uygulanması öngörülüyor. Ekonominin planlanmasını hatırı sayılır bir şekilde iyileştirmek ve ekonominin yönetiminin merkezi unsuru olan SSCB Planlama Komitesi'nin görev ve sorumluluğunu gözle görülür şekilde artırmak söz konusudur. Bu işte bilimsel-teknik ilerleme ulusal ekonomik planın bütününün iskeletini oluşturmalıdır.

Özellikle makine yapımı, enerji ve yakıt üretimi, ulaşım, tarım-sanayi sektörü ve diğerlerindeki büyük ekonomik komplekslerde işyeri yönetim organları kurulması konusunda bir öneri geliştirildi.

Bu öneri uyarınca bundan böyle bakanlıkların görev ve işlevleri büyük ölçüde değişikliğe uğruyor, işletmelerin ve kendilerine bağlı öteki kuruluşların üzerindeki gereksiz vesayetleri kaldırılarak, bakanlıklara dikkatlerini perspektif planlama ve bilimin ve tekniğin kazanımlarından yararlanma olanağı yaratılıyor. Bunun sonucunda ekonomik yönetim aygıtı önemli ölçüde küçülecek ve lüzumsuz halkalar kalkacaktır. Ekonominin yönetimi ile ilgili günlük faaliyetin büyük kısmı birliklere ve işletmelere kaydırılacak ve bunlar doğrudan bakanlıklara bağlanacaktır. Burada sözkonusu olan ekonomik teşvik sisteminin bütününde yeni bir yaklaşım benimsemek ve daha etkin bir şekilde işleyen ve bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasını başaran birlik ve işletmelere elverişli koşullar tanıyacak bir ekonomi mekanizması kurmaktır.

Böylesi işletme ve birliklerin ellerinin altında üretimde ve sosyal alanda atılım sağlamak, çalışmanın karşılığını vermek konularında daha büyük olanaklar bulunması mantıksal

⁽³⁾ «Komünist», № 9, 1985, s. 27 (Rusça).

olacaktır. Bunu sağlamak için fiyat oluşumunu olonaklı ölçüde düzeltmek ve birlik ve işletmelere tam bir mali özerklik tanımak öngörülmüştür. İşletme ve birlikler mali kaynaklarını tam bir serbestlik içinde kullanabilecekler ve emek üretkenliğini artırmak ve işyerini yönetmek için en rasyonel yöntemleri seçebileceklerdir. Birlik ve işletmeler üretimlerinin teknik düzeyini ve kalitesini yükseltmek için vazgeçilmez olan araçları kendileri elde etme olanağına sahip olmalı ve bu kaynakları özgürce kullanabilmelidirler. Bütün bunlar ekonominin etkinliği ve üretimin kalitesi konularında birlik ve işletmelerin artan bir sorumluluğa sahip olmalarıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Kollektiflerin çalışmalarının sonuçlarıyla çalışmanın karşılığının ödemesi sistemi arasında sıkı bir karşılıklı bağımlılık kurulması özel önem taşıyor. Birlik ve işletmelerin çalışmaları sırasında ekipler halinde çalışma ilkelerinin yaygınlaştırılması öngörülmektedir. Böylece kollektif örgütlenme ve çalışmanın teşviki biçimlerinin konusu konusunda yukardan uygulanan yönetim sisteminin iyileştirilmesiyle emekçilerin inisiyatiflerinin bir araya getirilmesi amaçlanıyor.

Bütün bu önlemlerle harcamaları azaltan bir ekonomik mekanizma kurulmasının sağlanması, böylece hızlandırılmış bilimsel-teknik ilerleme temelinde ekonominin entansif bir şekilde yaygınlaştırılmasına itki sağlanması amaçlanıyor.

Ulusal ekonominin bütün alanlarında önemli değişikliklerin eşiğindeyiz. Bu değişiklikleri sağlamanın belirleyici gücü insan faktörüdür. Ve parti bu işe büyük önem vermekte, en üstten tabana kadar kadroların kafalarında ve tutumlarında kesin değişiklikler yapmaya, onlara görevleri konusunda yeni bir davranış kazandırmaya çalışmaktadır. Sosyal-ekonomik, bilimsel-teknik ve ideolojik-egitimsel sorunlara çağdaş bir yaklaşım teşvik edilmekte, girişimcilik ve yenilikçilik desteklenmektedir.

Öte yandan kadroların eğitim ve yetiştirilme sisteminin bütünüyle iyileştirilmesine, kadrolardan daha iyi yararlanılmasına özel bir önem veriliyor.

Genel orta öğretimdeki reformun yanı sıra yüksek öğretim ve orta derecede mesleki öğretimin iyileştirilmesi ve bilimsel-teknik devrimin gereklerine uygun yüksek derecede kalifiye işçiler oluşturulması hedef olarak alınmıştır. Araştırmacı ve mühendislerin faaliyetlerinin itibarını artırmak, yaratıcı unsurları yükseltmek ve teknik yetenekleri artırmak için önlemler geliştirilmiştir. İşyeri yöneticilerinin, bilimsel ve teknik yeniden eğitimi konusunda sistemli bir çalışma sürdürülmektedir. Ve bu, modern üretim koşullarındaki hızlı yenileşme gözönünde tutularak yapılmaktadır.

Parti çalışması açısından ise örgütlenme ve yönetimin bütün kademe-lerinde düzeni güçlendirmenin altı çizilmekte ve kadrolardan istenenlerin düzeyi yükseltilmektedir.

M. Gorbaçov şöyle diyor: «Halkın yaratıcılığına dayanarak ve bilim ile emeği birbirine daha fazla yakınlıştırarak, söylenenle yapılanın birbirinden ayrı düşmemesini sağlayacak güce ve kararlılığa sahibiz». ⁽⁴⁾

⁽⁴⁾ «Komünist», № 9, 1985, s. 33 (Rusça).

TÜSTAV

«Enformasyon emperyalizmi»nin büyük iştahı

Hector Mujica

Venezuela Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

Bir defasında, kültür alanına yayılan askersel-sanayi kompleksinin ortaya çıkması dolayısıyla emperyalizmin uyguladığı yeni egemenlik biçimleri konusunda üniversitede konferans verdiğim sırada, öğrencilerden biri bana, söylenenlerden, kapitalizmin doğasının değiştiğini mi anlamak gerektiğini sordu. Yanıtım şu oldu: «Hayır. Onun sömürücü özü değişmez. Kapitalizm iyi ya da kötü olmaz. O, K. Marks'ın nitelediği gibi kalır. Sorun şu ki, kapitalizm, tilki gibi, sahtecilik yapmayı beceriyor. Bilimsel-teknik devrim çağında, teknik iletişim araçlarının yoğun biçimde kullanıldığı yüz-yılımızda o, kendisini bir sistem olarak ebedileştirmek amacıyla, bu alandaki bütün kazanımları hizmetine sokmuştur.»

Ben bu yanıtı verirken, yıllarca üzerinde kafa yorarak vardığım şu görüşten hareket etmiştim: Kapitalizm için bir zamanlar buhar makinesi nasıl bir çekici güç idiye, bugün de televizyon onun için öyle bir „motor-dur». «Televizyon» derken ben yalnız bir Fransız sosyologun isabetli bir biçimde dediği gibi «ana-televizyon»u değil, aynı zamanda «baba-tranzistör»ü, «dede-uydu»ları ve «enformasyon evlat ve torunları»nı da, yani burjuva propagandasının hizmetinde bulunan bilimsel-teknik araçlar yelpazesinin bütününe kastediyorum.

DEVLET BAŞKANLARI NASIL YAPILIYOR?

Kuşkusuz, parayı veren düdüğü çalar kuralının geçerli olduğu «temsili» demokrasinin yasaları, yeni koşullarda genel olarak önemli bir değişikliğe uğramamıştır. Ama kapitalizm dünyasında geniş popülerlik kazanmanın reçeteleri değişmiştir. Devlet başkanlığına aday olan kişi, kendi programı ve ideolojik görüşlerinin reklamını yapmaktan çok, *kendi görüntüsüyle* ticaret yapıyor. Tüketiciyi etkilemenin bütün unsurlarının kullanıldığı ticaret reklamında olduğu gibi, bu görüntü dayatılarak seçmeni kazanmak gerekiyor. İyi anımsıyorum. 1974'de, o zaman Venezuela Cumhuriyeti'nin başına geçen Carlos Andres Peres, and içtiği Kongre binasından Miraflores Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na kadarki uzun bir yolu yürümüş, Saray'a emin adımlarla girmişti. Aynı yıl Fransa Cumhurbaşkanı seçilen Valery Giscard d'Estaing Millet Meclisi binasından Elysee Sarayı'na kadarki yolu yürüyerek geçmişti. Kim kimi taklit ediyordu? Kimse kimseyi. Yalnızca, danışmanların tavsiyeleri, raslantı olarak birbirinin aynısıydı. New York'da

«Devlet Başkanı'nın pazarlanması» ⁽¹⁾ adlı bir kitap yazan Joe McGinniss, şu görüşlerinde ne kadar da haklı: Her erkin üstün bir doğaya sahip olduğu kanısında olan Amerikan seçmeni, bu inancına dört elle sarılıyor ve seçeceği yöneticilerin kendisinden daha değerli metalden dökme olduğu hayalini azimle savunuyor. Küçük burjuva psikolojisinin bu gibi özellikleri, örneğin, zamanında Richard M. Nixon'u işbaşına getiren kişiler tarafından ustaca kullanılmıştı. Yalnızca iyi bir «aile babası»na benzediğini kavrayan ekibi, televizyonun yardımı ile, geleceğin cumhurbaşkanına Amerikan halkını yurttaşların evdeki ekranlarında dev boyutlarda bir devlet odamını görmekte olduklarına ikna edebilmesi için gerekli görünümü vermek üzere kolları sıvadı.

Devlet başkanlığına aday olan kişi, kötü ve abuk-sabuk konuşamaz, kendi görüşlerini düzenli bir biçimde ifade etmeye çalışır. Ama durum bunun tersiyse, bunu yapamıyorsa, o zaman televizyon boşlukları dolduracaktır. Önemli olan, adaya cila vurmak, çehresindeki en çok görünen kusurları estetik ameliyatla ortadan kaldırmak, gülümsemesini ve sempotik görünmesini öğretmektir. McGinniss'in haklı olarak belirttiği gibi, stil işin anahtarı, özü oluyor. Yügsal iletişim araçları ise, ele aldığımız örnekte de televizyon, oy kazanmayı sağlayan bir tür kozmetiktir.

İster Amerika'da ya da Avrupa'da, ister Asya'da ya da Afrika'da olsun, kapitalist ülkelerde birçok devletbaşkanı adayı Birleşik Amerika'nın deneyimini benimsemiştir. Dahası, Amerikalı kamuoyu yaratma ve televizyon reklam uzmanları dünyayı dolaşarak, bir hristiyan demokratlara, bir değişik eğilimli sosyal-demokratlara danışmanlık yapıyorlar. 1978'de, Komünist Partisi yeni devletbaşkanlığına beni aday gösterdiğinde, petrol ve maden sanayiinden sonra, *cumhurbaşkanlığı seçimlerinin de devletleştirilmesi* gerektiğini söylemem için bütün nedenler ortadaydı. Elbette, bu olmadı, 1983'de Demokratik Eylem ve COPEI ⁽²⁾ partilerinin seçim kampanyalarını desteklemek için Karakas'a yeniden Amerikan danışmanları geldi.

Sözlerime itiraz edilebilir. Venezuela'nın gelişmekte olan bir ülke olduğu ve bunun herşeyi izah ettiği söylenebilir. Ama, gelişmiş sanayi ülkelerinde de, örneğin, FAC, Fransa, İsveç vb. da partiler aynı yöntemlere başvuru-
yorlar.

Sahte bir görünüm yaratmada televizyonun «kozmetik» gücünü göstermesi bakımından en taze ve en somut örnek, Ronald Reagan'ın 1984 seçim kampanyası oldu. Eğer televizyon olmasaydı ve Reagan profesyonel bir filim oyuncusu olmasaydı, hiçbir zaman Walter Mondale üzerinde başarı kazanamazdı. Emperyalizmin kamuoyu oluşturduğu koşullarda birçok seçmenin adayın kendisinden çok yaratılan görümüne dikkat ettiği, bugün artık yalnız propaganda uzmanları için değil, aynı zamanda geniş bir

(1) Joe McGinniss, *The Selling of the President*, New York, 1969.

(2) Venezuela'daki Sosyal-Hristiyan Parti. (Not Red.)

sağduyulu vatandaş çevresi için de açık bir gerçektir. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall bu konuda şunları yazıyor: « ... Eğer Reagan seçim kampanyasını kendi eylemlerinin sonuçlarına ya da Cumhuriyetçi Parti'nin platformuna dayandırmış olsaydı, yenik düşerdi ... Halk, oylarını Reaganizme ya da «Reagan ekonomisi»ne vermedi. Birçokları oylarını televizyonun yarattığı, 50 milyon dolara malolan, bütün seçim kampanyası boyunca reklamlarda ve film parçalarında popülarize edilen imaja verdi ... Amerikalılar oylarını Hollywood'un iletişim ustasına verdi. Seçim kampanyalarının en önemli unsurlarından biri durumuna gelen televizyon, cumhurbaşkanlığı konusunda böyle bir yeni imaj ve konsept yarattı. Televizyonun etkisiyle seçmenler kişiyi aldığı konumdan, uyguladığı politikadan ve hatta partisinden ayırdılar ... Bir bakıma, yığınların bilincinde, kişinin devlet adamından, onun politikasından, Reagan'ın Reaganizmden ayrı ele alınması ve ABD Devlet Başkanı görevinin itibari statüye indirgenmesi söz konusudur. Reagan oyları işte böyle almıştır.» ⁽³⁾

Emperyalist kampta da bu değerlendirmenin doğrulandığı görülüyor: Reagan'ın seçim komitesine bağlı halkla ilişkiler servisinin başkanı James Lake bir demecinde «görüntülerin sözlerden daha önemli olduğunu» belirtti. Seyircinin yüzde 60'ının televizyondan enformasyon aldığını ve muhabirlerin, konuşmacının hangi sözlerine değindiğinin pek önemli olmadığını kaydetti. Ona göre, sözlerden daha önemlisi, Reagan'ı gösteren görüntülerin, olumlu görüntülerin sıralanmasıdır!

Kısacası, burada söz konusu olan, uygun görülen cumhurbaşkanlarını yapay bir yolla dayatmak, emperyalist çevrelerin egemenlik konumlarını korumak ve böylece kapitalizmin sistem olarak varlığını ve güçlenmesini, Amerikan «way of life» (yaşam tarzı)nın model olarak ihracını sağlamaktır. Bu sorun öylesine global boyutlarda çözülüyor ki, politik makyaj uzmanlarından uluslararası çapta «ün» yapmış isimler, bir bakıyorsunuz, Sabra ve Şatilla soykırımının kaçınılmak istenen etkileri dolayısıyla kamuoyunun yanıltılmasında yardımcı olmak üzere İsrail'de ya da Devlet Başkanı Ferdinand Marcos'un desteklenmesi gerektiği zaman da Manila'da görülüyor, bir bakıyorsunuz, kapitalizmin ünlü savunucularından Leopold Senghor'un izinden gidenlerin yanıbaşında, Senegal'da ya da Bangkok'da, Buenos Aires'de, Karakas'da boy gösteriyorlar.

«BÜYÜK SOPA»DAN «DÜNYA ÇİFTLİĞİ»NE

Emperyalizmin kültür alanına girmesi, birçok yapıta, bu arada benim «Libro, quo vadis?» («Ey kitap, yolun nereye?») başlıklı yazıma konu olmuştur. Bu yazıda, ABD savaş sanayiinin büyük Amerikan yayınevlerini

⁽³⁾ Daily World, 9 Kasım 1984, s. 3.

yavaş yavaş nasıl ele geçirdiği gösteriliyor. Benzeri olgular FAC, İspanya, Fransa vb. da görülüyor . . .

Kapitalizmin bugünkü gelişme aşamasında, onun egemenlik alanında *kültürün militarizasyonu* süreci geliyor. Daha bundan 30 yılı aşkın bir zaman önce, ABD Devlet Başkanlığına bağlı olarak çalışan yığinsal iletişim politikası konseyinin raporunda, iletişim özgürlüğünün, «özgür» toplumun kalelerinden biri olduğu belirtiliyordu. Bu toplumda ticaret, eğitim sistemi, politika, tinsel bütünlük ve güvenlik, kapitalizmin savunucularına göre, «hiçbir şeyle sınırlanmayan tarafsız enformasyon ve görüş değiş tokuşuna» bağlıdır.

Burada karşımıza yine tartışmanın eski konusu çıkıyor: Bir yanda, UNESCO'nun kürsüsünden de yükselen yeni uluslararası enformasyon düzeni, öte yanda, Washington'un kültür alanındaki yığinsal iletişim araçları, uluslararası basın ajansları, komiksler («Redhit» gibi çizgi kitaplar), sinema, eski televizyon programları ve tüm dünyaya yayın yapan binlerce radyo istasyonu için senaryolar aracılığı ile uygulanan imparatorluk politikası. Emperyalizmin «serbest enformasyon akışı» konusundaki iddiaları, halkların sert tepkisine yol açıyor. Bu iddialar, yalnız ABD'de kültür endüstrisini tekeline geçiren büyük konserler tarafından değil, aynı zamanda Dışişleri Bakanlığı tarafından da propaganda edilen bir doktrin durumuna gelmiştir. Enformasyon alanında izlenen bu «çizgi», geçen yüzyılın sonlarından bu yana gelişmiş kapitalizme özgü olan sömürgeci yayılmacılığın başka yöntemlerle devamından başka bir şey değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, «Amerikan yaşam tarzı»nın avukatları «down barriers» («kahrolsun beriyerler») belgisini ABD'nin iç ve dış politikasının resmi değeri olarak dayatmalarının ardından «üçüncü dünya» halkları kendi deneyimleriyle gördüler ki, Tarzan ekranlarda yalnız seyirciyi eğlendirmek için değil, belirli görüşlerin taşıyıcısı olarak gösteriliyor. Ve ilk bakışta zararsız görünen komiksler genellikle imparatorluğun başkalarının işçilerine karışması ideolojisinin taşıyıcısıdır.

İşte bu nedenlerle, çığ gibi büyüyen yeni enformasyon düzeni hareketi ortaya çıktı. Gelişmekte olan ülkelerin halkları şunu anladılar: Bu işi yapanların kim olduklarını, ne hissettiklerini ve ne istediklerini yalnız dinlemek değil, aynı zamanda açıkça herkese duyurmalarının zamanı gelmiştir.

Kapitalizmin doğası emperyalizm aşamasında değişmiş değildir. Ama kapitalizm bugün «büyük sopa»yı göstermenin yanı sıra, kamuoyu yaratmanın en ince propaganda yöntemlerini de uyguluyor. Amerikan deniz piyadeleri ve savaş gemileri Nikaragua sınırları yakınlarında tehdit manevraları yaparak Sandinist hükümete karşı şantaja başvuruken, ABD'nin istihbarat servisleri halk erkinin ve Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin politikası üstüne iftira dolu yazılar döküyorlar. Yirmi kadar Latin Amerika cumhuriyetinde özel (CIA'nin etkisi altında bulunan) televizyon stüdyosundan aynı anda, Somoza hanedanı döneminin soykırımları ve vahşilik-

leri üstüne filim ve fotoğraflardan korkunç montajlar yayınlanarak, bunları günümüzün olguları olarak tanıtılıyor, Salvador cuntasının korkunç cinayetlerine ilişkin filim ve fotoğraf montajları Nikaragua gerçekleriymiş gibi sunuluyor.

Bu yüzkıztarıcı oyunlar, savaş sanayii kompleksinin eseridir. Daha 1961'de D. Eisenhower Amerikan halkına hitaben yaptığı veda konuşmasında bu askersel-sanayi kompleksinden söz etmişti. Onun sözlerine göre, işte bu kompleks, ülkenin yaşamıyla ilgili kararlar üzerinde kesin etki sahibidir. Bugün durum çok daha içler acısıdır. Çünkü, cumhuriyetçi yönetim yalnız «soğuk savaş» baltasını keskinleterek silahlanma yarışını hızla kızdırmakla kalmıyor, aynı zamanda nükleer yıkım tehlikesini de artırıyor. Savaş sanayii ahtopotu kültür alanını da sarmıştır ve bu nedenle biz artık savaş-sanayi-kültür kompleksinden söz edebiliriz.

Adı geçen kompleksin bütün parçalarının çıkarlarının içiçe geçmişliği, Frank Stanton'un kişiliğinde açık seçik görülebilir. Stanton uzun yıllar boyu aynı zamanda hem ABD'deki en güçlü radyo-televizyon şebekesi durumundaki «Columbia Broadcasting System» (CBS) Başkanı, hem aslında ABD Dış Propaganda Bakanlığı durumunda olan ABD Enformasyon Ajansı (USIA)'nın eylemlerini denetleyen ABD Enformasyon Danışma Komisyonu Başkanı, hem de merkezi California'da bulunan ve ABD Hava Kuvvetleri tarafından finanse edilen «RAND Corporation» Başkanı olmuştur. «Kâr gözetmeden» çalışan bu son araştırma kuruluşu, hidrojen bombasını atma yöntemleri, partizanlara ve gerilla hareketlerine karşı savaş gibi sorunlarla uğraşüyor. Ülkedeki elektronik sanayiinin çıkarlarını ve askeri alandaki idari yönetimin gereksinimlerini organik bir biçimde birleştiren Silahlı Kuvvetler İrtibat ve Elektronik Birlik (AFCEA) da aynı militarist temel üzerinde faaliyet yürütüyor.

ABD'nin en büyük reklam şebekesi Pentagon'un elinde bulunuyor ve yaklaşık 4. bin kişi çalıştırıyor. «Associated Press» ajansının bildirdiğine göre, savunmayla ilgili sipariş almış işletmelerin reklam harcamalarını federal hükümet karşılıyor. Yapılan hesaplamalara göre, basının özel tekelere yaptığı bu tür hizmetler vergi mükelleflerine yılda yaklaşık 200 milyon dolara maloluyor. General ve subayların radyolardan yayınlanan konuşmalarına harcanan masrafların ise ne kadar olduğunu yaklaşık olarak bile söylemek olanaksızdır. (4)

Bütün bunlara, emperyalizmin dünya çevresindeki yapay uyduları, «COMSAT» ve «INTELSAT» sistemlerini askersel amaçlarla kullanmakta olduğunu ekleyecek olursak, emperyalist egemenliğin yeni biçimlerinin söz konusu olduğu görülecektir. Adı geçen uydular ve sistemler, fiilen dünyanın sosyalist olmayan kesimini gerici propaganda için bir tür «dün-

(4) Bak: H. İ. Schiller, *Imperialismo USA en la comunicacion de masas*. Madrid, 1977, s. 89.

ya çiftliği»-ne çevirmiştir. Bundan 60 yılı aşkın bir zaman önce V. İ. Lenin şöyle demiştir: «... sanatlar arasında bizim için en önemlisi sinemadır». Kanıma göre, bugün buna aynı güvenle şunu ekleyebiliriz: «ve televizyon».

1960'ların başından bu yana NASA ve «General Electric» geceli gündüzlü bütün anakaraların yüzeylerinin fotoğraflarını çekiyor. Birçokları bunu keyfi bir hareket olarak değerlendiriyorlar, aslında ise bu bir gövde gösterisidir. «Kahrolsun bariyerler» belgisinin ardına gizlenen Washington, neredeyse dünya çapında gerçek televizyon korsanlığına başlıyordu. Ama dünya kamuoyu bu planları kararlılıkla kınadı. UNESCO, Ekim 1972'-de kabul ettiği özel bir bildiride, enformasyon özgürlüğü ilkesine dayanarak, uydular aracılığı ile öteki ülkelere doğrudan televizyon yayını konusunda önceden hükümetler arasında anlaşmaya varılması zorunluğunu onayladı. BM Genel Kurulu tek bir oya karşı 102 oyla bu görüşü destekledi. Tek karşı oy ABD temsilcisine aitti. UNESCO üyelerinin ezici çoğunluğu Amerika'nın tutumunu haklı olarak, «enformasyon haydutluğu»nu koruma olarak niteledi.

IDEOLOJİK BASKI ARACI

ABD emperyalizminin başta gelen propaganda kurumu USİA daha 1953 yılında kuruldu. Reagan döneminde bu kurum örgütsel bakımdan yenibaştan düzenlendi ve yurtdışı televizyon propagandası için yeni bir şube kuruldu. Bu şube, «Worldnet»⁽³⁾ uydusu sistemi vasıtasıyla yayınlanan günlük televizyon haber bültenlerini hazırlıyor. USİA bugün dünyanın 129 ülkesinde 214 temsilcilik bulunduruyor. Bunlar aracılığı ile yalnız kendi televizyon programlarını yaymakla kalmıyor, aynı zamanda kıtalararası «televizyon köprüleri» kurma işlerini örgütlüyor, TV-sohbetleri ve basın toplantıları yapıyor. Onun geçen mali yılda bütçesi 885,4 milyon doları bularak, rekor bir düzeye çıktı.

USİA'nın 42 dilde, haftada bin saatten fazla yayın yapan, oldukça uzun bir «radyo kolu» vardır: «Amerikanın Sesi». USİA her gün yaklaşık 10 bin gazete ve haftada toplam 15 bin saat yayın yapan 5 bin radyo istasyonuna propaganda malzemesi sağlıyor. Bu malzemenin çoğu, yayını yapan stüdyoların ürünü olarak tanıtılıyor. Venezuela TV'sinin «Nikaragua röportajı» diye yaptığı sahte yayın örneğinde olduğu gibi.

Önümüzdeki 5 yılda «Amerikanın Sesi»nin yalnız teknik modernizasyonu için harcanmak üzere USİA 1 milyar dolardan fazla para ayırmış bulunuyor. Bu paralarla Avrupa, Asya ve Latin Amerika'da yeni istasyonlar ku-

(3) «Worldnet», USİA'nın hizmetindeki uzay irtibat sisteminin geliştirilmesi temelinde, 1983-1984 döneminde kurulan dünya çapında bir televizyon şebekesidir. (Not Red.)

rulması ve eskilerinin yenibaştan donatılması öngörülüyor. Örneğin, bundan bir süre önce, Küba'ya karşı bozguncu yayınlar için özel bir radyo istasyonu çalışmaya başladı ⁽⁶⁾, SSCB'ye karşı ideolojik bozgunculuk için ise Fas'da ve İsrail'de, yayınları güçlendirmek amacıyla büyük merkezler kuruluyor.

ABD'deki en büyük üç radyo-televizyon tekeli olan ABD, NBC ve CBS'den sonuncusu «Columbia Broadcasting System», Pentagon'a en sıkı bağlı ve en «uluslararası» olanıdır. Onun programları Hindistan'dan Yunanistan'a, Liberya'dan Gana'ya, Arjantin'den Venezuela'ya kadar 100'den fazla ülkede yayınlanıyor. CBS'nin Arjantin'de «proartel», Peru'da «Pantel» ve Venezuela'da «Proventel» gibi Latin Amerika tekellerinde yatırımları bulunuyor ve bu tekellere yayın sağlıyor. Öteki iki ABD radyo-televizyon tekeli de benzeri biçimde faaliyet yürütüyor.

Şimdiye kadar söylenenlerden genel sonuç olarak şunu kaydedebiliriz: ABD emperyalizmi geniş iletişim ağını, uzay çağında dünya liderliği iddialarında çözümleyici bir unsur olarak görüyor.

Birleşik Amerika'nın askersel sorunlarla ilgili olarak son derece karmaşık enformasyon ve iletişim dünyasına sızması, aralıksız devam ediyor. ABD'nin 30 milyon millik iletişim sisteminden 24 milyonunun savunma bakanlığına ait olduğunu ya da onun tarafından kiralandığını gözönüne alırsak, askersel çevrelerin bu sistem içinde oynadığı rol açıkça görülecektir.

Eldeki verilere göre, ABD Savunma Bakanlığı propaganda alanında uzman yetiştirilmesine büyük önem veriyor. İndiana eyaletindeki Fort Harrison'da Pentagon, silahlı kuvvetlerden 2 binin üzerinde temsilcinin eğitim gördüğü askersel enformasyon okulu kurdu. ABD Deniz Kuvvetleri Bakanlığı ise ülkede 600 televizyon ve 5.000 radyo istasyonuyla, yüzlerce başka yığınsal iletişim organıyla sıkı ilişki içinde bulunuyor. Ayrıca, Pentagon bütün dünyaya yayılmış bulunan 250 radyo istasyonunun ve onlarca televizyon merkezinin sahibidir, toplam 12 milyon tirajlı 1.000 gazete, 400 dolayında dergi çıkarmaktadır. ABD Savunma Bakanlığı'nın propaganda amacıyla yaptığı toplam harcamalar son 20 yılda 15 kat artmıştır.

Askersel-sanayi kompleksi, ordunun, hava ve deniz kuvvetlerinin sistematik bir biçimde yeniden silahlanmasını sağlamakla, TV ve radyo iletişimlerinin karmaşık dünyasına dalmakla, en gerici politik bir güç olarak ortaya çıkıyor. Bu kompleks, «John Birch Society»nin ⁽⁷⁾ «Vaftiz babası» olarak biliniyor, birçok azıllı militaristi o yetiştirmiştir. Santa Fe Belgesinde program niteliği kazanan «Güvenlik ve savunma doktrini»nin

(6) Bak: Raul Valdes Vivo. «Goebbels Radyosu'nu reddederken», BBS 1985, sayı 8.

(7) ABDde, 1958'de kurulmuş aşırı gerici antikomünist bir örgüt. (Not Red.)

hazırlanması ve geliştirilmesinin girişimciliğini o yapmıştır. Bilindiği gibi, bu doktrin Sandinist devrimi yoketmeyi, Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni, Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni ve Guatemala'da gerilla hareketini ortadan kaldırmak amacıyla Orta Amerika'ya yoğun saldırıyı öngörüyor. Askersel-sanayi kompleksi Başkan Reagan'ın işbaşına gelmesinde yardımcı olmuştur. Bugün ise «RAND» tekelinin «beyin merkezi» için, savaş yürütme uzmanı tavlıyor.

YENİ ARAÇLAR, YENİ SORUNLAR

Kapitalist devletlerde egemen sınıfların binbir çeşit propaganda biçimini sürekli kullanması, enformasyon ve elektronik araçları kamuoyu yaratmada kullanması, emperyalistlerin gezegenimizi son derece geliştirilmiş teknikle kendi «dünya çiftliği»ne çevirme çabaları, bütün bunlar son çözümde modern yığınsal iletişimasyonun karmaşık dünyasının bir parçasını oluşturuyor. ABD'nin bu alanda ne kadar ileriye gittiğini anlamak için, şunu söylemek yeterlidir: Birleşik Amerika yurt dışında propaganda için yılda yaklaşık 5 milyar dolar harcamakta, bu alanda 350 bin kişi çalışmaktadır.

Böylesine güçlü araçların tek elde toplanması, yeni yeni ve giderek daha geliştirilmiş «beyin yıkama» yöntemlerinin ortaya çıkması, çok sayıda reklam ve propaganda yöntemlerinin kullanılması, Pentagon'un dev bilgisayar iletişimasyon aygıtından yararlanması, birçok ülkede kamuoyu yaratma ve seçimlerde sahtecilik yapma alanındaki Amerikan uzmanlarının danışmanlık yapması . . . yeni gelişmeler ve olgulardır. Bütün bunların gösterdiği gibi oldukça etkin olan yöntemlerin çokluğu, üzerinde düşünülmesini ve eyleme geçilmesini gerektiriyor. Masraftan kaçınmayan ve emperyalizm tarafından bol keseden finanse edilen ideolojik düşmanların karşısında artık eski ölçülerle politik savaş yürütmek olanaksızdır. Örneğin, devrimci güçlerin cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kendi adayını göstermesi, alacağı yönü iyi saptayabilen modern, operatif bir propaganda gurubunun varlığını gerektiriyor.

Kuşkusuz, biz komünistler, kapitalist propagandanın kullanıldığı aldatmacaları, hileciliği, üçkağıtçılığı taklit edemeyiz, etmemeliyiz. Bu söz konusu bile edilemez. Kanımıza göre, önemli olan, ideolojik-politik çalışmanın klişeleşmiş yöntemlerini modernleştirmek, reel durumla uygunlaştırmak, kamuoyu yaratmanın yasalarını hesaba katmak, ilkesel olmayan çatışmalardan kaçınmaktır. Ve, kuşkusuz, geleneklere, törelere, ulusal değerlere, tek sözle, halkın benliği kavramını içeren her şeye, onun özgüllüğüne saygılı olmaktır. Elbette, Marksizm-Leninizm'in temelleri konusunda kuşkular yaratılması ya da bunların spekülasyon konusu yapılması durumunda pasif kalınmamalıdır. Tersine, öyle anlar geliyor ki, ilkeleri savun-

mak için, yüzyıllar boyu oluşan değerler ve kavramlar sistemiyle karşı karşıya geliyor. Ama böyle bir durumda bile, bunu başarmak gerekiyor.

Sorunun başka bir önemli yanına, yani enformasyon sağlama sisteminin çalışmalarının özelliklerini inceleme, onun kamuoyu üzerinde gerekli etkiye bulunma araç ve yöntemlerini kullanma alanında bilgi edinme konusuna gelince, bizim bütün bu konularda gerekli düzeyde olmamız gereklidir. Çünkü, bugün bütün bunları tam olarak başaramamış olan herkes, yenilgiye mahkumdur.

Bizler, görüntü ve sesin ağırlıkta olduğu yığınsal iletişim araçlarının olağanüstü geliştiği bir çağda yaşıyoruz. 20. yüzyılın sonunda kapitalizm dünyası, ikonografi araçlarının son derece bol olduğu ve görüntünün söz üzerinde ağır bastığı uygarlıktır. Aramızdan «Gutenberg gelaksisi» koşullarında yetişenler, yani basının sere serpe geliştiği dönemde terbiye görenler, bazen rahatsız oluyorlar. Emperyalizm insanlara alışılmamış, vahşice ritimleri ve görüntüleri televizyon, sinema, resimli dergiler ve komiksler aracılığı ile büyük ölçüde dayatmayı başarmıştır.

Şöyle bir soru yerinde olur: Kapitalist ülkelerde sosyal sistemler arasındaki ideolojik çatışmada, politik partiler ve temsili erk organlarına adaylığını koyanlar arasındaki savaşım acaba görüntü içerikten üstün gelmeyecek mi? Yanıtımız, kesinlikle hayırdır. Çünkü gerçek bizden yanadır. Ve, dış görünüşü güzel mal satmak ile kaliteli mal satmak, hiç te aynı şey değildir. Bizim gerçeğimiz, dünyanın birçok ülkesinde utkuya ulaşmış ve ulaşmakta olan yeni toplumsal ilişkiler gerçeğidir. Sosyalizm, tarihsel bakımdan daha çok gençtir. Görece çok kısa bir zaman önce dünyaya gelmiştir. Ama artık gelişmiş kapitalist sanayi ülkelerinin işçi sınıfı ve ulusal-kurtuluş hareketleriyle birlikte günümüz dünyasının yeni propaganda biçim ve yöntemlerini benimseyerek, emperyalizmin «enformasyon saldırısı»nı kararlılıkla püskürtebilecek bütünsel bir dünya sistemidir.

Zor bir aşamanın başlangıcında

Muhammed İbrahim Nugud

Sudan Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri

Sudan'da sınıfsal ve politik savaşımın gelişmesi, yeni bir aşamaya girdi. Halkımız, onaltı yıllık bir süreden sonra diktatörlüğün yıkılmasını sağladı, çiğnenen demokratik özgürlükleri ve ulusal egemenliği yeniden elde etti. Mart ayaklanması, o dönemin ana isteminin gerçekleşmesine yol açtı. Ülkenin kurtarılması ve demokrasi için geniş cephe oluştu. Zorbalık yönetimi düştü, onun politik, hukuksal ve diğer kurumları yıkılmaya başladı, yönetimin vurucu gücü ve onun ana baskı aracı olan Devlet Güvenlik Örgütü dağıtıldı. Bu örgütün birçok yöneticisi, aynı zamanda Mayıs rejiminin (!) önde gelen diğer kişileri tutuklandı. Yığınlar söz, toplantı, sendikalarda ve diğer örgütlerde, politik partilerde birleşme gibi politik özgürlüklerden yeniden yararlanma olanağı elde ettiler. Dış politika alanında da, kısmi de olsa, belirli değişimler oldu.

Yükselen savaşım, yığinsal eylemlerin gerçekleştirilmesi konusunda kuşku yarayan, halk hareketinin gelişmesini, bu hareket içinde ümitsizlik ve yılgınlık yayarak, kendi öznel değerlendirme ve anlayışına tabi kılmaya çalışan küçük burjuva görüşlerin temelsizliğini tümüyle ortaya koydu. Elde edilen utku, daha geniş sosyal güçlerin ulusal demokratik devrim perspektiflerine, onun programının desteklenmesine çekilmesi için elverişli nesnel koşullar yarattı. Yığın hareketi yeni, ileriye yönelik mevzilere geçti ve şimdi önemli olan bu harekette en küçük bir gerilemeye bile izin vermemektir.

Bununla birlikte, ayaklanmanın amaçlarının tümüyle sağlandığı söylenemez. Mayıs rejiminin birçok yapısı ve kuruluşu değiştirilmedi, devlet aygıtı tepizlenip yeniden örgütlenmedi. Numeyri döneminde kabul edilen baskı yasaları ortadan kaldırılmadı, bağımsızlığımızı ve ulusal egemenliğimizi çiğneyen anlaşmalar halen yürürlükte. Sayısı bir hayli kabarık olan diğer büyük sorunlar da çözülmüş değildir.

Bunun nedeni, halk hareketindeki zayıflıklardır. Başta gelen zayıflık, yığınların eyleme geçmesine kadar ortak hareket etme yönünde ve ortak bir platform üzerinde anlaşmaya varamayan muhalefet sıralarında birliğin kurulamamış olmasıdır. Hatta muhalefetin geniş cephesinin kurulması ve rejimin yığın eylemleri yoluyla yıkılması için ardıcıl bir çizgi izlenmiş olmamıza karşın, «AL Umma», Haziran Demokrat Partisi vb. sağcı

(!) G. Numeyri rejimi Mayıs 1969'da yapılan darbe sonucu erke geldi. (Not Red.)

partiler komünistlerle ortak bir belge imzalamaktan ısrarla kaçıyorlardı. Bunun tek bir izahı vardır: Onlar Sudan Komünist Partisi (SKP) ile birlik anlaşması imzalamaktan yan çizerek, partimizin diktatörlüğün yıkılmasından sonra oluşan yasal politik varlığını sürdürme hakkını tanımak istemiyorlardı. Yeni erkte kendine uygun bir rol isteyebilecek olan yığınlar eyleme geçmeden Numeyri'den kurtulma hesabı yapılıyordu. Ağırılık, ya kurtarıcı askersel bir darbeye, ya da ABD'nin Suudi Arabistan ve Mısır'ın müdahalesine veriliyordu, çünkü gelen haberlere göre, bunlar artık iflas eden rejimin başının değiştirilmesi hazırlıklarına başlamışlardı.

Hareketin diğer ciddi bir zayıflığı da şuydu: İşçi sınıfı politik grevlerin örgütlenmesinde girişkenlik göstermemekle kalmadı aynı zamanda işçilerin gösterilere katılımı yığınsal ve aktif olmasına karşın, bu grevlere örgütlü bir güç olarak gecikmeyle katıldı. Ayaklanmanın başını çeken Ülkenin Kurtuluşu İçin Ulusal Güçlerin Birliği'nde (UGB) işçi sendikaları yer almıyordu. Bunun nedeni, Mayıs rejiminin sendikal demokrasiyi boğarak, proleter hareketteki tüm ilerici, daha savaştan bir niteliğe sahip olan öğeleri sürekli koşuşturarak sendikaların yönetimini kendine tabi kılmayı, onu emekçi yığınlarından kopararak devlet erkinin bürokratik aygıtına katmayı başarmış olmasıdır. Bunda egemen güçlerin baskıcı politikası sonucunda özellikle başkentte Komünist Partisi'nin işçi sınıfı arasında konumlarının zayıflaması, etkisinin azalması da belirli rol oynadı. Diktatörlük koşullarında yönetimini köy zenginleri ve büyük tüccarların ele geçirdiği Çiftçiler Birliği de yaygınlaşan çatışmaların dışında kaldı.

Bütün bunların sonucunda, ayaklanmanın başına memur sendikalarının başındaki küçük burjuva aydınları, doktorlar, avukatlar, öğretmenler, mühendis ve teknik elemanlar gibi serbest meslek sahipleri ve aynı zamanda öğrenciler geçti. Zaten UGB, Hartum Üniversitesi Öğrenci ve Öğretim Görevlileri Birliği'nin girişimiyle kuruldu. Aydın temsilcileri, muhalefetin gerçek ve aktif yöneticisi görevinin yalnızca kendilerine ait olduğunu, Komünist Partisi de içinde geleneksel partilerin ise yığın hareketinin gelişmesinin gerisinde kaldıklarını sanıyorlardı, bugün de böyle düşünüyorlar.

Bu durumda, olayların geliştiği alana ordu çıktı. Ülkedeki erk Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı'nın eline geçti. Geçici Askeri Konsey kuruldu. Konseyin bileşimi değişik kişilerden, öncelikle sağcı, tutucu eğilim ve görüşleri savunanlardan oluşuyor. Ancak biz onu bir bütün olarak ordu içinde ve dışındaki faktörlerin karşılıklı etkisinin bir sonucu, savaşımın bir ürünü olarak ele alıyoruz.

Ordu üst yönetiminin ABD, Suudi Arabistan ve Mısır'ın onayını alarak, rejimi korumak ve erkin köklü değişim isteyen halk güçlerinin eline geçmesine izin vermemek için Numeyri'yi feda ettiğini, saray darbesi yaptığını söyleyerek savaşın dışında kalmak, ellerini yıkamak çok kolaydır. Ayrıca acıya ve hayal kırıklığına, olayların pasif seyrine teslim olarak, ayaklanmanın başarısızlığını kabullenmek de kolaydır.

Ama bu, gerçek durumu gözönünde bulundurmayan üstünkörü bir tutumdur. Askeri yönetimin oluşmasıyla sonuçlanan 6 Nisan olayları önceden planlanmış eylemler değildi. Bunları general Abbud'un 1958'deki darbesi, ya da 1969 Mayıs devirmesi gibi görmemek gerek. O dönemde halk, rejimi yıkmak için ayağa kalkmaya hazır değildi, askerler de kendi isteklerine göre hareket ediyorlardı. Bu kez ise, yığınlar ayağa kalkmıştı. Silahlı Kuvvetler Komutanlığı da ne Numeyri'yi desteklemek ne de ona karşı çıkmak istiyordu. O, olaylara her şeyden önce ordu alt kesimlerinin, er ve erbaşların, genç subayların baskısı sonucu karışmak zorunda kaldı.

Ordunun bu alt kesimleri, halk eylemlerinde belirleyici olmasa bile, önemli bir rol oynadılar. Onlar, diğer halk yığınları gibi ayaklanmadılar. Ama onlar stratejik hedeflerin korunmasına gönderilen askeri birlikleri kışalara dönmek zorunda bıraktılar, ordunun polisin görevlerini üstlenmesini öngören sıkıyönetime gidilmesine, güvenlik kuvvetlerinin göstericilere karşı saldırıya geçmesine kesin karşı çıktılar. Ve son olarak da, Numeyri'nin uzaklaştırılması istemi yükseltmişti. Komutanlık ya erki ele almak ya da diktatörle birlikte gitmek gibi bir seçenekle karşı karşıya gelmişti.

Ordu alt kesimlerinin rolünün belirtilen çerçevenin dışına çıkmaması, birçok olguyla bağlıdır. Birincisi, politik muhalefetin sıralarındaki karışıklık, onun ortak bir platformunun olmaması, askerleri de etkilemiştir. İkincisi, süregiden baskı ve koğuşturmalar, devlet güvenlik örgütünün ve askeri istihbaratın çok yönlü eylemleri ordudaki örgütlü ve aktif politik güçlerin zayıflamasına yol açmıştır. Üçüncüsü, askeri görevlerin demokratik ve yurtsever kesiminin büyük bir çoğunluğu, görevlilerin yalnızca darbeyi hazırlamak ve gerçekleştirmekle sınırlı olduğu yolunda tek yanlı bir görüş savunuyordu. Bu kesimler, halk ayaklanmasının başarısına inanmıyorlardı ve psikolojik olarak onu destekleyecek araç ve yöntemleri belirleyecek durumda değillerdi. Sorun bambaşka bir açıdan ele alınıyordu, askerler ancak halk yığınları onları desteklerse erki ele alacaklar, başka bir deyişle, önce darbe ve sonra halk yığınlarının eylemi olacak. Darbe yanlıları çok ender bir fırsatın elden kaçırılmasına neden oldular. Yüzbinlerce insan Hartum sokaklarına çıktığı zaman, askerler de onlara katılabilir, erkin doğrudan halk hareketi temsilcilerinin eline geçmesini sağlayarak yığınlarla kaynaşabilirlerdi.

Ancak biz zayıflıkları, olumsuz durumları, bunların savaşın giderek gelişmesini nasıl etkileyebileceği, komünistlerin bunların ortadan kaldırılması için somut olarak neler yapması gerektiği açısından ele alıyoruz. Eksikliklerin analizini küçük burjuva düşünce zihniyeti için karakteristik olan verimsiz şikayetlere, olguların pasif bir şekilde saptanmasına dönüştürmemek gerek.

Bütün zayıflıklarına karşın Mart ayaklanması, Sudan'da devrimci süre-

cin gelişmesinde büyük bir adımdır, genişliği ve derinliği bakımından ise 1964'teki Ekim devrimini ⁽²⁾ geride bırakıyor.

Onun önemini küçültmek, işi artık elde edileni yıkmaya götürmek, hareketi askerlere ve özgürlük, demokrasi, ulusal egemenlik davasına düşmanca yaklaşan iç ve dış güçlere bağımlı kılmak demektir.

Demokratikleşme süreci çok yönden tehdit ediliyor. Zenginleşme kaynaklarından yoksun kalmaktan korkan asalak burjuvazi, diktatörlüğe dayanak ve aynı zamanda örtü olarak hizmet eden 1983 yılı «İslam Anayasası»nın değiştirilmesine büyük bir gayretkeşlikle karşı çıkan «Müslüman Kardeşler», Mayıs rejimi artıkları, en başta da kötü bir ün yapan Devlet Güvenlik Örgütü, tüm bunlar, ülke içinde aktif bir komplo eylemi yürütüyorlar.

Numeyri döneminde Devlet Güvenlik Örgütü'nde 45 bin kişi çalışıyordu. Bunlardan 24 bini Hartum'daydı. Bunlar, orduda bile bulunmayan en modern teknik araç ve silahlara sahipti. Gizli polis ve askeri istihbaratın eylemlerini Sudan'da ve Doğu ve Orta Afrika için kendi operatif merkezini kuran CIA günü gününe denetliyordu. CIA ülkenin her tarafına Amerikan ajanları yerleştirmişti. Libya, Etiyopya, Demokratik Yemen'den karşı devrimci ögelerin eğitiminin yapıldığı kamplar eylem gösteriyordu. Diktatörlüğün yıkılmasından ve devlet güvenlik örgütünün dağıtılmasından sonra Amerikalılar daha çok kendi adamlarını kurtarmak için önlem aldılar. Bunlardan binlercesi hâlâ eskisi gibi silaha ve büyük parasal araçlara sahiptir ve değişimler süreci için somut bir tehlike oluşturuyorlar. Bunlar kendi eski şeflerinin ya da okyanus ötesi patronlarının direktifleri gereğince harekete geçecek olanağa sahiptirler.

ABD'nin Sudan'a ayırdığı dikkat rasgele değildir. Sudan Arap dünyasında ve Afrika anakarasında önemli stratejik bir duruma sahiptir. Sudan topraklarında ABD'nin «Çevik Kuvvetleri» için dayanak noktası olan askeri deniz ve hava üsleri vardır. Burada Pentagon askerlerinin de katılımıyla birçok kez büyük çaplı manevralar yapıldı. Aynı zamanda Washington'un ülkemizde kolay kolay vazgeçmeyeceği çok önemli ekonomik çıkarları vardır ki, ABD mevcut casusluk servisleriyle, Sudan ordusunu, polisi, tüm devlet aygıtını, yığınsal enformasyon araçlarını, eğitim ve kültür kurumlarını ve hatta sendikal hareketi etkilemek için oldukça güçlü kaldıraçlara sahiptir.

Öteki NATO üyesi ülkelerin ve İsrail'in gizli servisleri de CIA ile sıkı ilişki içinde eylem yürütüyorlar. Bunlar aktif bir biçimde antikomünizmi körüklüyor, insanlara «demokratikleşme deneyinin» bozguna uğrayacağı görüşünü aşılamaya çalışıyorlar. Politik hareketi ve partileri, sendikaları, basın organlarını satın alma pazarlıkları yapıyor. Kuşkusuz, Sudan hal-

⁽²⁾ Ekim 1964'te yaygınlaşan halk eylemleri Abbud diktatörlüğünün yıkılmasına yol açtı. (Not Red.)

kının düşmanları, değişik yıkıcı eylemlerin yardımıyla askeri bir diktatörlük kurmanın gerekçesini hazırlamak için demokratik özgürlükleri tüm-den kısmaya, yığınların kazanımlarını yoketmeye kalkışabilirler.

Sudan'ın ağır mali-ekonomik durumu, komplocuların işine yarıyor. Numeyri rejimi, ulusal ekonomiyi, onun tüm sektörlerini ve dallarını tam bir yıkıma sürüklemiştir. 10 milyar doları aşan ağır borç yükü altındaki ülke, borçlar bir yana onun faizlerini bile ödeyecek durumda değildir. Geniş ölçüler alan açlık yalnız kuraklığın değil, aynı zamanda önceki yönetimlerin yıkıcı politikalarının da bir sonucudur. Tarımı ihraç malları üretmeye teşvik eden bu yönetimler tahıl ürünleri için ayrılan toprakları azaltmıştır, halka yiyecek maddeleri sağlayan temeli yıkmışlardır. Bugün Sudan'da her dört kişiden biri açlık çekiyor.

Böyle bir durum, halk hareketinin yazgısı için çok büyük bir tehlikedir. Ekonomik yıkım ağır yaşam koşulları, açlık, dışardan hiçbir karışma olmadan da yığınların devrimci enerjisinin azalmasına, bunların güçten düşmesine yol açabilir. Burjuva ve küçük burjuva çevrelerde yaygın olan Marksizm'i çarpıtarak yorumlamalara karşın biz, yoksulluğun ve açlığın kendiliğinden devrimci eylemi doğurmayacağı görüşünü çıkış noktası yapıyoruz. Açlar ordusunun politikayla uğraşacak durumu yok. Mart ayaklanması bunu bir kez daha kanıtladı. Özellikle sürekli açlık çeken insanlar bu eyleme katılmadılar.

Şunu da gözden kaçırmamak gerek ki, yiyecek malları ithali, emperyalist devletlerce, bu malları alan ülkelere karşı aktif bir biçimde baskı aracı olarak kullanılıyor. Sudanlılar ABD'nin bu alanda nasıl hareket ettiğini kendi deneyimleriyle gördüler. Birleşik Amerika, daha Numeyri döneminde, bize tahıl ürünleri veriyordu, ama karşılığında askeri üs istiyor ya da Falaşların⁽³⁾ başka bir yere gizlice aktarılmasına yardımcı olmamızı dayatıyordu. Suudi Arabistan'ın yardımları da koşulludur. Mısır'la birlikte bu iki devlet, Sudan'ın demokratik yoldan gelişmesine yönelik tehlikelerin temel dış kaynağını oluşturuyorlar.

Bu tehlikeleri hiç küçümsemeyen, demokrasi düşmanlarının çokluğuna ve gücüne göz yummayan bizler, geleceğe gene de güven ve iyimserlikle bakıyoruz. Çünkü olumlu gelişmeler için çok sayıda iç ve dış faktör de vardır. Bunların içinden, yığınların kendi gücüne olan güvenini artıran, onların devrimci azmini yükselten savaş deneyini zenginleştiren ayaklanmayı en başa koymak gerekiyor.

Ote yandan, ülkenin güneyinde yığınsal demokratik hareketin yükselişini de belirtmek gerek. Ülkenin güneyi tüm çağdaş Sudan tarihinde, genel olarak Sudan halk hareketinin gelişmesinde ilk kez olumlu bir rol

(3) Etiyopya Yahudilerinin, İsrail gizli servislerinin gerçekleştirdiği operasyonla Sudan üzerinden İsrail'e aktarılmaları söz konusudur. (Not Red.)

oynuyor. Önceleri Güney Sudan'daki politik güçler, kendi bölgesel isteklerinin gerçekleşmesiyle sınırlı kalarak, tüm ülke çapında meydana gelen olaylara ilgi göstermiyorlardı. Bugün ise Numeyri rejiminin bunalımının derinleşmesi ve onun yıkılması için çok şey yapan Sudan Halk Kurtuluş Cephesi'nin (SHKC) ve onun silahlı kolu Sudan Halk Kurtuluş Ordusu'nun (SHKO) önceleri güneyde egemen olan ayrılıkçı eğilimlerden ayrılan, onun genel ulusal davalara olumlu katılımının zorunluluğunu belirten, tüm Sudanlıları ülke yaşamının değişik yönlerinin demokratikleşmesi savaşına aktif katılmaya çağırarak somut bir programı vardır.

Ordu içindeki yurtsever güçlerin politik aktifliğinin yükselmesinin büyük önemi vardır. Onlar, ordu yönetimi sıralarındaki sağcı eğilimlere karşı duruyor, genel ulusal demokratik hareketin gelişmesine yardım ediyorlar.

Olumlu dış faktörleri sıralarken, Sudan'a ve onun kuzey sınırlarına yönelik komplo planlarının önünde engel oluşturan Mısır muhalefetine eylemlerini; her zaman ülkemizdeki gerici güçlere destek olan monarşi rejimine son veren Etiyopya devriminin güçlenmesini; Arap dünyası için özgün ve olağanüstü büyük önemi olan Demokratik Yemen deneyiminin başarıyla gelişmesini de belirtmek gerek. Filistin devriminin demokratik güçleriyle birlikte ve İsrail saldırganlarına karşı koymada kahramanlık gösteren Suriye'nin de desteğiyle Amerikan ve NATO işgalcilerini utandıran bir şekilde taşı-tarağı toplayıp gitmek zorunda bırakan Lübnan yurtseverlerinin direnç cephesinin başarısı, Sudan halk yığınlarını derinden etkilemiştir.

Uluslararası dayanışma halkımız ve onun savaşı için her zaman büyük bir önem taşımıştır ve taşıyor. Arap dünyasındaki ve diğer ülkelerdeki komünist, işçi ve devrimci demokratik partilerin eylemleri, sosyalist topluluk devletlerinin ve en başta da barış ve halkların kurtuluşu davasının yorulmaz savaşçısı Sovyetler Birliği'nin güçlenmesi bu dayanışmanın yükselmesine yardım ediyor.

Böylesi karmaşık bir ortamda gerçekçi, duruma üstünkörü bakmayan bir analize dayanan açık, gerçekçi bir çizginin saptanması ve yürütülmesi, özel bir önem kazanıyor. SKP Merkez Komitesi'nin 20 Nisan'da toplanan olağanüstü Plenumunda, böyle bir analiz yapıldı. Plenum, bugün temel olanın «halkın eylemi, elde edilen kazanımın savunulmasında ve bunun düşman saldırısından korunmasında halk güçleriyle ordunun birliğinin rolü . . .»⁽⁴⁾ olduğunu belirtti.

Demokrasinin ve ulusal egemenliğin korunması ve tam olarak kurulması uğruna saptanan en geniş birlik çizgisi, yeni tarihsel durumda, yeni düzeyde ve ileriye yönelik yeni hedeflerin varlığında bile korunuyor. Halk yığınlarının birleşmesi, Ulusal Kurtuluş Güçleri Birliği (UKGB) bileşiminin,

⁽⁴⁾ Sudan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 20 Nisan 1985'te yapılan olağanüstü Plenum belgeleri, s. 8 (Arapça).

kendi program koşullarına uygun bir biçimde ve politik grevlere ve yığın ayaklanmasına somut olarak katılan parti ve sendikaların buna dahil olmalarıyla genişlemesini öngörüyor. UKGB daha temsili bir nitelik kazandıkça halkın istemlerini gerçekleştiren, halk hareketinin yeni tehlikelerle tehdit edildiği zaman politik grev silahına başvuran halk erkinin politik organı haline gelecektir. Bu, yönetimin başına Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı'nın geçmesinden sonra oluşan durumun giderilmesini sağlayacaktır. Çünkü yasama kuvveti gecici Askeri Konsey'in elinde toplanmış, daha sonra oluşan Bakanlar Kuruluna yürütme görevi kalmış, UKGB görevleri ise resmen hiçbir şeyle belirlenmemiştir.

Partimiz, Ordu Başkomutanlığı'nın ordunun, keyfi yönetimin yeni askeri bir diktatörlükle değiştirilmesini istemediği ve yönetimin bir yıl sonra sivil hükümete teslim edileceği yolundaki açıklamasını selamladı. Biz, askerlerin bir yıllık geçici dönemin tamamlanmasından sonra erkte kalmalarına kesinlikle karşıyız. Aynı zamanda SKP, ister, «ülkede anarşi hüküm sürüyor», «partiler temelsizliklerini açığa vurdular», «İslam normlarını yerleştirmek için kararlı adımlar gerek» gibi bilinen sağcı çevrelerle ya da «devrimi sürdürelim», «devrimi kurtaralım» gibi solculuk örtüsü altındaki boş sözlerle yapılmak istenen her türlü darbe girişimini de kesinlikle reddediyor.

Sudan'ın otuz yıllık bağımsız varlığının 22 yılı askeri yönetimlerle geçmiştir. Ekonomik yıkım, asalak burjuvazinin hızlı bir biçimde gelişmesi, demokrasinin boğulması, ulusal egemenliğin baltalanması, bunun bir sonucudur. Bu bakımdan sağcı konumlardan hareket eden Abbud diktatörlüğü ile sözde ilerici, solcu sloganlar yükselten Numeyri rejimi arasında, sonuncusunu Marksist terminaloji ile hokkabazlık yapan (örneğin SKP'nden ayrılan bölücüler grubu bununla uğraşıyordu) oportünistler, «toplumların modernleştirilmesi» ve «evrensel gelişme» üstüne tartışma açan sınırlı bilgiye sahip teknokratlar ve aynı zamanda dini sömürenler savunmaya çalışsalar da bir fark yoktur.

Diktatörlüğün yıkılmasıyla her şey bitmiş olmuyor. Gerçek demokrasinin yeniden kurulması için 1973 Anayasası (sözde yürürlükten kaldırıldı), 1983 «İslam Anayasası», güvenlik yasası da dahil demokrasiyi kısıtlayan tüm yasal belgelerin geçersiz sayılması gerekiyor. Numeyri rejiminin ve özellikle onun güvenlik örgütünün ortadan kaldırılması çalışmalarının tamamlanması gerekiyor. Bu alandaki çalışmalar, bugün olduğu gibi, resmi bürokratik çerçeve içine sıkıştırılıp bırakılmamalıdır. Bu çalışmalara, eylemleri Ulusal Kurtuluş Güçleri Birliği, Geçici Askeri Konsey ve adalet organlarınınca ortaklaşa yönetilebilecek olan yığınların çekilmesi gerekiyor.

Baskıcı rejimi, ordu da içinde, devlet aygıtını yeniden örgütlemekten tam olarak yıkmak olanaksızdır. Bu yeniden örgütlenmenin kişisel hesaplaşmalara kaymaması, ihtiyatsız kararların alınmaması neden olmaması için bunun uygulanmasında devlet dairelerindeki memurlara yardım et-

mek, sendikalara danışılarak ve onların denetiminde uygulanmaya konacak sert önlemler almak gerekiyor. Baskılara ve insanların politik nedenlerden ötürü koşuşturulmasına katılan kişilere özgürlük hakkı tanınmalıdır. Burada söz konusu olan demokrasinin kısıtlanması değil, onun diktatörlüğün ortaklarından korunmasıdır.

Numeyri rejiminin sonuçlarının ortadan kaldırılması sorunu, ekonomik alanda da çok keskin bir sorun olarak duruyor. Ekonomik yıkımın önüne geçmek için acil önlemler almak gerek. Devlet aygıtı için ayrılmış bulunan aşırı derece şişirilmiş harcamaların kısıtlanması ve buradan elde edilecek olan paraların açlık çekenlere yardım olarak verilmesi, halk yığınlarının durumunun iyileştirilmesi gerekiyor. Cumhurbaşkanlığı sarayı aygıtının ve Devlet Güvenlik Örgütü'nün, Numeyri döneminde tek yasal organ olan Sudan Sosyalist Birliği'nin eski merkez ve yerel yasama ve yürütme organlarının dağıtılmasıyla görevlerin birinci bölümü belli ölçüde yerine getirilmiştir. Ama onun ikinci, denebilir ki, önemli bölümü hâlâ çözüm bekliyor.

Tarımda tahıl arazilerinin genişletilmesi ve gıda durumunun iyileştirilmesi, insanların açlıktan kurtarılması, dış yardımlara bağımlılığı azaltmak amacıyla verimliliğin yükseltilmesi için kesin, acil önlemlere yönelmek gerekiyor. Şimdilik bu yardımlardan vazgeçilemez, ancak bunların paylaşılması öyle olmalıdır ki, tepedeki memur ve bürokratlara büyük geçim sıkıntısı çekenlerin zararına zenginleşme kaynağı olarak hizmet etmesine izin verilmemelidir.

Biz, bunalım durumunu aşma yollarının saptanması için yalnız bilim adamları ve uzmanlara değil, aynı zamanda politik parti, sendika, toplumsal örgüt temsilcilerinin de katılacağı bir Genel Ulusal Ekonomik Konferans'ın toplanmasını öneriyoruz. Uluslararası Para Fonu'nun (İMF) baskı ve şantajlarına nasıl karşı konulabilir sorunu, konferansın ele alması gereken temel sorunlardan biri olmalıdır. SKP, İMF'nin dayatmalı tavsiye ve amaçlarını tümüyle reddediyor. Ayrıca da inanıyoruz ki, Sudan lirasının Şubat'ta yapılan onüçüncü devalüasyonu artık sonuncu devalüasyon olmalıdır. İMF'nin devlet harcamalarını kısmak amacıyla işyerlerini gidecek azaltma isteğine, biz şu güçlü argümanla karşı çıkabiliriz: Ülkenin Cumhurbaşkanı ve uşakları artık görevlerinden uzaklaştırılmışlardır, bundan devlet kasasına büyük tasarruf sağlanabilir.

Komünistler, savaşın sadece tepedekilerin katıldığı bir savaş değil, yığinsal nitelikli bir savaş olması için tüm yurtsever güçleri, bu sorunda, eylem birliği yaparak hareket etmeye çağırıyorlar. Baskı politikasının kurbanı diğer «üçüncü dünya» ülkeleriyle birlikte hareket etme (Sudan bu konuda girişimcilik rolünü üzerine alabilir) ve ilişkilerin onbeş yıldır dondurulmuş bulunduğu sosyalist ülkeler topluluğunun desteğine dayanma çizgisi, emperyalistlerin denetlediği uluslararası mali kuruluşlara olan bağımlılığın alternatifidir.

Sudan, uluslararası alanda, genel olarak bağımsız, egemen, bağlantısız bir devlet olarak hareket etmekle yükümlüdür. Bu çizgiye karşı olan her şey reddedilmelidir. Burada her şeyden önce ABD'nin askeri üslerinin topraklarımıza yerleştirilmesi sözkonusudur. Üslerin kurulması kararını Numeyri, ne hükümetin, ne Meclisin, ne de başka bir organın görüşünü almadan tek başına almıştır. Benzeri pazarlıkların, Sudan halkı ve devleti için her hangi bağlayıcı bir gücü yoktur. Ülkemiz tüm komşularıyla iyi ilişkiler içindedir ve onun yabancı üslere ihtiyacı yoktur. Washington'a şunu hatırlatmak gerekiyor: Sudan, Teksas değildir.

Sudan'ın dış ilişkiler sisteminde, Mısır'ın tarihsel olarak özel bir yeri vardır. SKP, Sudan ve Mısır halkları arasında sıkı, güçlü savaş birliği ilişkilerini daima savunmuş ve bugün de savunuyor. Bizi, Mısır'ın güneyinden tehdit eden her hangi bir tehlike yoktur. Ancak bu, bizim bugünkü ilişkilerde yanlış ve zararlı gördüğümüz her şeyin düzeltilmesi ve ortadan kaldırılması yollu ulusal görevimizle hiç te çelişmiyor. Numeyri rejiminin zayıf ve derin yalnızlığa itilmiş olmasından yararlanan Kahire, onunla Sudan'nın çıkarlarına zarar veren ekonomik bütünleşme ve ortak savunma anlaşması imzalamıştır. Bugün Mısır, alaşağı edilen diktatöre sığınma olanağı sağlamış bulunmaktadır. Ülkemizin Libya ve Etiyopya ile ilişkilerinin normalleşmesini engellemeye çalışarak ona baskı yapıyor.

Bu tehlikeli ve zararlı bir politikadır. Biz, iki ülkenin de çıkarları için bu politikadan vazgeçilmesini, eşitsiz ilişkilerin iptal edilmesini istiyoruz. İnaniyoruz ki, Sudan-Mısır ilişkilerinin geleceği, Kahire'nin Sudan'ı himaye etmekten kayıtsız şartsız vazgeçmesine, onunla ilişkileri eşitlik temelinde yürütmeyi kabul etmesine bağlıdır.

Savaşım henüz yeni kızışıyor. Önümüzde sayısız savaşlar var. Şehit düşen yoldaşlarımızın, demokrasi ve ulusal bağımsızlık savaşında canını veren herkesin anısı, bu savaşlarda bizi esinleyecektir. Komünistlerin, düşmanın saldırılarını geri püskürtmede, işçi sınıfı ideolojisinin arılığını korumada, parti saflarının birliğini savunmada gösterdikleri direngenlik ve canlarını bile esirgememe örnekleriyle dolu şanlı savaş deneyimleri, bizim devrimci enerji kaynağımızdır.

Yığınlarla sıkı bağ başarının güvencesidir

«PARTİ ÇALIŞMASININ ETKİNLİĞİNİN ÖNKOŞULLARI VE ÖLÇÜTLERİ» KONUSU ULUSLARARASI SEMPOZYUM

1983 ve 1984 yıllarında «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi etkin bir parti çalışması ve bunun bugünkü gereksinimlere uygunluğu sorunları üzerine yazılar yayınladı. (1) Bu yazılarda bir komünist partisinin bütünsel olarak ve her bir biriminin, kadrolarının, taban örgütleri üyelerinin çok yanlı politik, ideolojik ve örgütsel çalışmalarının kesin bir ölçütü olmadığı vurgulandı. Ama bunu, halkın politik tutumunda, düşünce biçimi, bilinci ve en başta da eylemlerinde açık bir biçimde görmek mümkündür.

Komünistlerin değişik alanlardaki çalışmalarının etkin, sonuç verici olması için temel önkoşullar ve en güvenceli ölçütler nedir? Komünistler başarının garantisi olarak neyi görüyorlar? Partinin toplumu harekete geçirici etkisi nasıl artırılabilir? BSS dergisi bu sorunların tartışılmasını tamamlamak için Berlin'de Alman Sosyalist Birlik Partisi MK'ne bağlı Karl Marks Yüksek Okulu'yla ortaklaşa uluslararası bir sempozyum düzenledi.

Sempozyuma değişik anakarlardan değişik koşullarda çalışan 11 kardeş partinin temsilcileri katıldı: Arjantin Komünist Partisi MK üyesi Jose Maria Lanao, Brezilya Komünist Partisi MK üyesi Noe Gertel, Bulgaristan Komünist Partisi MK bölüm başkanı Dimitir Ananiev, Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi MK üyesi Agamemnon Stavrou, Almanya Sosyalist Birlik Partisi Berlin Yöre Komitesi İkinci Sekreteri Helmut Müller, Merkez Kontrol Komisyonu üyesi ve MK Parti örgütleri bölümü ikinci başkanı Heinz Mirtschin, Alman Sosyalist Birlik Partisi MK'ne bağlı Yüksek Parti Okulu'nda bölüm başkanı Rudolf Wiederanders, Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu ve Sekreterlik üyesi Kurt Fritsch, Lübnan Komünist Partisi MK Politbüro üyesi Refik Samhun, Portekiz Komünist Partisi MK aday üyesi Domingos Lopes, Sri Lanka Komünist Partisi MK Politbüro aday üyesi Raja Collure, Sudan Komünist Partisi MK Ekonomi Komisyonu üyesi Ahmed Salim, Türkiye Komünist Partisi MK üyesi Ali İleri.

Aşağıda sempozyumdaki tartışmaların kısa bir özetini yayınlıyoruz.

Alman Sosyalist Birlik Partisi MK aday üyesi ve ASBP MK'ne bağlı Karl Marks Yüksek Okulu Rektörü Manfred Herold sempozyumu açarken komünist partilerinin politik, ideolojik ve örgütsel çalışmalarının büyük ölçüde varolan tarihsel durum tarafından belirlendiğini söyledi. Etkin bir parti çalışmasının önkoşulları ve bunun için ölçüt ülkelerinde gelişmiş sosyalizm kuruculuğu yapan partiler için başka, antitekelci savaşım veren ya da açık gerici rejimlere, emperyalist saldırganlığa karşı koymak zorunda

(1) Bak: BSS № 1 ve 7, 1983; № 1, 2, 4, 12, 1984.

kalan partiler için başkadır. Ancak bir partinin çalıştığı özgül duruma bakmaksızın partinin örgütsel ve ideolojik gücü, ülkenin toplumsal yaşamındaki etkisi en başta onun emekçi halkla olan bağlarıyla belirlenir. Lenin «işte bu bağ . . . başarımızın tek garantisidir» diyor. ⁽²⁾ Lenin sürekli olarak «her adımda yığınlarla bağların sağlanıp sağlanmadığının, bu bağların canlı olup olmadığının dikkatle ve somut olarak» ⁽³⁾ kontrol edilmesini vurguladı. Sosyalizmin utkuya ulaştığı ülkelerde ve dünyanın sosyalist olmayan bölümünde Marksist-Leninist partilerin çalışmalarının temel ilkesini halkın desteğini almak oluşturmaktadır.

SOSYALİST KURUCULUĞUN GÖREVLERİNİ YERİNE GETİRİRKEN

Dimitir Ananiev Bulgaristan Komünist Partisi'nin parti çalışmasının etkinliğini değerlendirme sistemi hazırladığını ve bunu uyguladığını söyledi. Ancak bu hareketler ve fosilleşmiş bir sistem değildir. Bu sistem ve bunda belirtilen ölçütler partinin ve ülkenin gelişmesiyle, yeni koşulların, sorunların ve görevlerin ortaya çıkmasıyla birlikte gelişmekte ve zenginleşmektedir. Burada sözkonusu olan yeni, eskisine kıyasla daha büyük sosyal-ekonomik, politik ve ideolojik istemlerdir. Bu istemlerin doğru saptanması, parti çalışmasının, toplumun gelişmesine daha büyük etkide bulunmak için ve sosyalist kuruculukta bir dönüştürücü etmeni rolünü oynayabilmek için gerekli koşulları yaratır.

Bulgar komünistleri, eğer parti çalışmasının yığınların sosyal enerjisini nasıl etkilediği izlenmezse, gerçekleştirilmesi ve sonuçlarının sınanması dikkate alınmazsa, bunun etkisinin doğru olarak değerlendirilemeyeceğini bilmektedirler. Emekçilerin yaratıcı çalışma, girişimcilik, bilinç, örgütlülük ve disiplin düzeyi yükseldikçe komünistlerin çalışmasının da daha anlamlı ve etkili olacağı açıktır.

BKP'nin halk arasında çalışması son yıllarda daha etkili olmaya başladı. Parti halkın ilgi alanını, duygularını ve istemlerini daha kapsamlı bir biçimde incelemeye başladı ve halkın kaygı duyduğu konulara doğru yanıtlar getirebildi. Tüm ivedi ulusal ve bölgesel konularda komünistler halkla açık yüreklilikle konuşmaktadırlar. Örneğin, yeni iş yasa tasarısı geniş bir biçimde tartışıldı. Emekçiler yaptıkları toplantılarda 168 binden fazla öneri getirdiler. Parti ve hükümet merkez organları, yığın örgütleri merkez organları 50 binden fazla öneri aldılar.

Şimdi Bulgaristan'da kamuoyunun görüşü ve emekçilerin politik eğilimlerini kapsamlı bir biçimde inceleyen bütünsel bir sistem işlemektedir ve bu sistem sürekli geliştiriliyor. Öneriler ve bunlara yanıtlar için bir kartlama sistemi vardır, halktan gelen mektuplarla çalışma da gelişmektedir. Parti yönetimi, bilgi toplama, özellikle önemli sorunlarda karar tasarıları

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 5, s. 8 (Rusça).

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 24, s. 37.

hazırlamada bilim adamları ve uzmanları görevlendirdi. BKP Merkez Komitesi'ne bağlı bir sosyolojik enformasyon merkezi vardır. Partiye enformasyon toplama ve işleme, sosyolojik araştırmalar yapmak üzere il parti komitelerinde de özel seksiyonlar oluşturuldu.

BKP temel örgütleri halkın sosyal sorunlarıyla daha yakından ilgilenmeye başladılar. Şimdi dikkatlerini tüketim malları üreten fabrikaların kurulması, yeni ticaret ve hizmet merkezleri, boş zamanları değerlendirme olanakları, spor alanları yapılması, ek gelir sağlayan kaynakların genişletilmesi, işletme kantinlerindeki yiyeceklerin kaletesinin yükseltilmesi ve fiyatlarının düşürülmesi konularında yoğunlaşıyorlar. 1984 yılında ülkedeki 4.500 işletmeden 3.244'ünde satış mağazası açıldı, bunlardan 1.374'ünde kamu servis merkezi vardır.

Dimitir Ananiev, etkin bir parti çalışması için belirleyici koşulun partinin doğru bir politik çizgi izlemesi olduğunu belirtti. BKP'nin bu çizgisini belirleyen Marksizm-Leninizm ilkelerine bağlılık, dinamiklik, işleri aşama aşama yapma, ardıcılık, yaratıcılık, modernlik, bilimsellik, ileri görüşlülük ve somutluktur. Bu çizgi 1956 yılı Nisanında Todor Jivkov'un başkanlık ettiği MK plenumunda formüle edildi. Bu çizginin tarihsel hizmeti sadece Leninci yönetim ilkelerinin ve parti yaşamının normlarının korunması değil, aynı zamanda parti çalışmasının toplumun gelişmesinin nesnel yasalarının gereksinimleriyle uyumlu hale getirilmesidir. Daha sonraki parti kongrelerinin, MK plenumlarının ve komünistlerin günlük çalışmalarının geliştirdiği ve zenginleştirdiği bu çizgiye bağlı kalınmasının sonucunda BKP zengin ve hareketli bir yaşam sürdürmektedir: Demokrasi genişletiliyor, eleştiri ve özeleştiri geliştiriliyor ve kollektif yönetim ilkesi işliyor. Aynı zamanda parti disiplini ve partinin ideolojik ve örgütsel birliği güçleniyor.

Soru: Bulgaristan'da kamuoyunun görüşlerini öğrenmenin ana yolları nelerdir?

Yanıt: 1982 yılında cumhuriyetin Halk Meclisi hükümet organlarının, yığın örgütlerinin ve halkın en önemli bölgesel ve ulusal konularda hak ve görevlerini belirleyen bir yasa kabul etti. Bu yasa kamuoyuna yaklaşım için iki temel yöntem öngörüyor: Anket ve referandum. Birinci yöntemin amacı ilgili hükümet organlarınca dikkate alınabilmesi için şu ya da bu konuda halkın görüşlerinin öğrenilmesidir. Bir referandum olduğunda karar doğrudan oylamayla ülke halkı tarafından ya da bölge halkı tarafından alınmaktadır.

Soru: Etkin bir parti çalışmasının değerlendirilmesinde iç ve dış etmenlerin karşılıklı ilişkisi konusunda BKP'nin deneyimi nedir?

Yanıt: Etkin bir parti çalışması değerlendirilirken tek tek göstergeler mutlaklaştırıldığında kimi sorunlar ortaya çıkar. Örneğin, bazan en başta örgütsel yapı, parti içi ilişkiler ya da çalışma biçimi değerlendirilir. Bu, çok sayıda rapor, proje hazırlanmasına yol açıyor ve sonuçta biçimciliğe

götürür. Örgüt içinde herşey iyi görünür ama toplumsal yaşamın şu ya da bu alanında çok az bir ilerleme vardır ve partinin etkisi yeterli değildir. Başka bir uç ta parti çalışmasını planı gerçekleştirme oranına, kâr ya da emek üretkenliğinin artışına göre değerlendirmektedir. Bazan partinin kendi başına maddi ve zihinsel değerleri üretmediği unutulur. Parti halkın girişimini artırmak, hükümetin ve yığın örgütlerinin çalışmasını hızlandırmak için politik araçlar kullanır ve bunlar aracılığıyla üretime, teknik ilerlemeye, emek üretkenliğine ve malların kalitesine, maliyetine etkide bulunur. İşte bu nedenle, parti organlarıyla hükümet dairelerinin işlevleri arasında ister istemez hiçbir ayırım yapmayan bir yönetsel menejerlik yaklaşımına göz yumulamaz. Bulgar komünistleri, dış ve iç etmenlerin birliği ışığında her iki uç anlayışa da karşı çıkıyor ve çalışmalarının sonuçlarının kapsamlı bir biçimde değerlendirmeye çaba gösteriyorlar.

Etkin parti çalışmasının vazgeçilmez koşulları, bizzat partinin gücüdür, birliği, ideolojik ve örgütsel bakımdan çelikleşmesidir. Heinz Mirtschin şöyle dedi: Almanya Sosyalist Birlik Partisi, parti içi yaşamın niteliğini iyileştirmeye ve Leninci ölçütlere, demokratik merkeziyetçilik ilkelerine kesinkes uymayı sağlamaya sürekli özen gösteriyor. İlgi çekici, canlı bir yaşamın olduğu temel örgütte, tüm çalışma kolektifinde yaratıcı bir ortam oluşuyor ve ekonomik sonuçlar iyi oluyor.

Bizim Militan Programlar dediğimiz şeyler Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin temel örgütlerindeki çalışmanın etkinliğini artırmanın belli başlı araçlarından biridir. Bu programlar, ekonomik gelişme programlarının yerine getirilmesi ve aşılmasını politik bakımdan güvence altına almada komünistlere belirli görevler yükler. 1984 yılı için bu programların tartışılmasında parti örgütlerinin yöneticileri 1 milyon 400 bin komünistle tek tek konuştular. Çalışma kolektifinin amaçlarına erişmesi için her birinin katkısı belirlendi. Militan Programların uygulanmasına ilişkin toplantılara ve bölge komitesine sunulan düzenli raporlar örgütsel çalışmanın düzeyi konusunda açık bir fikir veriyor.

Partinin gücünün pekiştirilmesine, üyelerin bileşimini düzenleme yardım ediyor. Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin 10. Kongresi'nden sonraki dönemde (1981'den 1984'e) 187 bin işçi, 10 bin kooperatifçi köylü ve 21 bin aydın partiye alındı. Yeni üyelerin yüzde 97,7'si 30 yaşın altındadır. ASBP'nin yapısı, onun işçi sınıfının ve DAC'deki öteki emekçilerin en bilinçli ve örgütlü müfrezesi olduğunu gösteriyor. Partide fabrika işçilerinin oranı yüzde 58,1, kooperatifçi köylülerin oranı yüzde 4,8, aydınların yüzde 22,3, büro işçilerinin yüzde 8,2, nüfusun öteki sosyal katman ve gruplarının oranı ise yüzde 6,6'dır. Yukarıda belirttiğimiz dönemde 4.300 yeni parti grubu ve 5.500 temel ve işyeri örgütü oluşturuldu. Böylece bütün sosyal katmanlarda partinin etkisi artırıldı.

Parti kadrolarının olgunluğu da arttı. Seçilen 468 bin temel örgüt yöneticisinin yarısından fazlası fabrika işçisidir. Bunların yüzde 71,8'i parti

okulunda eğitimlerini tamamladı, yüzde 51,7'sinin ise yüksek ya da orta sanat okulu eğitimi vardır. Komünistlerin çabalarının etkinliği, kadroların seçimi ve eğitimiyle, canalcı sektörlerde parti hattını her durumda bir sorumluluk duygusu ve girişkenlikle uygulayabilecek en yetenekli, makul bir riski göze alma cesareti gösteren, inançlı, kolektiflerini en yüksek başarılarla götürecek örgütsel becerisi olan insanları almaya özen göstererek belirlenir.

Rudolf Wiederaenders ASBP'nin ideolojik çalışmasının etkinliğini artırmadaki yöntem ve araçları anlattı. Bölge komiteleri, temel örgütler ve parti gruplarının deneyimi, komünistlerin insanlarla kişisel teması sürdürmesinin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Etkin sözlü ajitasyon gitgide önem kazanıyor. Elektronik araçlar, radyo ve televizyonun egemen olduğunu günümüzde kişisel temas öneminden birşey yitirmedi. Komünistler yeni konuları yanıtlamayı ve inandırıcı deliller ortaya koymayı başta gelen görevi sayıyorlar. Bunun için bir komünistin kendi politik eğitim düzeyini sürekli yükseltmesi, ne denli zor olursa olsun, yakıcı sorunlara yönelmesi ve insanlarla çalışırken azami sabır göstermesi ve onları anlayabilmesi zorunludur. Böyle bir ideolojik çalışmanın içeriğini daha çok partinin strateji ve taktikleri belirler. ASBP şimdi iki stratejik görev üzerinde çalışıyor: Gelişmiş sosyalist bir toplum kurmak ve kararlılıkla barışı savunmak. Bu görevler birbiriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Çünkü sosyalizmin gücü barışın ana güvencesidir. Bundan ötürü ekonomi, parti çalışmasının kilit alanı oldu ve böyle olmaya devam ediyor. Ama ekonomik sorunları ele alırken sağlam bir ideolojik temele sahip olmak önemlidir. Başarıya giden yol, parti kararlarının doğru ve zorunlu olduğuna insanları ikna etmekle ve onları somut işlere yöneltmekle başlar.

Demokratik Alman Cumhuriyeti Avrupa'nın tam merkezinde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınır üzerinde kurulmuştur. Sürekli ve doğrudan psikolojik savaş papağanlarının saldırısı altındadır. Daşıradan aşılacak istenen yabancı görüşlere karşı direnmek için her komünistin sınıf konumlarına sıkı sıkıya bağlı kalması gerekir. ASBP üyelerinin düşmanın her saldırısını militan bir ruhla, canla başla püskürtmeleri esastır. Burada parti yönetiminden temel örgütlere düzenli ve yol gösterici bilgilendirme, örneğin ASBP MK Halkla İlişkiler Bölümünce yayınlanan «Wie und Was»? (Ne ve Nasıl?) bülteni ve iyi eğitim görmüş propagandist ve ajitatörler önemli bir rol oynuyor. Parti toplantılarında ve parti eğitim sisteminde komünistler yabancı görüşlere karşı başarıyla savaşım verme yeteneğini kazanıyorlar.

Helmut Müller bu soruyu kendi Berlin bölge komitesinden deneyiminden örneklerle zenginleştirdi. Komünistler, sınıf düşmanının politik, ideolojik ve ekonomik saldırılarının, partinin Marksist-Leninist politikası karşısında eli böğründe kalmasını ve halkla bağlarını sarsamamasını tarihsel bir kazanım olarak görüyorlar. Evet, bu saldırılar, DAC'nin gelişmesinde

güçlülere yol açıyor, ama bu gelişmeyi hiçbir zaman durduramadı ya da yavaşlatamadı.

Parti, üyelerini çelikleştiriyor ve ideolojik cephede onları militan olarak eğitiyor. Burada parti grubunun büyük bir payı vardır. Parti grubu, bir zaman çizelgesine göre değil, gereksinimlere göre çalışıyor. Sınıf düşmanının şu ya da bu saldırısının en iyi nasıl püskürtüleceğini kararlaştırmak üzere, gerekirse her gün toplanıyor. Çalışma kolektiflerinin yüzde 85'inde komünist ajitatörler var, ötekilerde ise bu işi sendika aktivistleri ya da Özgür Alman Gençliği üyeleri yapıyorlar. Bu, insanların yaşamda aktif bir tutum almalarına yardımcı oluyor.

Bu çalışma, Berlin'deki «Elektrokohle» işletmesi örneğinde gösterildi. Sempozyuma katılanlar, daha sonra bu işletmeyi ziyaret etme fırsatını buldular. 19. yüzyılın sonlarında açılan bu işletme, 1945 öncesine kadar, «Siemens-Plania» tekelinin bir parçasıydı. Bu işletme elektrotlar ve teknik kömürden oluşan başka malzemeler üretiyor. Fabrikada iş, çetin koşullar altında geçti, birçok bakımdan hâlâ da öyledir. Ancak buradaki işçilerin ezici çoğunluğu, ADC'de henüz birçok malın bulunmadığı, Batı Berlin'de yüksek ücretlerin baştan çıkarıcı olduğu bir dönemde, kolay kazancın çekiciliğine aldanmadılar. 1984 yılında «Elektrokohle» de Siegfried Winkler adlı bir ekip yöneticisi, Berlin Takvimi diye adlandırılan bir hareket başlattı. Bu hareketin amacı, yıllık planı vaktinden, 21 Aralık'tan önce tamamlamaktı.

Helmut Müller konuşmasını şöyle sürdürdü: ASBP, sosyalizm için etkin çalışmanın tek tek ve istisnasız herkese yarar sağladığına ilişkin ilkeye kesinlikle uyuyor. Adı geçen işletmede üretim, 1949'dan 1984'e kadarki dönemde 8,5 kat arttı. Daha önce ortalama 322 Mark olan ücretler, bugün ortalama 1.057 marktır. İşletmenin kültürel ve sosyal programlara ayırdığı ödenekler ise 10 kat artmıştır. Son on yılda işletmede 1.600 işyeri yeniden danatılmış, böylece kol emeği oldukça düşürülmüştür.

Helmut Müller, parti çalışmasının etkinliği açısından, insanları kendi deneyleri temelinde ikna etmenin önemini belirtti. ASBP'nin söyledikleriyle yaptıkları birbiriyle çelişmiyor. Partinin dikkati sürekli halkın üzerinde ve halkın refahı üzerinde odaklaşıyor. Böylece insanlar, komünistlerin örneğini izlemeye ve ilerlemeye engel olan her şeye karşı mücadele etmeye hazır oluyorlar. Düşman propagandasının kullandığı araçlar ne kadar ince olursa olsun, bu, partinin ve işçi-köylü devletinin ADC yurttaşlarının yaşamsal çıkarlarına hizmet ettiğine ilişkin güveni sarsamıyor.

EMEÇİLERİN ÇIKARLARI, DEMOKRASİ VE BARIŞ İÇİN

Alman Komünist Partisi'nin (AKP) günümüzdeki çalışmasına yol gösteren platform, Ocak 1984'te Nürnberg'deki 7. Kongre'de belirlendi. Kurt Fritsch, bu kongrenin kritik bir dönemde toplandığını hatırlattı. Bu dönem,

Amerikan nükleer ilk darbe silahlarının Federal Almanya'ya yerleştirilmeye, yığınsal işsizliğin hızla yayılmaya başladığı bir dönemdi ve büyük sermaye partilerinin koalisyon hükümetinin politik, ekonomik ve ideolojik bakımdan sağa kayışı hız kazanmıştı. Konuşmacı, Nürnberg'de kabul edilen belgelerden ikisinin çok önemli olduğunu belirtti. Bunlar, AKP'nin barış ve işyeri için eylem programı ve partiye Thälmann Üye Alım Kampanyası'yla ilgili karardı. Batı Alman komünistleri dikkatlerini bunların yerine getirilmesi üzerine yoğunlaştırmış bulunuyorlar.

AKP, Nürnberg kararlarını uygularken, çalışmanın etkinliği konusunda nasıl bir ölçüt kullanıyor? Bu, en başta, en ivedi görevin yerine getirilmesine komünistlerin ne ölçüde katkıda bulunabildiğidir. Bu ivedi görev, barış hareketini genişletmek ve güçlendirmek ve bu hareketin işçi sınıfı hareketiyle bağlarını sağlamlaştırmaktır. Bunun için şunlar gereklidir:

Birincisi, fabrikalarda, çalışmalarına parti hücrelerinin büyük katkıda bulunduğu daha çok sayıda barış girişim grupları kurmak.

İkincisi, barış hareketine destek ve savaş karşıtı harekete katılma gibi konularda, Alman Sendikalar Birliği'ne üye örgütlerdeki yöneticilerin bir bölümündeki belirli bir muhafazakarlığın üstesinden gelmek.

Üçüncüsü, NATO'nun «füze kararı»nı kabulünü 1983 sonbaharında yeniden gözden geçiren Sosyal Demokrat Parti'ye, Federal Almanya topraklarındaki Amerikan nükleer ilk darbe silahlarına karşı harekete aktif olarak katılması için elverişli koşulların yaratılmasına yardımcı olmak.

Komünistler amaçlarına ulaşmak için, daha çok büyük işletmeler ve sendikalarda, sosyal demokratlarla temaslarını güçlendirmek, itici gücü komünistlerle sosyal demokratların ortak ve uyumlu eyleminden oluşan demokratik sendikaların gelişmesi ve işçi sınıfının eylem birliği için yılmadan bir mücadele yürütmek zorundadırlar.

Kurt Fritsch, geçmiş dönemde planlanan her şey yapılamamış olsa da belirli bir ilerleme olduğunu belirtti. Sanayi işletmelerinde barış girişim gruplarının sayısı arttı. «Füze Değil, İşyeri!» belgisinin gitgide daha geniş kabul bulduğu sendikalarda komünistlerle sosyal demokratlar arasında şimdi daha yaygın bir diyalog var. 1984 yılı sonbaharındaki barış kampanyasının Sosyal Demokrat Parti'nin bu konudaki kararıyla resmen desteklenmesi, daha önce de aynı yılın Mayıs ayında SDP kongresine katılan delegelerin büyük çoğunluğunun NATO'nun «çifte kararı»nı kınaması, bunun göstergeleridir.

Demek ki, Eylem-84 Programı'nın kabulü ve uygulanması, ülkede kamuoyunu ve politik durumu etkilemiş bulunuyor. Başka bir deyişle, komünistlerin çabaları, yukarıda belirttiğimiz örnekte etkin oldu.

AKP, hep sınıf savaşlarının tom göbeğinde yer almaya çaba gösteriyor. Örneğin, daha 1978'deki Mannheim Kongresi'nde, parti, ücretlerde hiçbir kesinti olmaksızın 35 saatlik çalışma haftasının uygulanmasını istedi. 1984

yılı sonbaharında basımevi işçileri, bu belgiyle bir grev yaptılar. İşverenler bu greve lokavtla karşılık verdi. Hükümet, grevcilere karşı baskı aygıtını kullandı. Parti, tüm işçi sınıfına bu grevi desteklemeleri çağrısında bulundu. Birçok dayanışma grevi yapıldı. Sendikalar mitingler düzenledi. 1984 yılı Ekim ayının ortasında yapılan miting, son 30 yılda Federal Almanya'daki mitinglerin en büyüğü oldu.

Kapitalizmle bu çatışma, kısmen başarılı olmasına karşın, AKP'nin, özellikle onun fabrika temel örgütlerinin yığınları harekete geçirebilme yeteneğini gösterdi. Savaşımın gidişi içinde, birçok sendika üyesi, komünistlerin işçi sınıfının çıkarlarının en tutarlı savunucusu olduklarını gördü. Bazıları partiye katıldı. Bazıları gazetemiz «Unsere Zeit» okuyucuları arasına girdiler. En bilinçli genç işçiler, Thälmann Üyealım Kampanyası'na olumlu yanıt verdiler ve partiye katıldılar. Komünistlerin halk arasında etkin çalışması ve partinin güçlendirilmesinin bir madalyonun iki yüzü olduğu yolundaki Leninci tezi pratik bir kez daha doğruladı.

AKP, partinin üye sayısını artırmayı önemli görüyor, ama bunu başlı başına bir amaç saymıyor. Parti, sendikalar, fabrika konseyleri, sendika komitelerinde, gençler ve kadınlar arasında etkisini yaymanın yollarını arıyor. Çeşitli antikomünist sınırlamalardan ötürü, seçimle gelen yasama ve yerel yönetim organlarında partinin temsil edilmesi hâlâ oldukça zayıftır. Komünistlerin çalışması, bu yönlerde ilerledikçe, bütün engelleri ve genel önyargıları aştıkça, daha da etkinleşecektir. Örneğin, 30 Eylül 1984'te Kuzey Ren-Westphalia'de yapılan yerel seçimler sırasında, komünistler çalışmalarını birkaç bölge üzerinde yoğunlaştırdılar ve yerel organlardaki temsil oranlarının üçte bir artmasını sağladılar.

Soru: Burjuva propagandası, Sosyal Demokrat Parti'nin Federal Sekreteri Peter Glotz'un «bir fille sivrisinek arasında» işbirliğini başarmanın çok çetin olduğu yolundaki sözlerini sevinçle karşıladı. Komünistlerle sosyal demokratlar arasında eylem birliğini zedelediği besbelli olan bu çatışmalı ama kof tezlere nasıl karşılık veriyorsunuz?

Yanıt: Ortak sınıf çıkarları, işçi sınıfının ortak eylemlerinin temelini oluşturuyor. Gerçi güç bir konu olsa da, komünistler hep bütün emekçilerin çıkarlarının gerçekleşmesine özen gösterdiler. AKP açısından eylem birliği, ne bir aldatmaca ne de bir taktiktir. Eylem birliği, Alman işçi sınıfı hareketinin sınanmış bir stratejisi, temel bir politika hattıdır. Bölücü tezler, partiyi bu hattan ayıramaz. Partimiz, eylem birliği sorununu, hiçbir zaman ortağının büyük ya da küçük olmasına bağlamadı. Kaldı ki, «büyük» ve «küçük» kavramları görece kavramlardır. Bununla birlikte, Komünist Partisi güçlendikçe ve halk arasında etkisi daha da arttıkça, partinin önünde eylem birliğini sağlama olanakları daha da açılacaktır. Bundan ötürü, çalışmamızın etkinliğini her alanda artırmak için sürekli çaba gösteriyoruz.

Domingos Lopes, Portekiz Komünist Partisi'nin en derin yeraltı koşulla-

randan hükümete katılmaya varıncaya kadar çok değişik koşullarda çalışma deneyimine sahip olduğunu belirtti. Nisan Devrimi'nden çok önce, henüz yalnızca birkaç bin militanı varken, parti, halk arasında derin kökler salmış ve ülke çapında dikkate değer bir etki yaratmıştı. 25 Nisan 1974'ü izleyen iki ay içinde partinin üye sayısı 30 bine çıktı. Aralık 1976'da bu sayı 100 bini aştı. O zamandan bu yana üye sayısı bir kat daha arttı. Parti üyelerinin yaklaşık yüzde 60'ı işçidir. Hazirandan Aralık 1984'e kadar olan altı aylık dönemde parti, 10 binin üzerinde yeni üye kabuletti. Yeni üyelerin büyük bir kesimi gençler ve kadınlardan oluşuyor.

Gericilik ve emperyalizmin taaruza geçtiği 1975 yılının Kasım ayından bu yana, 1974'deki Nisan Devrimi'nin kazanımları üzerinde ciddi bir tehdit sallanıyor. Silahlı Kuvvetler Hareketi politik sahneden çekilmesinden sonra işçi sınıfı ve onun partisi bu kazanımları savunmada daha büyük bir rol oynamaya başladı. PKP yığınlarla çalışmaya özel bir dikkat veriyor. 50 bini aşkın üyesi bulunan Lizbon bölge parti örgütünün çalışması, partinin etkinliğiyle ilgili bir örnek oluşturun.

Lizbon parti örgütünün değişik komisyonları var. Sendikal çalışmalar, yerel yönetim organları, gençleri ve kadınları özellikle ilgilendiren konular, küçük ve orta tüccarlar, mühendisler, teknisyenler, işverenler, kooperatif üyeleri, emekliler, sakatlar, bu komisyonların çalışma alanları içindedir. Barışın savunulması, enformasyon, ve propaganda konusundaki eşgüdüm komisyonları canlı bir çalışma yürütüyorlar. Katoliklerle temaslara büyük dikkat ayrılıyor.

104 parti merkezi, komisyonların çalışmasına yardımcı oluyor. Bunların 27'si başkentte, 77'si Lizbon bölgesindedir. Emekçilerin yüzde 70'i sendikalarda örgütlüdür. Lizbon'un Intersindical şemsiyesi altında toplanan 40 büyük sendikasının yaklaşık yarım milyon üyesi var. Buna karşılık 11 sarı, ayrılıkçı sendika sadece 80 bin üyeye sahip. 1.500'ün üzerinde komünist ya da komünistlere yakın kimse, değişik düzeylerde yerel yönetim organlarına seçilmiş bulunuyor.

Ayrıca Lizbon'da halkın sorunlarıyla ilgilenen 300'ün üzerinde komisyon var. Bu komisyonlar, ulaşım, çocuk kurumları, çevre koruma ve kültür alanında çalışıyorlar. Bu komisyonların yaklaşık yüzde 95'inin başında komünistler ya da komünistlerin bağlaşıkları bulunuyor. İşte yığınlarla bu bağları sayesinde partinin üye sayısı artıyor, partinin adaylarını seçimlerde halk daha çok destekliyor. 1982 yılı Aralık ayında yapılan belediye seçimlerinde seçmenlerin yüzde 20'si komünistlere oy verdi.

Domingos Lopes sözlerini şöyle sürdürdü: Biz, ülkenin iç ve dış politikasına yeniden temel bir doğrultu vermek için mücadele ediyoruz. 1975 yılından bu yana birbirini izleyen hükümetler, üzerlerine Portekiz topraklarına nükleer silahların yerleştirilmesini ve bu silahların Portekiz toprakları üzerinden taşınmasını yasaklama yükümlülüğü almadılar. Bu da

halkın bu konudaki öfkesinin ne denli haklı olduğunu gösteriyor. İşte bu kaygı, nükleer silahlara karşı geniş bir hareketin doğmasına yol açtı.

Komünistler, öteki bütün savaş karşıtı güçler ve kişilerle işbirliği yapıyorlar. Nükleer tehlikeye karşı savaşımın koşulları nasıl olursa olsun, barış hareketinde komünistlerin olağanüstü önemli bir yeri vardır. Bu çabaların etkinliği, bunların ne ölçüde sosyal ilerlemenin amaçlarıyla ilişkili olduğuna, geniş uluslararası dayanışma eylemlerine ve aynı zamanda anti-empyrialist, barış güçlerinin dayanışmasının pekişmesine ve bütün dünya komünistlerinin enternasyonalist birliğine geniş ölçüde bağlıdır.

Soru: Partiler arası düzeyde PKP kimlerle ve nasıl işbirliği yapıyor ve bu neler sağlıyor?

Yanıt: Şimdi bu düzeyde bizim bellibaşlı ortağımız Portekiz Demokratik Hareketi'dir. Seçim öncesinde ve seçim kampanyasında her iki parti Halk Birliği Bağlaşıklığı blokunu oluşturdular. Buna birçok bağımsız kişi ve gruplar katıldı. ⁽⁴⁾ Bu bağlaşıklık, PKP ve PDH'nin aritmetik gücünün toplamından daha büyük bir şeydir. Bu bize, oransal olarak çok daha geniş katmanları harekete katmamıza olanak sağlıyor. Örneğin 1982 yılındaki belediye seçimlerinde en büyük başarıyı elde ettik. Bu seçimlerde Halk Birliği Bağlaşıklığı ülke çapında 60 bin aday gösterdi. Adayların yarısından çoğu, Bağlaşıklık içinde yer alan partilerden hiçbirine üye değildi. Adaylar arasında Sosyalist Partisi'nden olanlar da vardı. Ancak listenin böylesine geniş olması, hiçbir biçimde Bağlaşıklık içinde PKP'nin belirleyici rolünün gevşemesi anlamına gelmiyor. Tam tersine, bu, parti politikası ve seçim taktiklerini açıkça gösteriyor, gericilikle sağ ve «sol» oportünistlerin yaydığı komünistlerin «yalıtlanması» konusundaki safsataların içyüzünü açığa vuruyor.

Soru: Sosyal-ekonomik sorunlara PKP'nin yaklaşımı nedir?

Yanıt: Partimiz, ekonomik-mali bunalımın daha da kötüye gitmesinin sorumlusunun şimdiki hükümetin tekelleri ve büyük çiftlik sahiplerini yeniden diriltme politikası olduğunu belirtiyor ve bu durumdan çıkış yolunun Nisan Devrimi'nin kazanımlarını savunmak olduğunu vurguluyor. Parti, bu sorunları, işçilerin, teknik uzmanların katılımıyla sürekli tartışıyor. Tartışmalara katılanlar arasında parti üyesi olmayan kimseler de var. ⁽⁵⁾ PKP, en başta emekçilerin en yakıcı istemlerini gerçekleştirme yollarını geliştirmek istiyor. Örneğin, yerel yönetim ve belediye meclislerinden Millet

⁽⁴⁾ 1985 Martında PKP ile Portekizli Yeşiller, Halk Birliği Bağlaşıklığı içinde güçlerini birleştirmeyi kararlaştırdılar. (Not Red.)

⁽⁵⁾ Ülkedeki ekonomik durum ve bunalımın aşılmasının yolları PKP'nin bu yılın Mart ayı sonlarında düzenlediği bir konferansta ele alındı. Bu konferansa birçok kardeş partiden ve bu arada dergimizden temsilciler katıldı. (Ayrıntılı bilgi için bak: S. Tsukasov, Sorumluluğu üzerine alarak, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1985, sayı 6 (Not Red.)

Meclisi'ne varıncaya kadar her düzeyde, komünistler, fabrikaların kapanmasına, işsizliğin artmasına karşı gerçekçi alternatifler öneriyorlar. Bu alternatifler için, sendikaların aktif katılımıyla yığınsal bir savaşım geliştiriyor: Sanayi tesislerinde işgal ve işgal-dışı grevler, açlığı protesto yürüyüşleri, bakanlıklar ve hükümet kurumlarının önünde gösteriler, yolların kapatılması, vb. gibi. Tam ya da kısmi başarı, hiç de ender raslanan bir şey değildir. Daha da önemlisi, binlerce yeni insan, militan politik eylem deneyimi ediniyor. Bu da, parti çalışmasının etkinliğinin bir göstergesidir.

Genel ya da yerel seçimler sırasında partiye verilen oy sayısı onun çalışmalarının etkinliğin değerlendirmede bir ölçüt olarak ele alınabilir mi? Bu soruyu yanıtlayan *H. M. Lanao*, bunun Arjantin Komünist Partisi için çok büyük bir önemi olduğunu belirtti. Seçimler, demokratik müesseselerin yeniden kurulmasından sonra, Cumhuriyetin yaşamında en önemli olaylardan biri oldu. Seçimler, bugün partimizin çabalarını oluşmasına yönelttiği ulusal ve sosyal kurtuluş cephesinin kurulması süreci için hızlandırıcı ya da frenleyici bir rol oynuyorlar.

Konuşmacı devamla şöyle dedi: Seçim sonuçları partinin seçimler sırasında saygınlığının artmasını ya da azalmasını belirleyen önemli göstergeler olarak hizmet görüyorlar. Ancak bunlar komünistlerin yığınlar arasındaki gerçek etkinliğini her zaman yansıtmıyorlar. Arjantin'de, 1983 sonunda yapılan seçimlerde de böyle oldu, güçlerin iki politik parti ⁽⁶⁾ etrafında kutuplaşması, tüm tahminleri aştı.

Bu sonuçları etkileyen kimi politik koşulları bir yana bırakarak, seçim öncesi kampanyaların etkinliğine ışık tutan faktörlerin analize edilmesinde yarar vardır. Eldeki deneylerin genellemesine başlamak, Arjantin Komünist Partisi'nin 67 yıllık varlığı sürecinde seçimlere çok az katılma hakkı elde etmesinden dolayı da çok önemlidir. Bu konuda burjuva partileri, çok daha büyük deneye sahiptir.

Seçim kampanyalarında daha büyük etkinlik elde etmeye çalışan Arjantin komünistleri şu sonuçları çıkarıyorlar:

- Ajitasyon-propaganda çalışmalarının bu kampanyalarda büründüğü özgül özelliklere sahip olmak gerek;

- yığınsal iletişim araçlarının, öncelikle burjuva partilerinin elinde bulunduğu koşullarda, komünistlerin doğrudan insanlarla çalışması, bu çalışmaları komünistleri kişisel olarak tanıyanlar, onlara halkın çıkarlarının gerçek savunucuları olarak saygı gösterenler arasında başlatarak, onları partiye oy vermeleri için ikna etmesi, yani doğru enformasyonu ajitatörün moral saygınlığı ile desteklenmesi gerek;

- son seçimlerde ülkenin değişik bölgeleri ve kentlerinde seçilen komü-

⁽⁶⁾ Burada sözkonusu olan, seçimlerde başarı sağlayan Sivil-Radikal Birlik Partisi ile general Peron'un 1947 de kurduğu Hustisialistler Partisi'dir. (Not Red.)

nistlerin şu niteliği vardı: Seçmenler bunların halkın çıkarlarının aktif savunucusu ve değişik toplumsal örgütlere katılmış olduklarını iyi biliyordu; işte böyle niteliklere sahip olan adaylara ağırlık verilmelidir;

– günümüzde yığınsal iletişim araçları adayların önüne yeni istemler koyuyor. Örneğin, bir televizyon konuşması partiye binlerce ek oy sağlayabilir ya da tersine onu binlerce oydan yoksun bırakabilir. Bu, televizyon konuşma olanağına sahip olan Arjantin Komünist Partisi adaylarının, burjuva partilerinin ustaca gerçekleştirdiklerinin benzeri özel bir hazırlık yapımları gerektiğini gösteriyor.

Konuşmacı, yığınları barış ve termo-nükleer savaşını önlemek için, emperyalizmin saldırgan politikasına karşı savaşıma seferber etme yeteneğini etkin parti çalışmasının en önemli ölçütlerinden biri olarak ele aldı.

H. M. Lanao, şöyle devam etti: Arjantin Amerikan anakarasının Güney konisinde bulunmaktadır ve coğrafi bakımdan da son iki dünya savaşı sahnelerinden uzak kaldı. Bu durum, egemen çevreler için halkı savaş karşıtı eylemlerin, uluslararası dayanışmanın dışında tutması için elverişli koşullar yarattığı hissini verebilir. Ancak, olayların birbirine karmaşık geçişinde ve politik istikrarsızlık, ekonomik bunalım, dış borçların ödenmesi sorunuyla bağlı baskılar, «sosyal ortalık», Malvin adalarının statüsü konusundaki tartışmalar ve diğerleri gibi ülkenin önünde duran sorunlarda ulusal ve uluslararası faktörlerin karşılıklı ilişkisi daha açık biçimde görülmüyor.

1982 yılın Eylül ayı ortalarına doğru Arjantin tarihinde eşine rastlanmadık bir olay gelişti ki, bu belirtilen görüşün haklılığını ve aynı zamanda Arjantin Komünist Partisi'nin kendi savaşımındaki ulusal öğeleri genel uluslararası görevleriyle uyumlaştırma yeteneğini kanıtladı.

Buenos Aires'ten 800 km uzaklıktaki Puerto Madrin (Çubut bölgesi) limanına demir atan Amerikan askeri gemilerinden bir filo, yığın eylemlerin baskısı sonucu limandan uzaklaşmak ve kıyıdan bir kilometreden uzak bir yere demir atmak zorunda kaldı. Amerikan gemileri, hatta Arjantin hükümetinin söz vermiş olmasına karşın yiyecek maddeleri ve yakıt tedarik edemediler. Limana toplanan beş bine yakın gösterici (kentin toplam 20 bin nüfusu var) davetsiz misafirlerin ziyaretini protesto etti. Puerto Madrin Belediye Meclisi deniz piyadelerini «istenilmeyen kişi»ler ilan etti, limanda çalışan işçiler ise Amerikan gemilerine hiç bir hizmette bulunmama kararı aldılar. Protesto gösterileri, kentte bulunan çok sayıdaki politik örgütün girişimleriyle örgütlendi, komünistler ise gösterilerin başında yer aldı.

Burada şöyle bir soru doğabilir: Burada yığınların tutumunda kendiliğinden gelme patlamamı söz konusuydu? Günlük ekmek kavgası içinde olan emekçiler, neden açık politik bir eyleme kalkışmışlardır? Bu olay komünistlerin Amerikan emperyalizminin saldırgan çizgisine karşı verdikleri savaşların etkinliğini ne ölçüde kanıtlayabilir?

Komünist Partisi, bu çıkışlar ile geniş yığınların kimin Arjantin halkının dostu, kimin düşmanı olduğunu açıkça gördükleri Malvin adaları savaşı arasında sıkı bir bağ olduğunu belirtiyor. İnsanlar yalnızca birkaç gün içinde çok büyük deneyler elde ettiler, ülkelerinin dünya alanında alması gerektiği gerçek yerin ne olduğunu kavradılar. Bu sonucun elde edilmesinde, komünistlerin halkı aydınlatma çalışmalarının büyük yardımı olmuştur.

Soru: Arjantin Komünist Partisi, resmi yığınsal enformasyon araçlarına ulaşma olanağını nasıl kullanıyor?

Yanıt: Erkekiler bu olanağı bize, yığın savaşlarının baskısı sonucu vermek zorunda kaldılar. Burjuva partileri gibi, Arjantin Komünist Partisi de devlet radyo ve televizyonundan parasız yararlanma olanağına sahiptir. Milyonlarca insan komünistleri ilk defa dinliyor, ve seyrediyor. Parti temsilcileri, geniş dinleyici kitlesi önünde ulusal sorunlar üstüne yalnız kendi görüşlerini sergilemekle kalmıyor, aynı zamanda barış davasını aktif bir biçimde propaganda ediyor, reel sosyalizm üstüne gerçekleri yayıyor, emperyalizmin saldırılarına karşı çıkıyor, yığınları Küba ve Nikaragua ile dayanışmaya çağırıyorlar. Bu, bizim kamuoyu oluşmasına yaptığımız etkin bir katkıdır.

Sempozyuma katılanlara N. Gertel şunları anlattı: Brezilya Komünist Partisi'nin durumu şununla ayırdediliyordu: Askeri diktatörlük döneminde kabul edilen Ulusal Güvenlik yasasına göre yurttaşlar komünist görüşlerinden ötürü cezalandırılmıyordu, ancak Komünist Partisi kurmak suç sayılıyordu. Bu koşullarda komünistler, değişik yöntemler kullanarak demokrasî ve Brezilya'da devrim sürecinin ilerlemesi savaşımının bileşeni olarak partilerinin legale çıkması için de savaşım yürüttüler.

Önceki illegal çalışma deneyi, artık parti için yeterli değildi. Yaşamın öne koyduğu yeni görevlerin etkin bir biçimde yerine getirilmesini sağlamak için parti bugün kolektifçe hazırlanan yeni bir Örgütlenme Planı'nı uyguluyor. Bu belge, komünistlerin sıralarındaki durumu, politik konjanktürü ve onun gelişmesini, varolan yasaları ve ülkenin bölgesel özelliklerini yansıtır ve dikkate alıyor, en önemli eylem alanlarını belirliyor.

Komünistlerin çabaları başa gitmemiştir. Onlar, hatta askeri rejimden ciddi çelişkiler nedeniyle kopan onun kimi temsilcilerinin de katıldığı Demokratik Birliğin tanınmış gücü oldular. (?) Yığınlar arasında etkinliğe ve saygınlığa gelince, özellikle de 1964'teki faşist darbeden sonra onun önüne birçok kez dikilen ciddi güçlülere karşın, partinin sosyal ve poli-

(?) Konuşmacının sunduğu enformasyon 1984 sonuna aittir. Demokratik Birlik'in adayı, bu yılın Ocak ayında Brezilya Cumhurbaşkanı seçildi. Mayıs'ta parlamento, Brezilya Komünist Partisi de içinde birçok politik partinin eylemleri üzerindeki yasağın kaldırılmasına ilişkin bir yasa kabul etti. (Not Red.)

tik savaşlara 60 yıldan fazla bir süredir katılımı, onun başarı sağlamasına olanak verdi.

Komünistler esas itibarıyla legale çıktılar, ama Brezilya Komünist Partisi, toplumsal ilerlemeyi sosyalizm yönüne yöneltecek demokratik ve ulusal güçlerin geniş blokunda proletaryanın politik egemenliğinin yaşamsallığını sağlayacak erk için etkin bir biçimde ancak tam legale çıkma koşullarında savaşılabilceğı görüşündedir. Bugünkü koşullarda parti, önceleri olduğı gibi, salt işçi-köylü birliğine yönelmiyor, O, proletaryaya dayanarak tüm antiemperyalist, antitekel ve antilatifundist katmanların çıkarlarına yanıt verecek kararları sınıfsal konumlardan hazırlamaya çalışıyor. Bunun için biri legal, diğeri de illegal olan iki partiye gerek yoktur. N. Gertel konuşmasının sonunda, tam legale çıkma davasının ilkesel çizgileri olduğunu belirtti.

Soru: Brezilya'da, egemen sınıfın derin gerici eğilimler taşıması nedeniyle sorunun bu biçimde ortaya konması belli kimi rizikolarla bağılı değildir?

Yanıt: Komünistler için kapitalist devlet koşullarında, mutlak bir güvenlik olamaz. Kanımıza göre, sorun bağıntılı boyutta ele alındığında – bu sorunu yalnız böyle ele almak gerek – görülebilecektir ki onların güvenliği yığınların aktifliğine, temel politik özgürlüklerin sağlanmasına ve aynı zamanda işçi sınıfının elinden alınamaz bir hakkı olan kendi öz partisinin olmasına bağılıdır. Açıktır ki, legalite komünistlerin yasaları çiğnedikleri gerekçesiyle koşuşturulmalarının bir nedenini ortadan kaldırmış oluyor. Hiçbir potansiyel tehdit Brezilya Komünist Partisi'ni yığın savaşlarına katılmak için kendisine en elverişli koşulları sağlamak kararlılığından gönüllü olarak vazgeçiremez.

Sri Lanka Komünist Partisi'nin deneyimini değerlendiren R. Collure, birlik politikasının etkinliği üzerinde durdu. O, çoğı kez parti çalışmalarının, sıraların yükselmesi, seçim başarısı, gazete tirajlarının artması vb. kıstaslarla ölçüldüğünü belirtti. Ama, eğer parti, önünde duran temel görevlerin yerine getirilmesi ya da bunların gerçekleşmesi için ileri adımlar atmıyorsa, bu göstergelerin kendiliğinden hiçbir değeri olamaz. Burada doğru sınıfsal ve politik birlik politikası, partinin yükselttiğı uzun vadeli ya da kısa vadeli amaçların kendileri için önemli olan bu toplum katmanları temsilcilerinin ona çekilmesi için büyük bir rol oynuyor.

Konuşmacı devamla Sri Lanka Komünist Partisi'nin devlet egemenliğinin (onu tehdit eden, ülkeyi giderek ABD emperyalizminin askersel-stratejik planlarına sürükleyen bugünkü hükümetin politikasıdır), demokratik hakların, özgürlükleri ve ulusal birliğin korunmasını bugün en önemli bir görev saydığını belirtti. Elbette emekçilerin günlük yaşamsal çıkarlarının savunulmasıyla uyum içinde.

Sri Lanka Komünist Partisi de içinde birçok sol ve radikal partinin ara-

larında işbirliğini geliştirmesi, geçen yıl boyunca halk savaşının hızlanmasına yardım etti, komünistlere ve diğer ilerici güçlerin çalışmalarına yeni ivme kattı. ⁽⁸⁾ Kanımıza göre, ülkenin önünde duran sorunların çözümünde demokratlarla da geniş bir işbirliği sağlamak için şimdi R. Bandaranaike'nin yönettiği Sri Lanka Kurtuluş Partisi adlı burjuva muhalefet partisiyle işbirliğinin ayarlanması önemlidir.

Gelişmekte olan ülkelerde komünistler, 1968–1977 yılları arasında, Sri Lanka'da olduğu gibi ⁽⁹⁾ çoğu kez burjuva katmanlarının temsilcileriyle birlikte hareket etmek zorunda kalmışlardır. Böylesi durumlarda biz, birlik ve savaşım ilkelerine göre hareket ettik. Geçmişin deneylerini ele alırken, belirtmek gerek ki, parti şu ya da bu orantıyı, ne zaman savaşın aktifleştirilmesi, ne zaman birliğe daha büyük dikkat ayrılması gerektiğini, her zaman doğru bir biçimde sağlayamamıştır.

Sorun şudur ki, çok sınıflı Cephe'de her üye kendi çıkarlarını savunmaya çalışıyor. Ortak amaçlara ulaşılması savaşımında sınıfsal çelişkiler yüzeyden çekiliyor, ama bunlar yok olmuyorlar. Proleter olmayan güçler çoğu kez işçi sınıfını sıkıştırmaya, onun etkinliğini ve konumlarını zayıflatmaya çalışıyorlar. Buradan da, Komünist partilerinin kendi çehrelerini korumalarının ne kadar gerekli olduğu anlaşılıyor.

İşçi sınıfının partisi cepheye katılırken kendi çehresini ne de yönelimini kaybetmelidir. Bu olgu onun yalnız bağımsız varlığı ve örgütsel özgürlüğü için değil, aynı zamanda bağımsız politikanın saptanmasında da hakkı olduğunu kendiliğinden ortaya koyuyor. Bununla birlikte o, dürüst bir bağlaşıklık olarak kalıyor, ortak belirlenen konuları destekliyor ve savunuyor, görevlerin yerine getirilmesi için kurulan Cephe içinde birliğin güçlenmesi için savaşıyor.

Sınıfsal amaçların savunulmasında uygulanan cephe politikasının ödünler ve zorunlu sınırlamalarla bağlı olmasından dolayı partimiz, yığınları kendi tutumu, neler yaptığı, neler yapmak istediği konusunda sürekli bilgilendirmeye çalışıyor. Eğer komünistler kendi politik çehrelerini kaybetmişlerse o zaman yığınlar onlardan uzaklaşıyor ve cephe içindeki daha güçlü öteki ortakları tercih ediyorlar. Politikayı değişen koşullara göre hızlı bir biçimde uyumlu hale getirememe, taktik düşünme yeteneksizliği, partinin çalışma etkinliğini kesin olarak azaltabilir, onun kendi sıralarında «patlama tehlikesi» gibi bir durumun ortaya çık-

⁽⁸⁾ Bu işbirliği 1984 ilkbaharında Sri Lanka Komünist Partisi, Sri Lanka Sosyalist Partisi (SLSP), Sri Lanka Halk Partisi ve Birleşik Halk Cephesi Partisi'nin önceden saptanan genel belgiler temelinde gerçekleştirildi. 1 Mayıs miting ve gösterilerinde başladı.

⁽⁹⁾ Sri Lanka Birleşik Halk Cephesi Partisi, Sri Lanka Sosyalist Partisi ve Sri Lanka Komünist Partisi'nin 1968'de oluşturdukları Tek Cephe, 1970'te hükümet kurdu. Sri Lanka Sosyalist Partisi, Eylül 1975'e kadar, hükümette kaldı. Cephe, Şubat 1977'de Sri Lanka Komünist Partisi'nin ondan ayrılmasıyla dağıldı. (Not Red.)

mosına yol açabilir. Örneğin Sri Lanka Komünist Partisi, ulusal burjuvazinin antiemperyalist potansiyelinin zayıflamaya başladığı dönemi zamanında sezemedi. Bundan ötürü de 1970–1977 döneminde, daha sonra düzeltmek zorunda kalınan kimi hatalar yapıldı.

Kendi başarı ve hatalarımızı titizlikle analize ederek biz, şu sonuca varıyoruz: Parti çalışmasının etkinliği, partinin yığınlar üzerinde gerçek etkisi hiçbir zaman peşinde koşmakla elde edilemez. Oluşan durumun sıkı bir sınıfsal analizi, bu temelde gerçek ya da potansiyel bağlaşıkların karşılıklı ilişkisi sorunu da içinde doğru bir taktik ve stratejinin saptanması, komünistlerin öne konan görevlerin yerine getirilmesine seferber edilmesi, tüm bunlar ileri adımlar atmak için biricik olmasa bile önemli önkoşullardır.

A. Stavrou şunları belirtti: Çalışmalarınız, eğer bizler partinin işçi sınıfının ve tüm emekçilerin çıkarlarının gerçek savunucusu olma, kapitalist sömürüye son verme gibi tarihsel misyonunu yerine getirirken yürüttüğü savaşın kendine özgü koşullarını doğru değerlendirebiliyorsak, ancak böylesi koşullarda etkinlik kazanabilir. Bugün Kıbrıs topraklarının %40'ı 10 yıldan fazla bir zamandır Türk askerlerinin işgali altındadır, onun topraklarında çok sayıda askeri üs ve casusluk dinleme tesisleri bulunmaktadır. Böylesi bir durumda Kıbrıs Halkının İlerici Partisi (AKEL) toplumun sosyalist biçimde değiştirilmesi sorununu dolaysız bir görev olarak görmüyor.

Konuşmacı devamla şöyle dedi: Komünistlerin yığınlar arasındaki ısrarlı çalışmaları sonucu sosyal-ekonomik ve politik yaşamda belirleyici bir rol oynayan sol yönelimli sendikal hareket Kıbrıs'ta en yığınsal ve disiplinli bir güç haline geldi. Bugün gündemde eylem birliğini ve daha sonra da ülkede tüm sendikaların örgütsel birliğini sağlama görevi yer alıyor. Aynı zamanda parti, tarım reformunun yapılması, büyük toprak sahiplerine ve kiliseye ait olan topraklara el konulması, bınların köylülere dağıtılması isteklerini sürekli yükseltiyor. O, köyde yaşamın modernleşmesini sağlamaya çalışıyor, köylü kooperatiflerini destekliyor.

AKEL, eylemlerinin merkezine, emekçilerin güncel sorunlarına ayırdığı dikkatleri zayıflatmadan, Kıbrıs'ın devlet olarak varlığının korunması politik görevini koyuyor. Türk ve diğer yabancı askerlerin çekilmesi, üslerin kaldırılması, ülkenin bağımsızlığı, bağlantısızlığı ve toprak bütünlüğünün korunması, Cumhuriyetin uluslararası statüsünün sağlanması, ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün aldığı kararların gerçekleştirilmesi, Sovyetler Birliği'nin de katılımıyla uluslararası bir konferansın toplanması, işte günümüzün kimi hedefleri bunlardır. Partinin yurtsever platformu, komünistlerin gerçekleştirilmesi için harcadıkları ardıcıl çabaları ada halkının geniş katmanlarında yankı ve destek buluyor.

AKEL, toplumlararası görüşmeleri kesin bir biçimde destekliyor ve Türk askerleriyle silahlı çatışma serüvenci politikasını reddediyor. Bu-

günkü güçler dengesinde ülkenin bağımsızlığı için yıkım demek olan askersel yöntemlerin ortadan kaldırılması gerek. Biz Kıbrıs sorunun Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreterinin ve adada yaşayan iki toplumun aktif katılımıyla barışçı çözümünden yanayız.

Soru: AKEL ülkede ve parlamentoda en büyük parti olma durumundan nasıl yararlanıyor? ⁽¹⁰⁾

Yanıt: Partimiz hükümete katılmıyor, ancak bugün Kıbrıs'ı onsuz daha çok ta ona karşı olarak yönetmek olanaksızdır. Bizimle Cumhurbaşkanı S. Kipriyanu'nun erkteki Demokrat Partisi arasındaki işbirliği böylesi bir ortamda gerçekleşti. Bu işbirliği Nisan 1982'de en güncel iç ve dış sorunların çözümünü amaçlayan asgari programın ortaklaşa imzalanmasıyla kuruldu. Bu temelde bir işbirliği her zaman zordu. Cumhurbaşkanı, emperyalizmin ve sağcı güçlerin baskısı altında sosyal-ekonomik değişiklikler sorununda olduğu gibi, aynı zamanda başka sorunlarda ve en başta da Kıbrıs sorununun barışçı ve adil çözümü davasında tutarsız bir çizgi izliyordu. Sonuçta 1984 sonunda, Kipriyanu ve onun partisinin yönetiminin asgari programla ilgili yükümlülüklerden vazgeçmesinin neden olduğu patlama meydana geldi. Durum ciddi bir biçimde ağırlaştı. Parlamentodaki eylemlere gelince, AKEL sayıtları her zaman toplumun en yoksul kesimlerinin çıkarlarını gözetken yasal belgelerin kabul edilmesi için çaba harcıyor. Örneğin parlamento ev kiralalarının yükseltilmesini yasaklayan bir karar kabul etti. Komünistlerin önerileri aynı zamanda toplum yaşamının demokratikleşmesine de yöneliktir. Parlamento grubumuz, hükümetin kooperatif hareketine karışmasını sınırlandıran ve bur harekette demokratik denetim rolünü güçlendiren bir yasa tasarısı sundu. Bütün bunlar AKEL'in saygınlığını, onun yığınlar arasındaki etkinliğini yükseltiyor.

SALDIRGANLIĞA VE GERİCİ DİKTATÖRLERE KARŞI

Refik Samhun Lübnan'daki durumun, bu ülkenin Filistin direniş hareketini yok etmeyi, ulusal yurtsever güçleri ezmeyi, Suriye'yi zayıflatmayı ve Ortadoğu'da tartışmasız egemenlik sağlamayı amaçlayan emperyalizmin ve siyonizmin açık saldırısının (Haziran 1982) kurbanı olması olgusuyla karakterize edildiğini söyledi. Bu saldırı, kimi dönemlerde çatışmaların durmasına karşın, 1975'den bu yana süregiden iç savaşın üzerine bindi. Bu savaşı çıkartan faşist-mezhepçi gericilik, demokratik hak ve özgürlükleri yoketmeyi, ulusu dinsel-yerel bağımlılığa göre bölmeyi ve ülkeyi Arap dünyasından koparmayı amaçlamaktadır.

⁽¹⁰⁾ Mayıs 1981'de yapılan parlamento seçimlerinde AKEL, seçmenlerden en fazla oy alarak (yaklaşık % 33) ve parlamentodaki sandalye sayısı bakımından da (12) diğer partileri geride bıraktı. (Not Red.)

İç savaş ve İsrail işgali ülkenin üç bölgeye ayrılmasına yol açtı. Bunların birisi, (Lübnan'ın dağlık bölgeleri ve Doğu Beyrut) faşist Kataeb Partisi'nin birliklerinin, bir diğeri (merkez ve kuzey bölgeler) ulusal yurtsever güçlerin, üçüncüsü ise (Avali nehrinin güneyinden uluslararası sınırlara ve Bekaa vadisinin batısı) İsrail işgalcilerinin ve onların kuklası alan sözümona Güney Lübnan ordusunun kontrolündedir. ⁽¹¹⁾ Her bir bölgenin özgöl durumunu dikkate alan Komünist Partisi, en etkin savaşım biçimlerini ve yöntemlerini geliştirmiş ve uygulamaktadır.

Örneğin Falanjistlerin denetiminde olan bölgede parti, illegal çalışıyordu ve parti yönetimiyle gizli ilişkileri olan küçük örgütler kurmuştu. Komünistler, sendikaların yardımıyla halkın çıkarlarını korumakla, tüm olanaklarla parti çizgisini uygulamayla ve demokratik hristiyanları faşist güçlere karşı birleştirmekle görevlendirilmişlerdi.

Güneyde, İsrail işgali altındaki bölgede Lübnan Komünist Partisi'nin yapısı otomatik olarak yeraltı direniş organlarına dönüştürüldü. Küçük silahlı birimler kuruldu. Gerilla savaşı taktiklerini kullanan bu birimler işgalcilere ve işbirlikçilerine her gün darbeler indirdiler, düşmanın insan gücünü, donatılarını ve alt yapısını yokettiler. ⁽¹²⁾ Bu saldırılarla birlikte işçilerden köylere, öğrenci ve kadınlardan din adamlarına kadar toplumun tüm kesimlerinin katıldığı büyük yığın gösterileri gerçekleştirildi. Bu iki bölgede de komünistler partinin gazetesini ve bildirilerini dağıtıyorlar ve halkın militan ruh halini diri tutuyorlar.

Ulusal yurtsever güçlerin denetimindeki bölgelerde parti organları politik, askersel ve ideolojik çalışmayı birarada götüren merkezlere dönüştü. Resmi yetkililerin yetişemedikleri yerlerde telefon bağlantılarını kuruyorlar, halkın su, elektrik, ilaç ve yiyecek gereksinimini sağlıyorlar.

Refik Samhun bu yeni durumda partinin yalnızca yöntemlerinde değil, niteliğinde de temel bir değişiklik olduğunu açıkladı. Başlarda askersel operasyonların yalnızca özel eğitim görmüş yoldaşlar tarafından gerçekleştirilmesine karşın, daha sonraki gelişmeler (ABD-İsrail işgali ve faşist gericiiliğin saldırılarının yoğunlaşması) nedeniyle Lübnan Komünist Partisi'nin 4. Kongresi (1979) kararlarının uygulanması gerekti: Kadroların askeri eğitiminin genişletilmesi, tüm örgütün silahlı savaşa katılması, partinin savaşan bir yığın partisine dönüştürülmesi.

İç savaşta ve İsrail saldırganlarına karşı savaşta komünistlerin kayıp-

⁽¹¹⁾ 1984 sonlarına, İsrail birliklerinin zorla boşaltılmasının başlamasından öncesine kadar durum böyleydi.

⁽¹²⁾ Birinci Ulusal Konferans'ta, Güney' Lübnan'ın kurtarılması için savaşımızda, Temmuz 1982-Nisan 1984 arasında işgalcilerin Lübnan'daki kayıplarının 764 ölü ve 1368 yaralı olduğu belirtildi. 1982 Ekiminden 1984 Kasımına kadar yurtseverler ülkenin güneyinde binin üzerinde askersel operasyon gerçekleştirdiler. Güney Lübnan'ın iki yıllık işgalinin İsrail'e 3 milyar 500 milyon dolara malolması da ilginç bir göstergedir. (Not Red.)

ları 700 ölü ve bunun iki katından daha fazla yaralı olmuştur. Kurbanlar boşa gitmedi. Çok çetin koşullarda çalışmasına karşın, Komünist Partisi ulusal direnişin başlıca etmenlerinden biri oldu ve Lübnan halkının tarihsel başarısına büyük katkıda bulundu. Bu, ABD askerlerinin ve NATO'lu bağlaşıklarının ülkeden kovulması, onur kırıcı 17 Mayıs 1983 Lübnan-İsrail Antlaşmasının yırtılması ve bir ulusal birlik hükümetinin kurulmasıdır. Lübnan Komünist Partisi, başarısını, gerekli olan belgileri zamanında yükseltmesine, her aşamada doğru politikayı buna uygun savaşım yönütem ve biçimleriyle bağlamasına, yerel ve daha geniş etmenlere kesinlikle dikkat etmesine borçludur. İşçi sınıfının ve Lübnan'daki tüm öteki emekçilerin öncüsü olarak komünistlerin saygınlığının artması, onların sözleriyle eylemlerinin uymasına, onların her zaman en çetin ve en tehlikeli yerlerde olmalarına ve yığınları kişisel örnekleriyle hareketlendirmelerine bağlıdır.

Soru: Lübnan Komünist Partisi'nin bağlaşıklık politikası ne kadar etkindir?

Yanıt: Lübnan'ın ABD-İsrail işgalinden kurtarılması için komünistler bir Ulusal Selamet Cephesi'nin kurulmasını önerdiler. Buna Lübnan Komünist Partisi'nin yanısıra ilkesel ve sürekli bağlaşığı İlerici Sosyalist Parti ve öteki yurtsever güçler ile önde gelen, teslim olmayan kişiler (örneğin Lübnan'ın eski devlet başkanı Süleyman Franjiye ve şu andaki başbakan Raşit Kerame gibi) katıldılar. Lübnan Komünist Partisi ile İlerici Sosyalist Parti, silahlı birlikleri arasında tam bir koordinasyon sağlamayı başardılar. Lübnan yurtseverlerinin birliği, Suriye ile sıkı birlik ve Sovyetler Birliği'ne dayanma ABD emperyalizmine, onun İsraili uyudusuna ve yerli gericiliğe karşı tarihsel zafere götürdü. 1984'de Lübnan'ın antiemperyalist güçleri bir ileri adım daha attılar ve Ulusal Demokratik Cephe'nin⁽¹³⁾ kurulduğunu açıkladılar. Bu cephenin programı, tüm işgalcilerin kovulmasını, ulusal birliğin yeniden kurulmasını, emperyalizme bağımlılığa son verilmesini, mezhepçiliğin kökünün kazınmasını ve tümüyle laik bir erk yapısının kurulmasını öngörmektedir.

Soru: Legal ve illegal çalışmanın birbirine bağlanması zorunluluğu Lübnan Komünist Partisi organlarının yapısına ve işlemesine nasıl bir etkide bulundu?

Yanıt: 1969'dan sonra, legal çalışmanın kapsamının genişletilmesi kararına karşın, parti, yeraltı aygıtını korumuştur. 1982 İsrail saldırısı başladığı zaman bu aygıttan yoldaşlar işgalcilere ilk ateşi açanlardı, güçlü bir direniş hareketini ayaklandırdılar ve bu bir hafta içinde işgalcilerin kentten kovulmasına yol açtı. Buna paralel olarak komünistler sendikalarda ve öteki yığın örgütlerinde çalışmalarını sürdürdüler. Zorluklara

⁽¹³⁾ Lübnan Komünist Partisi, İlerici Sosyalist Parti, Arap Sosyalist Yenilenme Partisi, Lübnan-Suriye Ulusal Sosyal Partisi ve kimi örgütler bu cephede yer aldılar. (Not Red.)

karşın parti, üyelerine yönelik tutuklamaları önleyebildi ve kollektif yönetim ilkesini zedeledi. Birçok yönetim merkezi kuruldu. Tüm Merkez Komitesi'nin birarada toplanmasının olanaksız olduğu durumlarda, her bir merkezde oturumlar yapıyordu, ve bundan sonra yönetimin temsilcileri Politik Büro'da toplanıyorlar ve acil görevleri ele alıyor, karara bağlıyorlardı. Zamanla bu tür çalışmanın etkin olduğu görüldü. İsrail'in Beyrut'tan ve Güney Lübnan'ın bir bölümünden çekilmesinden sonra bu yönetime duyulan gereksinim de ortadan kalktı. Lübnan Komünist Partisi, her koşulda Leninci parti yaşamı normlarını, en başta da demokratik merkezîyetçiliği kesinlikle uygulamıştır.

Soru: Savaşınızdaki uluslararası etmenler nasıl bir rol oynuyor?

Yanıt: Partimiz kendisini Arap dünyasının başlarında kardeş komünist partilerinin bulunduğu öteki ulusal yurtsever güçlerinden ve özgürlük, barış ve ilerlemenin öncüsünü sosyalist ülkelerin oluşturduğu öteki savunucularından hiçbir zaman ayırmıyor. Biz başarıımızı, Arap ulusal kurtuluş hareketinin büyümesine, bölgedeki bunalımın her yönüyle çözümlenmesine bağlıyoruz. Lübnan Komünist Partisi dünya çapındaki sorunlar ile ulusal sorunlar arasında yaşayan diyalektik bir bağ görmektedir. Yıkıcı bir termonükleer savaş tehlikesinin ortadan kaldırılmasının tüm antiemperyalist güçler için bir zafer olacağına inanıyoruz. Aynı şekilde, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı kazanılan her utku, borışın pekişmesine önemli bir katkıdır.

ALİ İLERİ şunları söyledi: Türkiye Komünist Partisi, 50 yılı aşkın bir süreden beri yeraltındadır ve bugün partiyi fiziksel olarak yoketmeyi amaçlayan ve aynı zamanda partiyi halktan yalıtılamak için bir antikomünist kampanya yürüten açık bir terör rejimine karşı savaşıyor. Ne ki, TKP'nin daha önce sendikalarda, gençler ve kadınlar arasında, köylülüğün kooperatif hareketinde sağladığı konumlar, ona bugün de politik çalışmayı etkin biçimde yürütebilme olanaklarını sağlamıştır.

Parti bu çetin koşullarda yığınlarla bağlarını nasıl pekiştiriyor?

En başta, yeraltındaki parti örgütleriyle-atölyelerdeki, işçi mahallelerindeki ve üniversitelerdeki hücreleri ve komiteleriyle. Bunların çalışabilmesi için eşgüdüm ve her düzeyde düzenli ilişkiler büyük önem taşıyor. 1981'de polis bu kurulması partiye yıllara malolmuş ağa hunharca saldırdı. Yüzlerce yoldaş tutuklandı, ötekilerin bağları koptu. 1983 sonlarında TKP'nin 5. Kongresi toplandı. Kongre hazırlıkları ve bizzat kongre, yaraların sarılmasına, parti disiplininin ve örgütsel yapının yeniden kurulmasına yardımcı oldu ve partinin etkinliğini artırdı.

Parti örgütleri yaşıyor ve savaşıyor. İşkence odalarına atılma ya da sokakta öldürülme pahasına yoldaşlarımız TKP'nin merkez organı «Atılım'ı», «Yeni Çağ'ı, komünist yayınları ve onbinlerce bildiri dağıtıyor. Bu, yeraltı koşullarında etkin çalışmanın önemli bir göstergesidir. Partinin

sesi yığınlara ulaşıyor. TKP'nin yayınlarına ve radyosuna Türkiye'nin dört bir yanından ve farklı politik görüşleri olan insanlardan gelen mektuplar bunu kanıtıyor. Politik kampanyalar sırasında yeraltında çalışan komünistler, insanlara posta kartlarıyla, telefonla da ulaşıyor ve partinin görüşlerini ve belgelerini açıklıyorlar.

1984 Aralığında beş sol parti ile birlikte Sol Birlik'in⁽¹⁴⁾ kurulması TKP açısından önemli bir kazanım oldu. Şu dönemde yasadışı ilan edilmiş üç burjuva muhalefet partisi ile diyalog savunuluyor. Bu, yığınların sıralarında hareketliliği teşvik etmek ve diktatörlüğe karşı geniş bir cephe oluşturmak için çok önemlidir. Elbette böylesine farklı koşullar altında çalışan güçlerin diyalogu kolay bir görev değildir. Komünistler, buna kendi özgül katkılarını, her önemli politik durumda partinin kendi konumunu ve görüşlerinin bağlaşıklarıninkiyle uyuşan yanlarını vurgulamak olarak görüyor. Bu amaçla burjuva muhalefetini izleyen yığınların da kavrayabileceği bir biçim seçiliyor.

Ali İleri daha sonra TKP'nin yığınlar arasındaki çalışmalarının kimi sorunları ve eksiklikleri üzerinde durdu. Terör ve rejimin demagojisi nedeniyle işçi sınıfı henüz gerektiği kadar aktif değildir. Şu anda güç toplamaktadır. Bunun yanı sıra, partinin bu tür savaşım biçiminde deney eksiklikleri de vardır. Kimi zaman devrimci uyanıklık yitiriliyor ve yanlışlar yapılıyor. Ezilen, geri ve örgütlenme haklarından tümüyle yoksun olan köylülük içindeki çalışmalar, en zor çalışmalar arasındadır. Burada komünistler, bağlaşıklık politikası aracılığıyla kırsal kesimlerde geleneksel etkinliği olan diktatörlük karşıtı öteki güçlerin, köyleriyle sıkı ilişkileri olan yurtdışında çalışan işçilerin, köy öğretmenlerinin ve teknik uzmanların potansiyellerini değerlendirmeye çalışıyorlar.

Yığınlar içinde kime hitap ettiğimizi doğru belirlemek çok önemlidir diye devam etti Ali İleri. Yığınlar, geniş bir kavramdır. Söz konusu göreve uygun olarak kime seslendiğimiz, sanayi işçilerine mi, maaşlılara mı ya da öğrencilere mi, bunu kesinlikle belirlemek önemlidir. Örneğin, barış savaşımı söz konusu olduğunda parti en büyük yankıyı aydınların sıralarında görüyor, öte yandan spor klüpleri vb. biçimindeki yasal örgütler öncelikle gençleri ilgilendiriyor.

Yığınların bilinç ve örgütlülük düzeyi komünistlerin çalışmasının ne kadar etkin olduğunun en güvenilir ölçütüdür. Türkiye'de henüz «nabızın tutulduğu» bu etmenlerin ölçülmesinden söz etmek için vakit erkendir. Fakat TKP çabalarının sonuçlarını dolaylı olarak ölçebiliyor. Örneğin 1984 Haziranında 10 bin işçi temsilcisinin katıldığı Türk-İş toplantısında TKP'nin belgileri desteklenmişti.

(14) Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi, Kürdistan Öncü İşçi Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Komünist Emek Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi. (Daha ayrıntılı bilgi için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları»-«Yeni Çağ», 1984, sayı 10. (Not Red.)

Soru: TKP'nin hissedilir bir rol oynadığı ulusal çaptaki kampanyalardan söz eder misiniz?

Yanıt: TKP, genel demokrat kamuoyunu ilgilendiren başlıca konularda belgiler atıyor ve yaygınlaştırıyor. Örneğin 1984 Nisanında NATO'nun Nükleer Planlama Gurubu İzmir'de toplandığı zaman TKP, «Amerikan üslerine ve roketlerine hayır!» belgisini attı, kamuoyu bu belgeyi geniş ölçüde selamladı. Aynı günlerde bu konularda görüş belirtmekten genel olarak çekinen burjuva muhalefeti politikacıları da Türkiye topraklarına yeni roketlerin yerleştirilmesine karşı çıktılar.

Ya da başka gelişmeleri alalım. 1982'de cunta halka antidemokratik bir anayasa dayatmaya kalkıştığı zaman biz buna hayır oyu verilmesi çağrısı yaptık. Referandumun saptırılmış sonuçlarına tam yansımaya da birçok insan komünistleri destekledi. 1983 genel seçimlerinde rejime karşı oy verenlerin (yani geçersiz oy kullananların) sayısı 1 milyon 500 bini buldu. 1984 yerel seçimlerinde ise TKP'nin önerisine de uygun olarak, oyların yüzde 40'ı yasal muhalefet partilerine verildi.

Ahmed Salim şunları belirtti: 1972 Temmuzunda, Sudan Komünist Partisi'ne karşı hunharca baskıların başlatılmasından bir yıl sonra MK Plenumu, partinin yaralarının sarılmasının ve reorganizasyonun tamamlandığını saptadı. Bu bağlamda MK kadroların yetiştirilmesi, parti yönetiminin güçlendirilmesi ve illegal faaliyetin etkin mekanizmalarının oluşturulması gibi dizi görev koydu. Bundan başka MK, yığınlar arasındaki çölmeye daha büyük dikkat gösterilmesini istedi.

Savunma taktikleri döneminde, Sudan Komünist Partisi güç toplarken, Numeyri diktatörlüğünün politikasını sergileyen, en ivedi görevleri ve partinin başlıca politik amaçlarını emekçilere açıklayan propaganda çalışmaları yaptı. Sonra partinin sınıfsal ve ideolojik yapısının iyileştirilmesi etrafında geniş bir yığın örgütleri ağının kurulması süreci başladı.

Parti içinde istikrar ve yığınlar arasında daha kararlı ve çok çeşitli çalışma, bunlar parti kuruculuğunun gizli çalışmanın ve partiyi saldırılardan korumanın başlıca iki önkoşuludur. Bu koşulların oluşması için kazandığımız deneyimlerin toparlanması, özetlenmesi ve komünistlerin sıralarında yaygınlaştırılması zorunludur. Parti organlarının çalışması bunda odaklaştı.

Diktatörlüğe karşı savaşım aşamasında yığınların politik ve ekonomik haklarının savunulması, yalıtılayıcı yaklaşımların aşılması, günlük kişisel sorunların küçük dünyasının dışına çıkılması yaşamsal önemdedir. İnsanların, ne kadar küçük olursa olsun, her demokratik kazanımın yeni olanaklar yaratan bir ileri adım olduğunu açıkça kavraması önemlidir.

Komünistler, halkın ilerici temsilcilerine sürekli olarak kendi programlarını, tüzüklerini ve belgilerini açıklıyor, Marksizm-Leninizm'in genel ilkelerini ve bunların ulusal koşullarda yaşama geçirilmesi biçimlerini

onlara götürüyor ve onları emekçilerin partisine kazanmaya çalışıyor. Parti kadroları ile sıradan insanlar arasındaki bu türden ilişkiler Sudan Komünist Partisi'ni güçlendiriyor ve yığınların bilincini devrimcileştiriyor.

Yığınlar kendi deneyimlerine dayanarak yeni savaşım biçimleri arayıp buluyorlar. Fakat savaşımın başarısı, büyük ölçüde, yığınları kimin yönlendirdiğine bağlıdır. Kendiliğinden çıkışlar politik istek göstermemesine ve yığınların diktatörlüğe karşı olduklarını kanıtlamasına karşın, işçi sınıfının rolü, politik ve ekonomik örgütleri aracılığıyla günlük savaşımı yönetmektir.

SKP, tarihindeki zor bir dönemin etkilerini büyük ölçüde giderdikten, zaferde ve yenilgide ayakta durmayı başabildikten sonra daha yüksek bir etkinliğe kavuştu. Şu anda öncelik, geniş demokratik bağlaşıklık politikasına, parti örgütlerinin kesinlikle yığınlarla sıkı bağlar kurarak ve onların çıkarlarını savunarak yürüttükleri savaşımın legal ve illegal biçimlerini beceriyle bağlamaya veriliyor.

Böylesi durumlarda, halkın politize olma düzeyi ve rejimi sarsacak ve yıkacak gücü toplanması, komünist partisinin çalışmalarının etkililiğinin en önemli ölçütüdür. ⁽¹⁵⁾

Soru: Sudanlı komünistlerin ülkelerin güneyinde faaliyet yürüten güçlere karşı tutumu nedir?

Yanıt: Güneydeki sorun, sömürge döneminin bir mirasıdır. Güneyde kuzeydeki insanlardan etnik, kültürel ve dinsel bakımlardan farklı olan bir ulusal azınlık (22 milyon nüfusun 6 milyonu) yaşamaktadır. Partimiz, güneylilerin kendi bölgeleri için ayrı devlet görüşlerini desteklemedi. Bu sorumsuzca ayrılığın, hem ulusal kurtuluş, hem de işçi sınıfı hareketinin çıkarlarına zarar verdiği görüşündeyiz. Fakat biz her zaman güneye gerçek özerkliğin sağlanmasını, geleneklerine ve orada yaşayan insanların varlığına saygıyı savunuyoruz. 1972'de Addis Abeba'da uygun bir anlaşmanın imzalanmasından sonra Hartum rejimi güneye özerklik verdi ve düşmanlıklar kesildi. Fakat merkezi hükümet kısa bir zaman sonra eski konumlarına geri döndü ve güneylilerin içişlerine karışmaya başladı. Bunun tepe noktasını tüm Sudan'da Şeriat'ın uygulanmaya konması oldu. Bağımsızlık güçleri silahlı dirineş de içinde direnişe geçmek zorunda kaldılar. Ülkeyi bölmek için değil, emperyalizm yanlısı rejimin yıkılması ve bir ulusal birlik hükümetinin kurulması için. Bu nedenle SKP, diktatörlüğe

⁽¹⁵⁾ Nisan 1985'te birkaç gün devam eden grevlerden ve öteki yığınsal çıkışlardan sonra Sudan'da erki ordu eline aldı. Numeyri rejimi devrildi, politik tutuklular serbest bırakıldı. Ülkenin güney sorununa barışçı yollardan çalışmalar yapılmaya başlandı. Komünist Partisi yeniden legal çalışma hakkı kazandı. (Daha ayrıntılı bilgi için bak: T. T. Babelev, 14 yıllık yeraltı çalışmasından sonra «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1985, sayı 8. (Not Red.)

karşı kuzeydeki ve güneydeki muhalefetin ortak eyleminin başarı için daha iyi bir garanti olduğuna inanarak bu güçlerle bir diyalog başlattı.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi MK üyesi, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Yazı Kurulu üyesi *Roland Bauer*, tartışmanın sonuçlarını toparlarken, tartışma sırasında ortaya konan deneyimlerin farklılıklarına karşın, sempozyuma katılanların, emekçilerin partinin politikasının doğru olduğuna inandırılmasının ve onların yönlendirilmesinin sağlanmasını vurguladılar. Burada başarının başlıca göstergeleri partilerin kendi ülkelerinde emekçilerin adına ve onlarla birlikte uğrunda çalıştıkları yoldaki güncel olumlu değişimlerdir.

Sunulan tebliğlerde parti çalışmasının etkinliğinin partinin politikasının bilimsel bir temele sahip olup olmamasına bağlı bulunduğu belirtildi. Lenin toplumun gelişmesinin birçok sürecinde basitleştirmelere karşı sürekli uyarıda bulunmuş, yığınların devrimci-dönüştürücü faaliyetinin deneyimlerini sürekli incelemek, teorik sonuçları pratikte sistematik olarak sınamak ve politik kararların ve yasamın dayattığı zaman da düzeltmeleri zamanında yapma üzerinde ısrar etmiştir.

Sınıf savaşımının teorik, politik ve ekonomik alanlarının «uyumlu ve iç bağlantılı» ⁽¹⁶⁾ olması gerektiği yolundaki Marksist ilkedен yola çıkarak söylenebilir ki, gerçekçi ve bilimsel temele dayalı bir parti çalışmasının önkoşulu olarak bu üç bileşenin birliğini gerektirir. Bu, güncel hedefler ve bunlara ulaşma yollarını belirlemek işçi sınıfının ve tüm emekçilerin güçlerini seferber ederek görevlerini yerine getirmek demektir.

Sempozyumda, sözlerle eylemleri, başka deyişle partinin ideolojik çalışmasıyla örgütsel çalışmasının birliği yakınlaştırma belgisinin pratikte uygulanmasının ne kadar zorunlu olduğunu göstermek için somut örnekler verildi. Bu görev, bir keredе ve her zaman için geçerli olarak çözümlenemez. Her değişen duruma göre sürekli çaba göstermek, parti yaşamının biçiminin ve atmosferinin mükemmelleştirilmesine ağırlık vermek hayatın dayattığı sorunlara zamanında geniş kapsamlı ve gerçekçi yanıtları veremeyi gerektirir.

Komünistler, partilerini güçlendirmeye büyük önem verirler, Leninci parti kuruculuğunun uluslararası ilkelerine sınıksız uymaya ve sosyal süreçleri yönlendirmeye büyük önem veriyorlar. Özgürce görüş belirtmek ve onaylanan politikayı yaşama geçirmede eylem birliğini içeren demokratik merkezîyetçilik ilkesi, her koşulda yaşamsal önemdedir.

Kardeş partiler, politik çizgilerini çizerken ve yaşama geçirirken ulusal ve uluslararası hedefler arasında sıkı bağlar bulunduğu varsayımından yola çıkıyorlar.

Emperyalizmin antikomünist eylemlerini büyük ölçüde koordine ettiği,

⁽¹⁶⁾ K. Marks ve F. Engels, *Yapıtlar*, c. 18, s. 499 (Rusça).

en saldırgan kesimlerin yeryüzünde yaşamı tehlikeye attığı günümüzde işçi sınıfının, tüm emekçilerin birleşik enternasyonalist eylemi barışın, halkların demokratik hak ve özgürlüklerinin etkin biçimde korunması ve emperyalist planların karşısına kalıcı engellerin çıkarılması için yaşam-saldır.

Robert Bauer, etkin parti çalışması sorununun hiçbir zaman tükenmeyeceğini belirtti. Her yeni görev, komünistlerin her yeni hedefi, durumdaki her değişiklik, her yeni başarı ya da gerileme sorunu yeniden gündeme getirmektedir. Dergi, bu sorunun çeşitli yönleriyle incelenmesine ve tartışılmasına aralıksız dikkat gösterecektir.

Ücretli emek sisteminde değişmeler

Robert Steigerwald

Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi

Çağdaş kapitalist toplumda meydana gelen ve işçilerin durumuna, onların çehresine yansıyan yapısal gelişmeler bir dizi ciddi ideolojik sorun doğuruyor. Bu yazıda, Federal Almanya'nın Frankfurt-Main kentindeki Marksist Araştırmalar Enstitüsü'nde FAC'lı toplum bilimcilerinin bu süreçler üstüne yaptıkları incelemelerin kimi yönlerini aydınlatmak istiyoruz. (*)

Marksistler günümüzde de işçi sınıfının tarihsel misyonuna ilişkin temel ilkeyi savunurken, bizi «sağ»dan olsun, «sol»dan olsun eleştirmeye kalkışanlar bu tutumumuzu dogmatizm olarak ilan ediyorlar. Sorunun özü, diyorlar, işçi sınıfının 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında devrimci özne olup olmadığına değil, onun sanayice gelişmiş kapitalist toplumda günümüze dek devrimci özne olarak kalıp kalmamasındadır. Çağımızda devrimci özne rolünü neden «yeni sosyal güçler» üstlenmesin, diye soruyorlar. Ve şunu ekliyorlar: FAC'da, örneğin, büyük sermayenin sosyal ve ekonomik politikasının olumsuz belirti ve sonuçlarına karşı en aktif protesto eylemleri asıl bu «yeni sosyal güçler»den gelirken işçiler, güya, genellikle kapitalist ekonomi çerçevesinde işyerlerinin korunması, yaşam düzeyinin yükseltilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi için savaşım veriyorlar. Öyleyse, diyorlar, bu durumda Marksistlerin devrimci özneye ilişkin konumlarını gözden geçirmeleri gerekmez mi?

Bu ve benzer iddialar hiç te temelsiz olarak gözükmeyebilir. Aslında her şey, bu arada işçi sınıfı da sürekli gelişiyor ve değişiyor: yeni, henüz daha araştırılmamış sorunlar ortaya çıkıyor. Ne ki, bizi eleştirenlerin bu sava dayalı gerekçelerinin, en azından sorunu basite indirgeme kusurunun bir ürünü olduğu hemen anlaşılıyor. Onlar, devrimci özne sorununu sırf şu anda savaşa hazır olan, daha doğrusu savaşıma katılmış bulunan potansiyel ortaya çıkarma sorununa indirgemeye çalışıyorlar. Onların ölücü ise, şu ya da bu sosyal gücün dolaysız politik aktifliği oluyor. Bizim için kesinlikle açıktır ki, böyle bir yaklaşım her türlü teorik temel ve derinlikten yoksundur. Gerçekten de bazen öyle oluyor ki, öğrenciler, politik belgiler yükselterek protesto eylemleri yapıyor; işçiler ise, ilk bakışta sadece ekonomik durumlarının iyileştirilmesi istemlerini yükseltiyor. Ancak sırf bu olguya bakarak, işçi sınıfının güya tarihsel misyonunu yitirdiği so-

(*) Çağdaş işçi sınıfı konusunda yazılar yayınlamaya devam ediyoruz. (Bunlardan sonuncusu için bak: G. Asplund, «Beyaz yakalılar»ın yazgısı, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1985, sayı 8.

nucu çıkarılamaz. Sorunun kökleri çok daha derinlerde yatmaktadır ve böylesi yüzeysel bir yaklaşımla bunları gün ışığına çıkarmak olanaksızdır.

Marksizm açısından, geniş tarihsel planda devrimci özne olarak tüm halk yığınları bir bütün halinde çıkmakta ve devrimci girişimcilik işçi sınıfının özel bir ayrıcalığını oluşturmamaktadır. V. İ. Lenin'in belirttiği gibi, devrim «... tüm ezilenlerin ve hoşnut olmayan çeşitli kesimlerin yığınsal savaşımının bir patlamasından başka bir şey değildir. Küçük burjuvazinin ve görece geri işçilerin bir kesimi, kaçınılmazlıkla, buna katılacaktır, böyle bir katılım olmadan yığınsal savaşım da olamaz, hiç bir devrim de olamaz ...» (1)

Bu saptama, antiemperyalist harekete toplumun çeşitli katmanlarının katıldığı ve bu hareketin içine kendi öz istemlerini taşıdığı FAC koşullarında da geçerlidir. Bu kesimlerin sermayeye karşı çıkışları daha sıklaşıyor, kendiliğinden gelme ayaklanmalar patlak veriyor, değişik demokratik girişimlerde bulunuluyor. Nesnel olarak iktidardaki tekkelci sınıfın politikasına karşı olan bu protestoların biçimleri oldukça çeşitlidir. Kaldı ki, şu ya da bu halk kesiminin çıkışlarının keskinliği tek başına, şimdiki aşamada kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüştürülmesinde kimin «düşünsel ve moral hareket gücü olabileceği, kimin fiziksel olarak gerçekleştirici rol oynayabileceği» (2) sorusuna yanıt vermemektedir.

Böyle bir «motor» ve «gerçekleştirici» rolünü ancak ve ancak büyük sermayenin tam karşısı olan, kapitalizm olmadan da varlığını sürdürecektir olan, kapitalizmin ise o olmadan varlığını sürdüremeyeceği bir sınıf oynayabilir. Bu sınıf ayrıca, sermayeye muhalefet eden tüm öteki güç ve kesimleri örgütleyebilen ve onları kendi peşinden götürebilen sınıf olmalıdır. Kapitalist toplumda bu niteliklere sahip olan tek sınıf işçi sınıfıdır.

Bugün şu Leninci saptama tüm gücüyle geçerliliğini korumaktadır: «Burjuvazinin egemenliğine ancak proletarya tarafından son verilebilir, çünkü ayrı bir sınıf olarak proletaryayı böyle bir devirmeye hazırlayan, bunu gerçekleştirmek için ona olanak ve güç sağlayan onun varolmasının ekonomik koşullarıdır. Burjuvazi, bir yandan köylüleri ve tüm küçük burjuva katmanları parçalar ve dağıtırken, öte yandan proletaryayı toparlamakta, birleştirmekte ve örgütlemektedir. Büyük üretimdeki ekonomik rolü nedeniyle ancak proletarya tüm emekçilerin ve sömürülen yığınların; burjuvazinin sömürdüğü, çoğu kez proleterlere kıyasla çok daha fazla ezdiği, ama kendi kurtuluşları için tek başlarına savaşma yeteneklerine sahip olmayan tüm emekçilerin önderi olmaya yetenektir.» (3)

Çağdaş toplumda sadece burjuvazi ya da işçi sınıfı belirli üretim biçimleri yaratabilir ve yaratmıştır. Bunun içindir ki, toplumsal alana çıkan

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 54 (Rusça).

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 26, s. 73.

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 33, s. 25–26.

çeşitli sosyal katmanların amaçları eninde sonunda ya burjuvazinin ya da proletaryanın yönelimleriyle çıkmaktadır. Büyük sermayenin ekonomik ve sosyal politikasını reddeden proleter olmayan gruplar, toplumdaki nesnel durumları nedeniyle – ki onları proletaryadan ayırd eden başlıca özellik de budur – kendi özel çıkarını şu ya da bu ölçüde mutlaklaştırma eğilimindedirler ve bu da, çoğu kez, tekel karşıtı bağlaşıklığın ödevleriyle çalışmaktadır. Bunun içindir ki, ancak ve ancak işçi sınıfının önderliğinde tekelci sermayenin egemenliğini sınırlama ve aşmanın koşulları yaratılabilir. Ve son çözümlemede de, sosyalist dönüşümleri gerçekleştirmenin koşulları oluşturulabilir.

İşçi sınıfının tarihsel rolünü, onun sermaye ile olan zıtlığının sömürücü toplumun her hangi ayrı bir yanıyla sınırlı olmayışı belirlemektedir. İşçi sınıfının istemleri, öteki sosyal grupların sorunlarını gözardı ederek, savunduğu öz haklarından bir «seçme» yapıp bunu elde etme çabasına indirgenemez. İşçi sınıfı, kapitalist düzene bir bütün olarak karşı çıkmakla, savaşarak kendini kurtarmakla aynı zamanda tüm sömürülen ve ezilen halk kesimlerini de kurtarmaktadır. Bu sınıf temel üretim araçları mülkiyetinden yoksundur. Bu sınıf, artı değer elde etmeyi amaçlamamakta, toplumsal mülkiyet biçimine yönelmektedir. Sömürünün tamamen ortadan kaldırıldığı yeni toplumun çerçevesi, ancak işçi sınıfının konumlarından bakıldığı zaman görülebilir. Bundan başka, işçi sınıfının örgütsel potansiyelini (burjuvazi bizzat kendisi işçi sınıfını toparlamakta, birleştirmekte ve örgütlemektedir) de dikkate almak gerekmektedir. Bütün bunlar, elbette gerekli politik örgüt ve sınıf bilincinin var olması koşuluyla, işçi sınıfına burjuvaziye karşı her zaman ve her yerde aktif savaş yürütme olanakları yaratıyor.

Buraya kadar söylenenler, elbette daha bir dizi soruna, örneğin işçi sınıfının kendisi ve öteki sosyal güçler gelişiyor mu, eğer geliyorsa bu gelişme nasıl oluyor? Sorusuna henüz yanıt vermiyor. İşte buradan, işçi sınıfı ve değişik sosyal kesimler içinde oluşan süreçleri ve bu süreçlerin yarattığı sonuçları bundan böyle daha derinlemesine araştırma zorunluluğu doğuyor.

Bilimsel-teknik devrimin bilim ve teknikte, işgücü ve üretim araçları sisteminde ciddi nitel değişmelere yol açtığı biliniyor. Üretim güçlerinin gelişmesi maddi üretimin, paylaşımın ve tekelci devlet kapitalizminin üstyapı ilişkilerinin tüm alanlarındaki değişmelerin de başlıca etmeni oluyor, bu da sonuçta işçi sınıfının yapısında gelişmelere yol açıyor.

Herşeyden önce işçi sınıfının sıraları sayıca artıyor ve işçi hareketinin sosyal tabanı genişliyor. Küçük ve orta mülk ve üretim aracı sahiplerinin proleterleşmesi (ülkemizde bu kesimi genellikle köylülük oluşturuyor, zanaatçılar grupları ise görece bir dayanıklılığa sahip bulunuyor) bu olayların koşullarını yaratıyor ve bunun nedenlerini ise Karl Marks, daha o dönemde bunları sermaye birikimi mekanizmasına bağlayarak, ayrıntılı bir

biçimde ele almış bulunuyor. ⁽⁴⁾ Bu mekanizma günümüzde de işlerliğini koruyor. Ne ki, bununla birlike şöyle bir ek durum da belirmiş bulunuyor: «Bilimsel-teknik ilerlemenin yeni buluşlarından büyük sermayenin yararlanması küçük üretimin eski biçimlerini yok ediyor ve bu yüzden ara katmanların proleterleşmesi devam ediyor. Partimizin 1985'te yapılacak Kongresine sunulmak üzere hazırlanan tezlerde de belirtildiği gibi, «kendi sosyal durumu nedeniyle aydınların önemli bir kesimi işçi sınıfına daha da yakınlaşıyor. Bu, adı geçen kesimin çok daha fazla sayıdaki temsilcisinin işçi sınıfının sendikal ve politik hareketine, demokratik güçlerin eylemlerine katılması için önemli bir koşul oluşturuyor.» ⁽⁵⁾

Ancak burada bir parantez açmak gerekiyor: Bu süreci tek yönlü bir yol gibi görmemek gerekiyor. «Bir dizi 'orta katmanlar' kapitalizm tarafından kaçınılmazlıkla yeniden yaratılıyor.» ⁽⁶⁾ Bunların sıralarını işçi sınıfından kopanlar dolduruyor. Bir kısım işçinin orta katmanlara katılması ciddi ideolojik sonuçlar doğuruyor. Böyle bir şey, örneğin, kapitalizmde işçilerinin durumunun iyileşebileceği hayallerini yaratıyor.

Kâr elde etme süreci ulaşım ve ticaret sisteminin genişletilmesini gerekli kılıyor ve bu sektörlerin önemi gitgide artıyor. Toplumsal yaşamın tekelci devlet tarafından bürokratikleştirilmesi bir bütün olarak ekonomik yönetim aygıtının şişmesine yol açıyor, üstelik çoğu kez bu aygıt işçi kökenli olan kişiler tarafından dolduruluyor. Bunalımların sarstığı kapitalizmin dayanaklarını koruyabilmek için baskı aygıtının da genişletilmesi gerekli oluyor ve buraya da yine işçi ortamından gelme kimseler «düşmektedir».

Dahası var. Dolaysız bir üretim gücü olarak bilimin rolünün gitgide artması mühendis ve teknik kadro yetiştirmeyi genişletme gereksinimini de beraberinde getiriyor. FAC'da son yirmi yıl içinde üniversite öğrencilerinin sayısında bir milyonluk bir artış oldu. Mühendislerin sayısı ise 500 bini buluyor ve bu meslek, öğretmenlik ve teknikerlik mesleği gibi artık yaygın bir meslek haline gelmiş bulunuyor. Gerçi, bunun tersi bir eğilimi belirtmeden de geçemeyiz: Uzmanların teknolojik bilgileri bilgisayarlarda «cisimleşiyor» ve bu uzmanlar üretim alanında artık gereksiz kişiler oluyor.

Emeğin verimliliği ve yoğunluğu da önemli ölçüde artmış bulunuyor. Bu da, genel ve mesleki-teknik eğitim, enformasyon, sağlık vb. sisteminin geliştirilmesini, «halk okulları» reformunun gerçekleştirilmesini (sınıflarda daha az öğrenci, daha çok öğretmen ilkesine göre) gerekli kılıyor. Bu sorunlar etrafında sert tartışmalar oluyor, zira büyük sermaye eğitim alanında sırf kendi çıkarlarına uygun bir politikanın (örneğin, tekelci sermaye ile «bağlaşıklığı» orta katmanlar için çekici yapabilecek bir eğitim politikasının) uygulanmasını dayatmaya çalışıyor.

⁽⁴⁾ Bak: K. Marks ve F. Engels, Yayıtlar, c. 23, s. 464–465, 628–629.

⁽⁵⁾ Entwurf der Thesen zum 6. Parteitag der DKP. Düsseldorf 1985, s. 63.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 17, s. 25.

Yukarıda belirtilen süreçler *işçi sınıfı içinde sadece yapısal değişmelere değil, aynı zamanda onun sosyal çevresinde de değişikliklere* yol açıyor. Bu yüzden konuya ilişkin çeşitli tartışmalar yapılıyor, ama bu tartışmalarda her zaman esaslı, yeteri ölçüde tutarlı görüşler ortaya konmuyor. Kona-madığı için de, örneğin, üretimde kol emeğinin payının azalmasıyla güya «geleneksel» işçi sınıfının da ortadan kaybolmakta olduğuna, onun ye-rine «yeni sınıf» denilen teknikerlerin geldiğine ilişkin bir görüş gitgide yaygınlaşıyor.

Bu tür görüşlere en azından şu tür metodolojik eksiklikler özgüdür: Bi-rincisi, işçi sınıfı ve orta katmanlar içindeki başlıca sosyal süreçler bunlar tarafından gerçek kaynaklara inilerek, tüm bu süreçleri bir bütün halinde ve karşılıklı bağ içinde ele alarak incelenmiyor, ya da bütün bunlar tama-mıyla gözardı ediliyor.

İkincisi, şu ya da bu sınıfın veya katmanın sosyal önemi onun sayısal büyüklüğüne bakılarak belirleniyor ve eğer kol emeğinin payı azalıyorsa, bize söyledikleri gibi, işçi sınıfının rolü de azalıyor. Eğer böyle bir «arit-metik» yaklaşım doğru olsaydı, bugün, çağdaş kapitalizmin koşullarında burjuvazi toplumsal gelişmeyi bu ölçüde etkileyemezdi, ki bunun böyle ol-madığı biliniyor.

Üçüncüsü, sözünü ettiğimiz görüş, maddi zenginliklerin ana üreticisi kimdir, sorusunun önemini yadsıyor.

Bundan başka, sözü edilen görüşün yandaşları işçinin üretim süreci içindeki durumu, kafa ve kol emeğinin iç diyalektiği, bunların gelir dağı-lımı ilişkileriyle, işçinin gelirinin düzeyi ile karşılıklı bağıllığı gibi sorunları gözardı ediyorlar. Ve sonuncusu, bunlara göre, kişinin hangi sınıfa dahil olduğu sadece o kişinin yaptığı işin biçimiyle ya da kullandığı teknolojin tipiyle belirleniyor. Böyle bir yaklaşım «teknolojik determinizm» yöntemi-nin bir belirtisinden, endüstri toplumu teorisinin bir varyasyonundan başka bir şey değildir.

Tek sözle, bu kavramlar dikkatle ele alındığında, «sınıf» kavramının belirlenmesinde açık bir kargaşanın varlığı görülecektir. «Sınıf» kavramı açık bir yaklaşımla ele alınmazsa, süregiden sosyal süreçler doğru bir biçimde değerlendirilemez, üstelik bunların ileride nasıl bir gelişme gös-tereceği ve ne gibi sonuçlar doğurabileceği ise asla kestirilemez.

Bu arada, 1960'tan bu yana ülkemizde *işçi sınıfının sayısı* ekonomik bakımdan aktif olan nüfusun yüzde 76'sına ulaşmıştır. Aynı dönem içinde *ücretle çalışan öteki grupların aktif nüfus içindeki payı* da yüzde 7,6'dan yüzde 12,4'e çıkmıştır. Bu verilere dayanarak diyebiliriz ki, ücretli işçi FAC toplumunda sayıca ezici çoğunluğu oluşturan sosyal tip durumuna gel-miştir.

Ücretlilerin oluşturduğu bu geniş yığılma içinde yer alan kişiler, emek-

leri karşılığında ücret ya da maaş almaktadır. Sosyal bakımdan bunları nasıl sınıflandırabiliriz?

Bunların tümü, elbette, işçi sınıfına dahil değildir. Örneğin, maaş alan hastane baş hekiminin proleter olmadığı açıktır. Ancak yine maaşla çalışan bir hemşire ise, işçi sınıfına dahildir. Ücretle çalışan proletaryanın iş gücü ile öteki katmanların iş gücü arasındaki açık farklılık ortadadır.

Çağdaş kapitalizm koşullarında yüksek öğrenimin ayrıcalıklara yolu açan bir faktör olarak kalmaya devam ettiğini de vurgulamak gerekiyor. Yüksek öğrenim işçiye üretim süreci içinde çok daha karmaşık ve özel ödevler çözmesine yardım edebilir, ayrıca işbölümü ve kooperasyon sistemi içinde çok daha yüksek bir mevkiye ulaşma olanağı sağlayabilir. Öte yandan olgu, böyle bir grubun işgücünün değerinin artmasıyla da bağlıdır. Yüksek öğrenimli bir kişi, eğer yöneticilik işlevi görüyorsa, onun aldığı maaş, bir işçinin aldığı ücretten çok daha yüksek düzeyde olmaktadır.

Ücretlilerin sökonusu olan bu kesimi (menejerlerin dışında) aynı zamanda burjuvaziye de dahil değildir, çünkü bunlar başkasının emeğinin bir kısmını benimseyerek, kendi varlıklarını sürdürme olanakları elde edenlerin sayısına dahil değildir. Buradan çıkan sonuç şudur ki, bu kategoriye dahil olan kişiler, ücretli olarak çalışan aydınlar kesimiyle birlikte, *çağdaş ücretli orta katmanları* oluşturmaktadırlar. Bu tür orta katmanlar artmaktadır, buna karşın eski, henüz üretim araçlarına sahip olan ve bu temel üzerinde küçük mal üretimini sürdürmekte olan kesim ise yıkıma uğramaktadır.

Demek ki, yeni orta katmanlar, kendi işgücünü satarak geçimlerini sağlarlar da, gerekli öğrenim ve mesleki eğitime sahip olup genellikle kafa emekçileri olsalar da, bunlar gene de proletarya değildir. Elbette, sırf yukarıdan verilen emirlere göre iş yapanlar ile üretimi, kapitalistin iradesini yerine getirerek yönetenler arasında; kol emeği gerektiren işlerde çalışanlar ile genellikle kafa emeği gerektiren yerlerde çalışanlar arasında fark vardır. Emekçiler arasında «ayırım çizgisi»ni çeken başka bir olgu da gelirlerin büyüklüğü ve üretim hiyerarşisi içinde tepeye yakınlıktır. Bu tür farklılıklar orta katmanların temsilcileriyle işçiler arasında reel çelişkilerin ortaya çıkmasına yol açabilir.

Değişik ücretli kesimler arasındaki farklılık nesnel bir gerçektir ve Marksistler bunu gözardı edemezler. Böyle bir farklılığın dikkate alınması büyük ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik önem taşıyor. Yeni sosyal katmanların işçi sınıfıyla birlikte tüm ücretlilerin aynı sosyal gruba dahil olması, bir yandan onları birbirlerine yaklaştırıyor, diğer yandan da, işçi öğelerinin bilincine proleter olmayan, orta katmanlar arasında yaygın olan ideolojilerin sızması olanağını yaratıyor.

Konumuzla bağlı olarak bir sorunun daha ele alınması, yani işçi gençliğinin durumunun da dergi sayfalarında tartışılması dikkate değerdir.

Burada, genç işçilerin aktif veya eyleme hazır kesimini, her şeyden önce, proleter olmayan katmanların protestolarının etkilediği olgusu dikkate alınmalıdır. Kanımıza göre, bu böyle olmaktadır, çünkü işçi gençliği kendi görüşünü sadece işletmelerde değil, aynı zamanda sınıfsal ortamın dışında öteki toplumsal katmanların temsilcileriyle tartışarak oluşturmaktadır.

Günümüzdeki antitekelci çıkışlarda demokrasi kavramına da kendine özgü bir yaklaşım oluşmuştur. Bu da önemlidir, çünkü gençlik (yalnız gençlik değil) bir yandan tekelci devlet kapitalizminin oluşturduğu düzene ve bürokratizme, öte yandan da (başlangıçta da olsa) proleter disiplinine tepki göstermektedir. Demokrasi konusunda böyle bir tutum orta katmanlara özgü bir tutumdur. Ancak, savaşıma hazır durumdaki proleter gençliğin tam da işçi hareketi içinde (örneğin sosyal-demokratların etkisinin ağırlıkta olduğu yerlerde) açık bir demokrasi eksikliğiyle yüzyüze geldiği olgusunu yadsımak da tamamıyla yanlış olur. Genç insanlarda demokrasi konusunda proleter olmayan görüşleri benimseme eğilimi işte buradan kaynaklanıyor.

FAC'da işçilerin üretim dışındaki dağılıklığı artmaktadır. O eski, tipik işçi semtleri (varoşlar) artık yoktur. (Yabancı işçi varoşları vardır). Proleter gençlik orta katmanların gençleriyle aynı semtte, hatta aynı konutlarda yaşıyor. Genç insanlar arasında ideolojik, politik, kültür ve sosyal alanlarda çeşitli temas noktalarının belirmesi tamamıyla doğaldır.

Onlar, tekelci devlet kapitalizminin işgücü gibi bir metanın yeniden üretimine ilişkin bir alanda uyguladığı politikanın olumsuz sonuçlarını birlikte hissediyorlar. Konut koşullarının, kamu hizmetlerinin, kültürel ve sosyal alanların (kreş, çocuk yuvası, okul, serbest zamanı değerlendirme merkezleri vb.) işçi gençliği gibi, orta katmanlardan gençleri de etkiliyor. Üstelik, önceleri işçi yığınlarına kendi damgasını vuran özel işçi kuruluşlarının (tüketici birliklerinden kültür dernekleri ve hareketlerine dek) sayısı ve etkinliği azalıyor.

Birçok genç insan, bu arada işçi ortamından gençler de, öteki katman ve sınıflardan yaşatlarının kendi ailelerindeki o eski ilişkiler dünyasından kurtulma, işçi ve orta katmanlardan gençlerin çok daha yakın temas içinde bulunduğu «komünler» gibi yaşantı biçimleri oluşturma eğilimlerini paylaşmaktadır. Bu arada «komünler» içindeki ideoloji ise, öğrenimde üstünlükleri nedeniyle orta katmanlardan gelme gençler tarafından belirlenmektedir.

Bugün üretim ve yaşam tarzı nitel bakımdan yeni gereksinimler doğurmakta, bu da herşeyden önce gençliği etkilemekte ve tüm değerler sistemine, özellikle de ahlâki ve estetik değerler sistemine yansımaktadır («genlik» kültürü adı altında bir akım belirmekte ve yaygınlaşmaktadır).

Bu sorunun da her halde, Marksist bilim adamları tarafından derinlemesine incelenmesi gerekiyor.

Bütün bunlar birlikte ele alındığında, partinin gençler arasındaki pratik çalışmalarını daha da yetkinleştirmesini gerekli kılıyor. AKP'nde ve ona bağlı örgütlerde genç aydınların oranının oldukça yüksek olması olumlu bir etken rolü oynuyor. Bu çalışmalarda, ekonomik bunalım koşullarında işçi gençliğinin bir kesiminin, oluşan durumdan çıkış yolu ararken çeşitli «alternatif» hareketlere daha aktif olarak katıldığı da dikkate alınıyor. Ve bu grubun potansiyeli, çevreyi koruma sorunları, yeni teknolojik süreçlerin kullanımının doğurduğu sonuçlar, «Şeffaf adam»⁽⁷⁾ problemi etrafında ilgi ve tartışmaların yoğunlaşmasıyla daha da artmaktadır. «Yeşiller» Partisi'nin FAC'daki parlamento seçimlerinde elde ettiği başarı işçi gençliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Komünistler gençlikle, özellikle işçi gençliğiyle ilişkilerini kurarken bütün bu gelişmeleri dikkate almaktadırlar.

Böylece, üretim alanında, yerleşim ve oturma merkezlerinde, boş zamanı değerlendirme kuruluşlarında emekçilerin oluşturduğu çeşitli gruplar içinde bir «değişim» olmaktadır. Kaldı ki, «kapitalizm, eğer «arı» proletarya çok renkli geçici tipler yığınıyla çevrili olmasaydı, ... eğer proletaryanın kendi içinde daha çok ve daha az gelişmiş tabakalar diye bir ayrışma, bölgesel, mesleki, bazan de dinsel vb. diye bir bölünme olmasaydı, kapitalizm adını taşımazdı.»⁽⁸⁾

Bu bilimsel saptama, günümüzde de, ücretli emek alanının genişlemesiyle ilgili olarak ortaya çıkan sorunlara doğru bir yaklaşımın oluşturulması için geçerliğini korumaktadır. Bu sorunların çözümü komünistler için çok önemlidir, zira bu olmazsa komünistler işçilere doğru yolu göstermede, kendi bağlaşıklık politikalarını kimlerle gerçekleştireceklerini belirlemede, bu politikalarına açık ideolojik çerçeve kazandırma zorluklarla karşılaşmaktadırlar. FAC komünistlerinin önüne bu ödevi yaşamın kendisi koymaktadır, çünkü belirtilen bu sorunların temelinde uzun süre devam eden ve nüfusun önemli kesimini kapsayan süreçler yatmaktadır.

(7) FAC'da politik gözetleme aygıtının güçlendirilmesi sonucu polis bilgisayarlarında (aynı zamanda sigorta kurumları, hastane vb. kuruluşlardaki bilgisayarlarda) hemen hemen her FAC yurttaşı hakkında ayrıntılı bilgiler toplanmış bulunuyor. «Şeffaf adam» deyimi işte bu anlamda kullanılıyor. (Not Red.)

(8) V. İ. Lenin, Tüm Yapılar, c. 41, s. 58-59.

Vatikan nereye gidiyor?

Vasil Bejda

Çekoslovakyalı gazeteci

Fransa'dan A. Simon adlı okuyucumuz dergimize gönderdiği mektubunda Vatikan'ın politikasındaki yeni eğilimleri ve sosyalist ülkelerde komünistlerin dindarlara ve dine karşı tutumlarını anlatmamızı rica ediyor. Aşağıda yayınladığımız yazıda Çekoslovakyalı gazeteci V. Bejda Vatikan'ın «yeni çizgisi» ve Çekoslovakya'da dindarların sosyalizm kuruculuğuna katılımı üstüne görüşlerini açıklıyor.

Komünistlerin dindarlara ve dine karşı tutumları aynıdır. F. Engels daha zamanında dinin sosyal işlevi üzerinde düşünürken, onun insanların bilincinde, insana yabancı olan dış egemen güçlerin hayali bir yansıması olduğunu yazmıştır. ⁽¹⁾ Biz ateistler, sabırlı, ardıcıl ve zamana ve koşullara uygun olarak ateizmin yaygınlaştırılmasını, emekçilerin manevi kurtuluşlarına götüren yollardan biri sayıyoruz. Dinsel inançlar ise emekçilerin çağdaş dünyayı ve gerçekleri, kendi sınıfsal çıkarlarının gerçekleşmesini ve bu çıkarları öngören programını kavramalarını engelliyor. Öte yandan bir dizi burjuva devrimi sırasında ortaya çıkan ilkel din düşmanlığında bize yabancıdır.

Komünistler, Lenin'in ileri sürdüğü şu istemleri klavuz ediniyorlar: «Biz her zaman bilimsel dünya görüşünü propaganda edeceğiz, ardıcıl olarak her hangi bir «hristiyanın» tutarsız hareketlerine karşı savaşım vereceğiz, ama bu din sorununu haksız yere ön sıraya çıkarmamız, gerçekten devrimci, ekonomik ve politik savaşımında güçleri parçalamak gerektiği anlamına gelmez». ⁽²⁾

Emperyalizmin bugün sosyalizme karşı «haçlı seferleri»nin esinleyicileri ve örgütçüleri adaletsiz toplumsal düzen olan kapitalist düzeni korumak ve onu kutsal göstermek için dinsel çevrelere dayanmaya çalışıyorlar. Ne var ki, «dinsiz komünizme» karşı savaşta tüm kapitalist dünyayı birleştirmeye çalışan çağdaş engizisyon hakimleri hedeflerine ulaşamamışlardır, hatta onların istediklerinin tersi bir gelişme olmuştur. Bugün dindarların çok geniş bir kesimi, dinsel örgütlerin önde gelenleri, hatta değişik dinsel akımların yöneticileri, kısaca değişik güçlerden oluşan ve tarihte eş görülmedik genişlikte bir cephe ABD yönetiminin ve NATO'nun serüvenci planlarına karşı çıkmaktadır.

Gericilik komünistleri tekrar tekrar dinsiz olmakla suçlarken aslında dev-

(1) Bak: K. Marks ve F. Engels, yapıtlar, c. 20, s. 328–329.

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtları, c. 12, s. 146.

rimci güçleri parçalamayı, emekçilerin dine karşı tutumundaki değişiklikler nedeniyle bunlar arasında yapay engeller yaratmayı amaçlıyor. Emperyalizmin klerikalizm ve köktencilik gibi akımları geniş olarak kullanmak istemesinin başka bir nedeni daha var. Bu da şu: Bugün burjuva ideolojisinin bunalımı öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, onun ileri sürdüğü «akılcıl deliller» hedefine ulaşmaz oldu. Emperyalizmin ideologları insanların dinsel duygularına hitap etmeye ağırlık vererek, politikalarını etkinleştirmeye, dünyanın geleceğini tehdit eden politikalarının yığınlar tarafından desteklenmesini sağlamaya çalışıyorlar.

Emperyalizmin dini sömürerek başvurduğu manevraların özünü ABD Başkanı Reagan'ın dünyadaki olayların gelişmesinin insanlara değil Allaha bağlı olduğu yolundaki sözleri açık olarak ortaya koymaktadır. Bu aşırı kâr peşinde koşanların ve toplumsal ilerlemeyi durdurmayı amaçlayanların saldırgan askersel planları «Allah iradesi» gibi gösterme, savunma yönünde yaptıkları ilk deneme değildir.

«Washington'un dinsel koza» başvurusu onun tutucu kilise çevreleriyle işbirliğinden giderek daha büyük ölçüde yarar sağladığını ortaya koymaktadır. Bu yönde başlıca rol şimdiki politik çizgisi emperyalizmin en gerici güçlerine uygun düşen Vatikan'ın sağcı temsilcilerine ayrılmaktadır.

Burada konudan biraz ayrılalım.

Krakov Başpiskoposu Kardinal Karol Wojtyla 1978 sonbaharında Roma Katolik Kilisesi'nin başı seçildiğinde, o da (bu görevde ancak 1 ayı aşkın bir süre kalan kendinden önceki gibi) kendisine Jean-Paul isimlerini seçti. Bu da onun XIII. Jean ve VI. Paul tarafından yürütülen politikanın devamını sağlama niyetini ortaya koyuyordu. Adı geçen iki papanın, özellikle XIII. Jean'ın uygulamalarında tipik olan kilisenin çalışmalarında reform yapma isteği, dış politika konularında gerçekçi tutum takınma, uluslararası ilişkilerde yumuşamanın gereğini anlama, barışı savunma konusunda bütün barışçı güçlerle işbirliğine hazır olma nitelikleri vardı. Bunlar onun işçi hareketinde de yüksek bir takdir gören «Pacem in Terris» (Dünyaya Barış) mesajına yansımıştı.

Ne var ki, Wojtyla'nın kendinden önceki iki papanın adını birleştiren bir isim seçmesi hiç de yeni papanın aynı yoldan gideceği anlamına gelmiyordu. Jean Paul'un eylemleri gösteriyor ki, o Vatikan'daki liberal eylemi sürdürmedi, tersine kendisini açık sağ kanatta yer alan tutucu bir din adamı, antikomünist, antiemperyalist, antidemokratik politikayı aktif bir şekilde savunan, ama kendisini ezilen halkların ruhani babası olarak göstermeye çalışan bir din adamı olarak ortaya koyuyor.

Papa'nın bu göreve gelmesinden hemen sonra, barış davasına ve uluslararası adalete etkin destek verme niyetinde olduğunu iddia etse de çok kısa bir zamanda eylemlerinin sözlerine uymadığı anlaşıldı. Batı basınının bile 2: Jean Paul'ün politikasının «ortadoksluk» ve «restavasyon», yani

Vatikan'ın XII. Pius döneminin eski tutucu rotasını canlandırma politikası olduğunu belirtmesi bir raslantı değildir.» ⁽³⁾

1984 Nisanında «Vatikan'da deprem» oldu. Papa, tutucu kanadın temsilcilerinin sayısını artırarak, Roma Kardinaller Meclisi'nde önemli değişiklikler yaptı. Bundan bir süre önce 2. Jean Paul'un bu yılın Kasım ayında Roma'da Vatikan'ın 1962–1965 yıllarındaki kararlarını «daha iyi anlatmak» amacıyla piskoposları özel bir toplantıya çağıracağı resmen açıklandı. Liberal eğilimli katolik çevrelerin kanısına göre Papa katolik kilisesinin yaşamında meydana gelen değişiklikleri gözden geçirmek niyetindedir. 2. Jean Paul döneminde Vatikan önceki liberal reformların çoğundan fiilen uzaklaştı. Kendisi gibi düşünmeyen teologlara karşı kovuşturmalar başladı. (Papa kilisenin boşanma, çocuk aldırma ve nüfus kontrolü yolundaki ortaçağdan kalma görüşlerin dokunulmazlığını kararlıkla savundu.) Eski Latince okunması 1965'den sonra daha modern bir türüyle değiştirilmiş olan ayinler yeniden Latince okunmaya başladı, rahip ve rahibe cemiyetinde disiplin sertleştirildi. Tutucu din görevlilerinin önünde Vatikan'da üst düzey görevlere giden yol açıldı, şimdi görüşleri Papa tarafından dile getirilen bu din adamları, Papa'nın Vatikan'ın Dini Sorunlar Meclisi Başkanı Kardinal Radsinger'in katolik kilisesini 1962 öncesine döndürme çabalarını destekliyorlar.

«Dindarlığı yeniden canlandırmak» adı altında yürütülen bu hareket herşeyden önce politik nitelik taşıyor. Çünkü bu harekete paralel olarak sağcı kilise çevreleri devlet işlerine aktif bir biçimde karışıyorlar. Örneğin, birçok Batı Avrupa ülkesinde eğitim sistemi konusunda devlet ile kilise arasındaki savaşım bunu gösteriyor. Bilindiği gibi Fransa'da geçen yıl başında sağcı klerikal din çevreleri olmak üzere bütün sağcı güçlerin özel okulları, bunların dinsel niteliklerini destekleme, iç politik durumun gerinleşmesinde belirli bir rol oynamıştır. İspanya'da gerici güçler eğitim sisteminde reform yasasını eleştirme yoluyla sağcı rejimin yeniden işbaşına gelmesi için savaşım yürütüyorlar. Ve görülüyor ki, geçen yılın 18 Kasımında İspanya'daki özel eğitim sistemini desteklemek için yapılan gösterilerin, aynı yılın 24 Haziranında Paris'de yapılan benzeri gösterilerin tam tekrarı olması bir raslantı değildir.

Vatikan en gerici çevrelerden yana giderek daha aktif çıkışlarda bulunuyor. Bu yılın Nisan ayında 2. Jean Paul Avrupa Parlamentosu'nun sağ kanat temsilcisi 15 milletvekiliyle görüştü. Bunlar arasında Fransa'daki faşizm yanlısı Ulusal Cephe lideri Jean Marie Le Pen ve İtalya'daki neo-faşist sosyal hareketin başı Giorgio Almirante de bulunuyordu. Papa bunları «Avrupa'da ahlakın bozulmasına karşı savaşmaya» çağırı. Basının belirttiği gibi, bu çağrı Avrupa faşistlerini neredeyse medeni haklar için savaşçılar düzeyine yükseltiyor. Aşırı sağcılar da Papa'nın verdiği desteği

⁽³⁾ Bak: «International Herald Tribune», 15 Mayıs 1985.

tam da böyle değerlendirdiler. Papa'yla yaptıkları görüşmenin ertesi günü Avrupa sağcılarının temsilcileri tarafından Roma'da düzenlenen mitingde Amirante şöyle diyordu: «Bizim hareketimiz, ulusal ve faşist bir gelenektir, ama bu aynı zamanda katolik gelenektir. Biz Petrus alanında bütün İtalya Sosyal Hareketi adına, Avrupa'nın sağcı güçleri adına Polonya'lı Papa'ya, Roma Katolik Kilisesi'nin dünya çapındaki yüksek misyonuna uygun olarak, hâlâ zincire vurulmuş bulunan ve özgürlüğe susayan Avrupa karşısındaki büyük hristiyanlık misyonunu unutamayacak olan Papa'ya saygılarımızı dile getirdik». (4) Bu sözlerde istekle olanaklar arasında büyük fark var, ama yine de bu gibi savları küçümsemek tehlikeli olur. Neofaşist belgileri ile klerikal belgilerin, Reagan yönetiminin «dinsiz komünizme» karşı «haçlı seferi» çağrılarıyla Vatikan'ın «Yeni Doğu Politikası»nın içiçe girdiğı gözleniyor.

Papa'nın politik sempatilerini ve heveslerini göstermesi bakımından onun İtalya'da, Mayıs ayında yapılan belediye seçimleri eşiğinde, Loreto kentinde yaptığı konuşmada ilginçtir. «Ulusun en yüksek çıkarları» uğrunda katolikleri «birlik içinde» olmaya çağrarak, Papa her hristiyanın ve yurttaşın «sorumluca ve akıllıca» karar almasını istedi. Bu konuşmanın basın tarafından, Vatikan'ın İtalyan devletinin iç işlerine karışma, dindar seçmenlere oylarını hristiyan demokratlara vermeleri için üstü örtülü bir emir olarak nitelenmesi hiç de raslantı değildir.

Madalyonun öbür yüzü de aynı şekilde ilginç ve önemlidir. 2. Jean Paul yönetimindeki Roma Kardinaller Meclisi kapitalist ülkelerdeki gerici çevrelere giderek açık desteğini artırırken, emperyalist gericiğin faaliyetleri konusunda bırakın eleştiriyi, Katolik Kilisesindeki gerçekçi görüşlü papazların bu faaliyetlerin doğruluğı konusunda kuşku uyandıracak her hangi bir girişimini bile son derece hoşgörüsüz karşılamaktadır. Reagan'ın nükleer politikasıyla hemfikir olmadığını söyleme cesareti gösteren ABD'li psikoposlarla Vatikan'ın arasının bozulduğunu herkes hâlâ hatırlıyordu. Dini mektuplarındaki eleştirisel yanın azaltılması için piskoposlara baskı yapılmıştı.

Vatikan'ın «Kurtuluş teolojisi»ne karşı kampanyası açıkça gerici ideolojik bir nitelik taşıyor. Ve resmen ilan edilmese de, fiilen antikomünist bir doğrultudadır. İlk kez 1960'larda Latin Amerika'da doğan bu dini düşünce eğilimi 20 yılından daha az bir süre içinde boydan boya Latin Amerika kıtasında ve biraz değişik biçimde ve Afrika'nın gelişmekte olan ülkelerinde yayıldı. Günümüz kilisesindeki bu yeni eğilimin taraftarları, kapitalist sömürünün egemen olduğı, yığınların yoksulluk acısı çektiğı, haksızlığa ve adaletsizliğe uğradığı bir dünyada toplumsal savaşımın dışımda kalmamaları gerektiğine inanıyorlar. Onlara göre yoksulların ve ezilenlerin haklarını desteklemek hristiyanların görevidir.

(4) «Panorama», 21 Nisan 1985, s. 63.

Komünistlerden bütünüyle farklı bir dünya görüşüyle hareket etmelerine karşın Latin Amerikalı rahipler ülkelerindeki emperyalist politikanın neden olduğu toplumsal kabarmalar karşısında sessiz kalmıyorlar. Genel olarak, Washington'un hizmetindeki yerel gericiğin baskısı ve keyfi hareketleri arttıkça rahiplerin çıkışları da artıyor. Brezilyalı Başpiskopos Helder Camara bunla ilgili olarak şunları yazıyor: «İster bizimle, ister bizsiz, isterse de bize karşı olsun Latin Amerika'da yığınların uyanacağı gün gelecektir. O gün geldiğinde eğer yığınlarda kötü talihlerinin hristiyanlığın mülk sahipleri ve zenginlerle birlikte olmasının sonucu olduğu inancı yerleşirse, hristiyanlık lanetlenecektir.»⁽⁵⁾

«Kurtuluş teolojisi»nin kimi taraftarları «üçüncü dünya»da devrimci dönüşmelerinden yana çıkıyorlar ve Marksizm'e olumlu bir değer biçiyorlar. Toplumsal değişimlere ağırlık veren «Kurtuluş teolojisi» ortodoks dinsel düşünüş tarzından ayrılmaktadır. Bu teoriyi geliştirenlerin kanısınca, özellikle eşitsizliğin son derece açık biçimde gördüğü alanlarda ekonomik ve sosyal adalet sağlamak için mevcut yapıları değiştirmek yönünde eylem yapılması gerekir.

Katolik Üniversitesi öğretim üyelerinden 32 kitabın yazarı Fransiskan meshebinden Leonardo Boff da bu görüşte olduğu için Vatikan Kardinaler Meclisi Mahkemesinde yargılandı.

Vatikan'daki «beyin yıkama» işleminden sonra Batı Almanya'da yayınlanan «Der Spiegel» dergisine bir demeç veren Boff şöyle diyordu: «Kilise, yönetici çevrelerle tarihsel bir pakt kurmuştur. Biz Latin Amerika'da bu pakta gedik açmaya başladık. Toplumun en üst tabakası ile ittifak içinde olan kilisenin bu kesimi ile aramıza mesafe koyuyoruz. Bu, elbette bir yanda hiyerarşinin üyeleri ile öte yanda «halkın kilisesi» arasında gerilimin oluşmasına neden oluyor. Latin Amerika piskoposlarının çoğu «Kurtuluş teolojisi»ni destekliyorlar. Biz ezilen insanları ve onların nasıl baskıdan kurtulacaklarını düşünüyoruz. Ayrıca baskı da gökten inmedi. Tarihsel gelişmeler sırasında doğdu. Bunun doğuşunu araştırdığımızda, kapitalizm ve onun işleme mekanizmasıyla karşılaşıyoruz.»⁽⁶⁾

Vatikan Kardinaler Meclisi'nin paylaması boyun eğmez rahibi hiç etkilemedi. Bunun üzerine Vatikan «günahkarın» cezalandırılması için Ortaçağ'dan kalma bir yöntemle başvurdu: Fransiskan Kilisesi rahibi bir yıl boyunca «nedamet getirme suskunluğu»na mahkum edildi. Kitaplarının yayınlanması ve tartışmalara katılması yasaklandı.

Roma Katolik Kilisesi'nin «Kurtuluş teolojisi»ni suçlaması, Latin Amerika'da «Marksist sızma»ya karşı savaş veren ABD yönetiminin değirmenine su taşıyor. Vatikan, ekonomik ve toplumsal dönüşümlere aktif katılan Nikaragua'lı papazlara karşı da kaba baskılar uyguladı. Nikaragua'da üç

(5) Bak: «Expres», № 6, 9 Şubat 1985, sayfa 6, (Slovakça). Not Red.)

(6) «Der Spiegel», 17 Eylül 1984, s. 154, 156, 157.

bakanlık görevi yapan papazın bulunduğunu hatırlatalım. Bunlar Dışişler Bakanı Miguel D'Escoto, Eğitim Bakanı Fernando Cardenal ve Kültür Bakanı Ernesto Kardenal. Üçü de diktatör Somoza rejiminin yıkılması savaşımında ve devrimin zaferinden sonra Nikaragua'da yeni toplumun kurulmasında aktif yer aldılar. Bakanlık görevi yapan bu üç papazdan da ya hükümetten istifa etmeleri ya da dini ünvanlarını bırakmaları istenmişti. Roma Kardinaller Meclisi, Nikaragua'lı papazlara rahat vermeyerek, ulusal kurtuluş hareketlerine katılan diğer katolik rahiplere de ilerici politikadan vazgeçmeleri ve ezilenlerin, yoksulların haklarını savunmaya son vermeleri için uyarıda bulunuyor.

Papa, Latin Amerika'da «yoksulların kilisesi»nin ortaya çıkışından ve dine inananların antiemperyalist savaşıma yığınsal katılmasından büyük endişe duyuyor. 6 yıllık hizmet süresi boyunca 2. Jean Paul'un bu kıtaya tutucu Roma Kardinaller Meclisi'nin azalan prestijini güçlendirme çabasıyla 6 kez ziyaret etmesi, açık olarak bunu gösteriyor. Şunu da hemen belirtelim ki, Papa'nın son gezisi, Washington'un Nikaragua'ya karşı provokasyonlarını artırdığı bir zamana rasladı.

Birçok kişi şimdi doğrudan «Reagan-Wojtyla ittifakı»ndan söz ediyor. Bu bir raslantı değildir. Çünkü Washington ile Vatikan arasındaki diplomatik ilişkiler şimdiki Papa döneminde geliştirildi ve politik çizgileri birbirine daha da yakınladı. Batılı basın, dünyadaki gelişmeler ve öncelikle sosyalist ülkeler hakkında 2. Jean Paul'un ana bilgi/enme kaynakları arasında Washington'un Vatikan'a sistemli olarak bilgi verdiği özel hazırlanmış dosyaların bulunduğunu yazıyor.

En önemli insan hakları, hristiyanlığın sosyal adalet görüşü, komşu-sunu sevmek gibi konularda ortak yaklaşımları var. Gerçekten dürüst katolikler Papa'nın konuşmalarında hemen «Marksizm'e kaymakla» suçlanıyorlar. Fakat bu, tutarlı bir sosyal kurtuluş programının ancak Marksizm'den kaynaklanabileceğini farkında olmadan itiraf etmek olmuyor mu?

Vatikan'ın, Çekoslovakya da dahil, sosyalist ülkeler topluluğuna yaptıkları, sınıflara ayrılmış dünyamızda onun emperyalizmden yana oynadığı rolü açık olarak ortaya koyuyor. Emperyalizm, halkımızın belli bir amaca yönelik çalışmalarını amacından saptırma ve toplumumuzun istikrarlı gelişmesini engelleme yolundaki çabalarında çok çeşitli araçlar kullandı. Önceleri bunun «demokrasiyi yenileştirme» ve «daha iyi bir sosyalizm»i kurmak için yapıldığı ileri sürülüyordu. Bu planların başarısızlığa uğramasından sonra ülkemizde insan haklarının ihlal edildiği, kültürün baskı altında tutulduğu gibi iddialarla iftira kampanyaları sürdürüldü. Ne var ki, bunlardan hiç biri Çekoslovakya'da bekledikleri desteği görmedi. Bunun üzerine sosyalizm düşmanları kendi kötü niyetli politik amaçları için sadece kiliseyi ve dindarları kullanabilecekleri sonucuna vardılar. Ülkemiz, dinsel kılıf altında antikomünizmin sert saldırılarının hedefi oldu. Çe-

koslovakya'da «din özgürlüğü yok», «dine ve kiliseye zorbaca baskılar uygulanıyor» türünden iftiraları büyük bir çabayla yaymaya çalışıyorlardı.

Önyargılı olamayan her kişi bu iddiaların aslının olmadığını, yalnızca kötü bir iftira olduğunu anlayacaktır. Ülkemizde din ve vicdan özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Ülkemizde 8 binden fazla açık kilise bulunmaktadır. 18 mezhebe ait olan bu kiliselerde çalışan 5 binin üzerinde din adamı vardır. Ve bunlardan bazıları Çekoslovakya'nın kurtuluşunun 40. yıldönümünde yüksek devlet nişanlarıyla ödüllendirildi.

Çekoslovakya'da 1940'ların sonunda çıkarılan ve kiliseye ve dini inançları olanlara karşı tutumu belirlemede temel oluşturan yasalar bunu tamamiyle doğruluyor. ÇKP MK Genel Sekreteri ve Çekoslovakya Başkanı Gustav Husak şöyle diyor: «Sosyalist devlet dindarların dinsel duygularını dikkate alıyor ve onların ezici çoğunluğunun dürüstçe sosyalizmin kurulmasında yer almalarına saygı duyuyor.»

Ülkemizde dine inananlar, şimdiye dek pek çok burjuva demokratik kurumların güvenceleyemediği kadar, dinini açıkça söyleme ve inanmayanlarla eşit yurttaşlık haklarını kullanma hakkına sahiptir. Çekoslovakya devleti kilisenin iç işlerine karışmıyor ve onun ilkelerine ve normlarına saygı gösteriyor. Bundan ötürü, devlet elbette kilisenin de onun iç işlerine karışmasına izin veremez. Ayrıca bu ilkeler komünistler tarafından formüle edilmedi. Bunlar daha antifeodal, burjuva devrimleri aşamasında ortaya çıkmıştır.

Dinsel gericilik Çekoslovakya'da din özgürlüğünü kanıtlayan, yadsınamayacak gerçekleri tahrif ediyor. Halkımızın sosyal kurtuluşu yolundaki ama cımaza ulaşmaya hizmet eden görüşleri ve yöntemleri, insanların tam manevi kurtuluşuyla karıştırarak, çarpıtmaya çalışıyor. Komünistlerin bilimsel dünya görüşünü yayma çabaları, halkımızın yaşadığı maddi koşulların dönüşümü temeline dayanır, ve her zaman önemli sonuçlar verir. Sosyalist devrimden önce Slovakya'nın ve Moravya'nın bazı bölgelerine özgü kör fanatizm ve dinsel gericilik genel hatlarıyla giderildi.

Ülkemizde sık sık toplumsal bilinçteki değişimleri doğrulayan sosyolojik araştırmalar yapıldı. İnsanlar doğanın, toplumun ve insanın kendisinin doğa üstü güçlerin yaptıklarıyla değil, nesnel yasallıklara uygun olarak geliştiğine inanıyorlar. Son olarak yapılan bir ankete göre, örneğin, Çekoslovakya yurttaşlarının yüzde 80'i okullarda çocuklara din öğretimi verilmesini uygun bulmuyor ve cumhuriyetimizde aile, okul ve toplumun bir bütün olarak gençlere sosyalist moral ruhunu aşılması gerektiğine inanıyor. Bu yaklaşım yeni bir toplumda içerik ve yöntem olarak mükemmel bir eğitimin etkisinin sonucudur. İşte bunu Washington'la birlikte gerici dinsel çevreler «büyük suç» olarak nitelendiriyorlar.

Vatikan'ın elit tabakasının Çekoslovakya'ya karşı propagandasının

ikinci doğrultusu de aynı şekilde bütünüyle emperyalizmin planlarına uygundur. Burada amaç uzun erimlidir, Katolik topluluğu antisosyalist muhalefetin potansiyel politik merkezine dönüştürmeyi tasarlamaktadır. Önceleri yalıtılmış bir avuç muhalife umut bağlayan bu planlar başarısızlığa uğradı. Bundan sonra ülkede yasal olarak mevcut Katolik Kilisesini sosyalizmin zayıflatılması ve istikrarsızlaştırılması eylemlerine katma gibi çılgınca girişimlerde bulunuluyor.

Ne var ki, bu girişimler de sonuç vermedi ve bunların zerre kadar başarı şansı yoktur. Dine inananlar da içinde, halkımız, çok acı bir deneyimle «politik çoğulculuk»un ne olduğunu tanıdı. Burjuva Çekoslovakya Cumhuriyeti'nde dine dayananlar da içinde, düzinelerce partinin politik mekanizmaları, tekellerin diktatörlüğünün ve emekçi halkın sömürülmesi üzerine çekilen saydam bir perdeden başka bir şey değildi. 1960'lı yılların sonunda sağ kanat ve karşı devrimci güçlerin etkisi sonucu ülkemizde «politik çoğulculuk» hareketi ortaya çıkmaya başladı ve sosyalizmin temellerine bir tehdit durumuna geldi. «Demokratikleşme» belgeleri altında sosyalizmin, düşmanları, emekçi halkın yaşamsal çıkarlarının tüm tutarlı savunucularına saldırdılar, onları susmaya zorladılar. Saldırgan antikomünizmini saklamayan, kendini «yeniden diriliş mezhebi» diye adlandıran bir dinsel grup bu gerici eylemlerde önemli rol oynadı.

Dinin politikaya katılmasını yeniden canlandırma planlarını terk etmek istemeyenler, Çekoslovakya komünistleri ile asla ortak bir dil bulamayacaklardır. Ne var ki bundan, sosyalizmin hasımlarının iddia ettiği gibi, Çekoslovakya'da dini toplulukların ve kilisenin faaliyetlerinin azaltılacağı gibi bir sonuç çıkmaz. Onların faaliyetleri yalnızca şu önkoşula bağlıdır: Kilise çalışanları sosyalizme uyma yeteneği göstermeli, sosyalist sisteme bağlı kalmalı ve onun yasalarını tanımalıdır. Bunun için hiç te papazların köle olması gerekmiyor. Sömürüye dayalı, uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin olduğu toplumların yönetici çevreleri, bugün hâlâ onları böyle olumsuz bir konuma zorluyor. ÇKP, hiçbir zaman, papazları, sosyalizmde hakim olan ideolojinin propagandasını yaymaya ya da anların inançlarına ters düşen bilimsel dünya görüşünü yaymaya zorlamıyor. Bizim koşullarımızda devletin toplumun istikrarını ve gelişmesini sağlamak için geçmişte ülkemizde de yapıldığı ve bugün hâlâ kapitalist ülkelerde yapılmakta olduğu gibi, kiliseye dayanmasına gerek yoktur.

Sosyalizm ne «şeytan işi»dir, ne de «günahkarların imparatorluğu»dur. Sosyalizm, devrimci savaşımın ve hem ateist hem de dindar işçilerin, köylülerin, aydınların belli bir amaca yönelik emeklerinin ürünüdür. İnsanlığın çok eski bir özleminin, sosyal adalet ideallerinin gerçekleşmesidir.

Komünistler, kendi rollerinin ve sorumluluklarının farkındadır. Çekoslovakya Komünist Partisi, sosyalist toplumun gelecekteki gelişmeleriyle ilgili programın dindarlar da dahil tüm yurttaşların programı olması için

elinden geleni yapacaktır. Sosyalizm ve barış birbirinden ayrılmaz şeylerdir. Barışı koruma savaşımında dinsel çevrelerin geniş bir kesimi, kilise aktivistleri ve papazlar da dahil, tüm savaş karşıtı güçlerin eylem birliğini ve karşılıklı anlayışı güçlendirmek için yorulmak bilmeden çalışacağız.

Vatikan'ın açıkça artan bir şekilde saldırgan emperyalist gericiliği desteklediği bir ortamda, barış ve sosyal ilerleme için savaşımın gerici dinsel görüşlere karşı da kararlı bir mücadeleyi kapsadığına inanıyoruz. Bu, dine inanan yığınları günümüzün en önemli sorunlarının çözümü için savaşıma katılmasına engel olan zincirlerden kurtarmak gereklidir.

Komünist gençlik örgütleri

Kısa bilgiler ()*

POLONYA SOSYALİST GENÇLİK BİRLİĞİ

Polonya Sosyalist Gençlik Birliği, Polonya Halk Cumhuriyeti'nin bağımsız politik bir gençlik örgütüdür. 1976'da Sosyalist Gençlik Birliği, Sosyalist Köylü Gençlik Birliği ve Genç Sosyalistler Birliği'nin birleşmesiyle oluştu, yaklaşık 2 milyon üyesi vardır. Birliğin üyeleri 15–30 yaş arasındaki genç işçilerden, köylülerden, askerlerden, lise ve yüksek okul öğrencilerinden oluşmaktadır.

Birlik, ülkede sosyalizm kuruculuğunda Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin öncü rolünü tanımakta ve gençler arasında sosyalist tutum ve bilinci yerleştirmeyi, onlara ülkenin geleceği konusunda sorumluluk duygusu kazandırmayı ve yeni kuşağın ülke yaşamında aktif bir rol almasını sağlamayı başta gelen amacı olarak görmektedir.

Birliğin ülkenin politik yaşamında aktif bir yeri vardır. Birliğin Bakanlar Kurulu'na bağlı gençlik komitesinde, il ve ilçe yerel yönetim organlarında temsilcileri vardır ve onlar gençliğe ilişkin kilit sorunlar üzerine kararların alınışına katılmaktadırlar. Birlik gençliğe ilişkin yasalar, kararnamele hazırlanırken görüşlerini belirtir.

Bunların yanı sıra Birlik, Ulusal Doğuş Yurtsever Hareketi, yeni sendikalar, sanayi ve yerleşim bölgelerindeki özyönetim organları gibi politik örgütlerin kuruculuğunda aktif olarak katılmıştır. Birlik ekonomik güçlüklerin sona erdirilmesine, yeni reformların uygulanmasına ve işletmelerin yönetimine büyük katkılarda bulunmaktadır. Birliğin işçi aktivistleri hammaddelerin tasarruflu kullanımı için, israfa karşı kampanya yürütmektedir. Birlik, genç işçilerin mesleksel becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluyor, kalifiye işçiler arasında bilgi yenileme çalışmaları yapıyor, yarışmalar düzenliyor ve emekçi halkı ekonomik konularda bilgilendiriyor. Birlik öteki gençlik örgütleri ile, Polonya Öğrenciler Birliği, Genç Öncüler Birliği ve Genç Köylüler Birliği ile geniş çapta işbirliği yapmaktadır.

PSGB çeşitli kültürel çalışmalar yapmaktadır ve bu çalışmaların ülkenin günlük yaşamı, politik ve sosyal sorunları ile bağlamaktadır. Birliğe bağlı «Juventur» adlı Turizm Bürosu gençlerin boş zamanlarını değerlendirme çalışmaları yapmaktadır.

Yeni kuşağın ideolojik eğitimine büyük dikkat sarfedilmektedir. Günümüzdeki aşamada Birlik, gençlerin, sosyalizm idealleri ile uyumlu değer-

(*) Komünist gençlik örgütleriyle ilgili olarak kısa bilgiler yayınlamaya devam ediyoruz. Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1984, sayı 4, 6, 7, 8, 10, 1985, sayı 2, 6.

lere ve amaçlara olan inançlarını yeniden güçlendirmeye önem vermektedir. Bilimsel komünizmi yayma amacıyla gençler için, «Tarihi Düzeltme», «Yaşam ve Marksizm» ve «Dünyaya Bakış» gibi başlıklı özel kitap serileri basılmaktadır. Bu kitaplarda günümüz sorunlarının Marksist analizi verilmektedir.

PSGB, üyelerini proleter enternasyonalizmi ruhunda eğitmekte ve Nikaragua, Lübnan, Şili, Güney Afrika halklarıyla dayanışma hareketlerine aktif olarak katılmakta, kapitalist ve gelişmekte olan ülkeler gençlik örgütleriyle ilişkileri sürdürmektedir. Birlik, sosyalist ülkeler gençleriyle işbirliğini derinleştirmeye ve zenginleştirmeye özel bir önem veriyor. PSGB, Sovyetler Birliği Leninci Komünist Gençler Birliği ile sıkı dostluk bağları ile bağlıdır. PSGB, 1974, 1977 ve 1984 yıllarında düzenlenen Sovyet ve Polonya Gençliği Dostluk Günlerinin örgütlenmesinde öncülerden biri olmuştur.

PSGB, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun üyesidir, onun çalışmalarında aktif olarak destekliyor ve barış savaşımına katkıda bulunur. Birlik, Kuzey Avrupa'da ve tüm Avrupa'da nükleer silahlardan arındırılmış bölge oluşturulmasını destekliyor ve Batı Avrupa'ya yeni ABD füzelerinin yerleştirilmesine karşıdır.

Birliğin demokratik merkezîyetçilik ilkelerine bağlı bir yapısı vardır. Temeli, sanayi işletmelerinde, kırsal kesimde, askeri birliklerde ve eğitim kurumlarında çalışan temel örgütlerden oluşmaktadır. Birliğin en üst organı kongresidir. Altıncı Kongre Nisan 1985'de yapılmıştır.

Birliğin yayın organları, haftalık «Walka Młodych» ve haftada iki kez yayınlanan «Gazeta Młodych»dir.

GENÇ KÖYLÜLER BİRLİĞİ

Polonya köylü gençliğinin bu bağımsız örgütü 1980'de kurulmuştur ve önceki örgütlerin, «Wici» köylü Gençlik Birliği, Genç Köylüler Birliği ve Sosyalist Köylü Gençlik Birliği'nin ilerici geleneklerini sürdürmektedir. Birliğin 320.000 üyesinin yüzde 40'ı tarım alanında çalışmakta, yüzde 50'si kırsal kesimdeki okullarda ve tarımsal eğitim kurumlarında okumaktadır, geri kalan kısmını ise kırsal kesimdeki aydınlar oluşturmaktadır.

Birlik, PBİP'ni ülkede sosyalizm kuruculuğunda öncü güç olarak görmektedir ve sosyalist konumlara sıkı sıkıya bağlı tüm gençlik ve toplumsal-politik örgütlerle işbirliği içindedir. Birlik, içinde bulunduğumuz dönemde ülkedeki sosyal-politik bunalımın etkilerinin en kısa zamanda ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak için elinden geleni yapmaktadır.

GKB ulusun toplumsal-politik yaşamında gözle görülür bir rol oynamaktadır. Birliğin yaklaşık 1.500 üyesi yerel yönetim organlarına seçilmiştir. Birlik kırsal bölgelerde ekonomik sorunların çözülmesine aktif olarak ka-

tilmakta ve tarımın geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Birliğin girişimi ile tarımsal üretim tesisleri, gençlik servis, kooperatifleri kurulmuştur. Birlik genç köylüler arasında tarımsal bilgiyi yaygınlaştırmak, mesleksel eğitim düzeylerini geliştirmek ve aralarında yarışmalar düzenlemek için çalışmalar yapmaktadır.

Birlik üyeleri, kırsal kesimde çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla yollar, kültür evleri, kulüpler ve spor tesisleri inşa edeler. GKB, gençleri ulusun kültürel yaşamına çeker ve amatör sanat çalışmalarını teşvik eder. Birlik, yüksek öğrenim kurumlarına kaydolmak isteyen genç köylüler için hazırlık kursları düzenler.

Birlik, kırsal kesimde yaşayanları, eğitim çevreleri, kurslar, ve tartışmalar yoluyla sosyal-politik konularda bilgilendirmek için önemli çalışmalar yapmaktadır.

GKB yerleşim – üretim yeri ilkesine göre örgütlenmiştir. Birliğin temelini, 1.700 nahiyede çalışan temel örgütler ve hücreler oluşturmaktadır. En yüksek organı kongresidir. İkinci Kongresi Ekim 1984'de toplanmıştır.

«Zarzewie» isimli yayın organı vardır.

ISRAİL GENÇ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (İGKB)

İGKB, 1924'de Filistin Komünist Partisi'nin girişimi ile kurulmuştur. Sınıfsal proleter temele dayanan Yahudi-Arap kardeşliğı, örgütün çalışmaları'nın temelini oluşturur. Marksist-Leninist teoriyi klavuz edinmiştir. Birliğin üyelerinin yaşları 14–22 arasında değışmektedir ve üyelerin çoğunluğu genç işçilerdir.

İGKB, İsrail Komünist Partisi'nin yardımcısı ve rezervidir, partinin tüm çalışmalarına aktif olarak katılmaktadır. Partinin üyelerinin büyük çoğunluğu Birlik'den gelmektedir.

İGKB, ülkede yaşayan insanların ve halkların özgürlüğünü, yeni kuşağın çıkarlarını fedakarca savunur. Birlik, genç insanları, emperyalizme ve yandaşlarına karşı, Ortadoğu'da adil bir barış için, İsrail birliklerinin 1967'de işgal ettikleri tüm Arap topraklarından çekilmesi için, Filistin Arap halkının kendi kaderini tayin hakkının tanınması ve İsrail'in yanısıra bağımsız Filistin devletinin kurulması için savaşıma çekmeyi ana amacı olarak görmektedir. Bu, Kudüs'ün doğu kesimi ve Gaza Şeridi de dahil olmak üzere Batı Ürdün'de, Filistin halkının tek yasal temsilcisi Filistin Kurtuluş Örgütü'nün öncülüğüne bir devlet kurulması demektir. Birlik, Filistinli göçmenler sorununun BM kararlarına uygun olarak çözülmesini, yani ana-yurtlarına dönme veya kendilerine bir ödeme yapılması arasında seçim hakkı tanınması yoluyla çözülmesini talep etmektedir. Birlik, tüm İsrail birliklerinin Lübnan topraklarından çekilmesi için çalışmakta ve ABD-İsrail «stratejik işbirliğı»ni şiddetle kınamaktadır. Birlik, İsrail gençliğinin,

ABD emperyalizminin bencil çıkarları ve İsrail'in yönetici çevrelerinin yayılmacı emelleri için savaşlarda yemlik olarak kullanılmasını protesto eder.

İGKB saldırgan savaşa ve işgal edilmiş topraklardaki sömürgeci ırkçı politikaya karşı yığinsal mitingler, yürüyüşler, toplantılar, ve gösteriler örgütlemektedir. Genç komünistler gençlerin ilgisini çeken başka faaliyet biçimleri de geliştirmektedir. Örneğin, birçok politik toplantılar ve çeşitli kültürel programlarıyla her sene onlarca kasabada düzenlenen Yaz Geceleri Festivalleri son derece popülerdir.

Birlik, 1 Mayıs'ın, faşizme karşı Zafer Günü'nün, komünist basın festivallerinin kutlanmasında aktif olarak çalışır ve gönüllü çalışma kampları düzenler. 1985'de Nazaret'de, hükümetin Arap nüfusuna karşı baskıcı ve ayrımcı politikasına karşı çıkan o ilin belediye konseyindeki demokratik unsurlarla dayanışma işareti olarak böylesi bir gençlik kampı kuruldu.

İGKB, ülkedeki öteki ilerici gençlik örgütleriyle işbirliği içindedir. Birlik, Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe'nin gençlik seksiyonunun üyesidir ve Arap Lise Öğrencileri Genel Komitesi'nde öncü durumundadır. Birlik, 10-14 yaşları arasındaki Yahudi ve Arap çocukları birleştiren Emekçi Halk Çocukları Genç Piyoner Örgütü'nün çalışmalarını yönlendirir.

Birlik, gençlerin ideolojik eğitim, onların Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmi ruhunda eğitilmeleri konusu üzerinde büyük dikkatle durur. İGKB üyeleri dünyadaki tüm devrimci güçlerle dayanışma içindedirler ve Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler gençliği ile dostluk ve işbirliğini geliştirmektedirler. İGKB, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun kurucu üyesidir.

Birliğin demokratik merkezietçi bir yapısı vardır, en yüksek organı dört yılda bir toplanan kongresidir. En son (onikinci) kongresi Nisan 1982'de yapılmıştır. Kongreler arasında Birlik, Merkez Komitesi ve Sekreterlik tarafından yönetilir.

Birliğin gelirleri üyelik ödentileri, bağışlar ve kültürel faaliyetlerde elde edilen gelirlerden oluşmaktadır.

1954'den bu yana çıkan aylık «Al Gad» (Yarınımız) isimli (arapça) ve Yahudi dilinde basılan «Leanean» (Dobra dobra konuşalım) isimli dergileri İGKB'nin yayın organlarıdır.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin TKP'nin 65. kuruluş yıldönümü üzerine bildirisi

DEMOKRATİK TÜRKİYE-DAHA GÜÇLÜ TKP!

Komünistler, bilinçli işçiler, dostlarımız, yurtiçinde ve yurtdışında, fabrikalarda, köylerde ve zindanlarda insanlığın en yüce idealleri uğrunda yılmadan savaşan insanlar, 10 Eylül günü, temeli Mustafa Suphi tarafından atılan TKP'nin 65. kuruluş yıldönümünü kutlayacaklardır. Cumhuriyet tarihinin en eski, ilk siyasal partisi TKP'dir ve onu yaratmakla Türkiye işçi sınıfı politik bilincini, Türkiye'nin kaderinde belirleyici rol oynama azmini kanıtlamıştır. TKP'nin kurulmasıyla, işçi sınıfının savaşı yeni bir aşamaya yükselmiş, aynı zamanda ulusal kurtuluş savaşının başlangıçta sınırlı olan amaçları, ilk kez Cumhuriyet belgisini yükselten TKP'nin çabalarıyla derinleşmiştir. 63 yılı gizlilikte 65 yıllık savaşı boyunca TKP, her türlü baskıya, koğuşturmaya, politik cinayetlere karşı, en keskin karmaşık tarihsel dönemelerde, kendi ideallerine, işçi sınıfının ve halkın kurtuluşu davasına sadık kalmayı başarmış biricik partidir.

Bu yıl TKP'nin kuruluş yıldönümü, 12 Eylül darbesinin 5. yılına rastlıyor. Bu son 5 yıl Türkiye tarihinin en karanlık dönemi, eşi görülmedik terör yılları, sömürü, işsizlik, sefalet yılları oldu. Aynı zamanda bu 5 yıl, TKP'nin tarihine, komünistlerin barış, demokrasi, ilerleme uğrunda ölümü göze alan yiğit, cesur, bilinçli savaşım yılları olarak yazıldı.

Komünistlerin, sol güçlerin, tüm demokratların büyük kayıplar, acılar pahasına yürüttükleri savaşlar boşa gitmemiştir. 12 Eylül'den beri süregelen bu savaşım artık sonuç vermeye başlıyor. Sol Birlik'in kurulması, tüm sol güçlerin birliği yolunda gerçek olanakların varlığını kanıtladı. Diktatörlüğe karşı çıkan güçlerin alanı genişledi, beş yıllık savaşım, faşizmi destekleyenlerin iç çelişkileri, cunta parlamentosundaki güçler arasında ayrışmayı hızlandırdı. Susturulan sendikal hareket yeniden canlanıyor. Türk-İş yönetiminin darbecilerle kurduğu ittifak iflas etmektedir. İş yerlerindeki işçilerin birliğinden başlayan ve birçok sendikanın yönetimine yansıyan sağlıklı eğilim güç kazanıyor. Üniversiteleri susturan cunta, aydınları susturamadı, başta İlerici Gençlik olmak üzere gençliğin savaşı güçlenerek sürüyor.

Halk şimdi diktatörlüğün komünistlere, öteki yurtseverlere, sendikalara ve derneklere, bunalımın yükünü çalışanların sırtına yıkmak ve yerli, ya-

bancı tekellerin egemenliğini kurmak amacıyla saldırdığını daha iyi kavırıyor. İşsizliğin, pahalılığın, eşi görülmedik ölçüde yayılan ahlaki, sosyal, kültürel çürümenin asıl suçlularını yığınlar daha iyi ayırtetmeye başlıyor. Bu suçlular 5 yıllık vurgun, rüşvet, yolsuzluk, vergi kaçakçılığı yıllarında palazlanan yerli holdingler, bankalar, türedi faşizm zenginleridir, ülke ekonomisine ipotek koyan İMF'dir, Amerikan silah tekelleridir, bunların hizmetindeki Evren-Özal rejimidir.

Bugün Türkiye'nin gündeminde ilk sırayı alan sorun demokrasidir: Faşist rejimin kökten tasfiyesi, 12 Eylül'cü anayasanın iptalidir, halk adına egemenliğin bütün siyasal partilerin özgürce katılacağı demokratik seçimlerle oluşacak parlamentoya geçmesidir. Bu hedef en geniş diktatörlük karşıtı güçlerin işbirliği için sağlam bir temeldir.

Diktatörlüğün adım adım kendisini gizlemesi, geri çekilme planı, parlamento içindeki cuntanın izniyle kurulan muhalefet partilerinde iç ayrışmaların ortaya çıkması, SODEP'in HP ile ve DYP'nin MDP ile birleşme eğilimleri, şimdi ortaya sonucu belirsiz çelişkili bir politik durum çıkartmıştır, TKP, parlamento dışındaki yasal muhalefet partilerini rejimin dayanağı haline getirme manevrasına öteden beri dikkat çekmiştir. Erken seçim talebinde açıkça ısrar edilmemesi kamuoyunda kaygılar yaratmaktadır. Diktatörlüğe karşı çıkan yasal muhalefetin sıralarında rejimle açıkça uzlaşma eğiliminin üstün gelip gelmeyeceği, onların parlamento katılma politikasını, tüm sol güçlerle işbirliği yapma ve geniş halk yığınlarının aktif eylemine yardımcı olma politikasıyla ne ölçüde tamamlayacaklarına bağlıdır. Bu, faşist rejimin ömrünün uzayıp uzamayacağıyla, gelecekte demokrasinin başında yeni askersel darbelerin, müdahalelerin asılı kalıp kalmayacağıyla, çok yakından ilgilidir. Komünistler, yığınlar içindeki çalışmalarıyla yasal muhalefetin hükümete ve cuntaya karşı her çıkışını destekleyecek, aynı zamanda bu muhalefeti her alanda kesin tutum almaya zorlayacak ve her durumda halkın bugünkü rejime kökten son vermesi uğrunda savaşı örgütlemeye hız verecektir.

Şimdi 12 Eylül'cü anayasaya kesin olarak karşı çıkmak güncel sorundur. Genel politik af için söz yerine eyleme geçmek acil görevdir. «12 Eylül öncesine dönme isteği» yolundaki cunta suçlamalarına kararlı bir şekilde karşı koymak gerekiyor. 12 Eylül öncesi kaosu temel nedenlerinden birisi, 12 Martçı generallerin işledikleri suçların hesabını sormamak, 61 Anayasasında yapılan gerici değişiklikleri iptal etmemek olmuştur. Demokrasiye, demokratik anayasaya karşı darbe yapmanın cezasız kalmayaacağı kanıtlanmadıkça, demokrasiyi militaristlerin tertiplerine karşı koruyacak olan asıl güçler, işçiler, emekçiler eksiksiz özgürlüklerine kavuşmadıkça, darbelerin üzerinde gerçekten caydırıcı, örgütlü yığınsal halk hareketi özgürce gelişmedikçe, «bir daha darbe olmasın» sözleri boş bir dilek olmanın ötesine geçemeyecektir. O nedenle TKP, rüşvete, işkence suçuna boğazlarına kadar batmış 12 Eylülcü militaristlerin ve suç ortak-

larının sığındığı ve onlardan hesap sormayı engelleyen Anayasa'nın 15. maddesinin iptali yolundaki talepleri destekliyor. Komünistler, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni kendi karanlık amaçlarına alet eden 12 Eylülcü general-lere karşı yurtsever subayların halkın saflarında yer alacağına inanıyor.

Aylardan beri Türkiye Kürdistanı'nda süregiden askersel operasyonlar, sözde «Türkiye'nin bütünlüğü» adı altında kanlı boyutlara varırılmıştır. Bu kırıma sessiz kalmak gerçekte militarizmin güçlenmesine fırsat vermek demektir. Doğu'da savaş yaptığını ilan eden bir orduyla demokrasi yanyana yaşayamaz. Kürt halkının ulusal demokratik haklarının tanınması demokrasinin gereğidir.

Demokrasi için savaşım, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu ekonomik bu-nalima son verme ve ulusal bağımsızlığımızı, güvenliğimizi tehdit eden gidişi durdurma savaşımıyla sıkı bir bağ içindedir.

30 milyar dolara yakın dış borç ve ABD'ye topraklarımızda verilen üsler, ulusal bağımsızlığımızla bağdaşmayan gizli anlaşmalar, uluslararası te-kellerin, Amerikan yönetiminin her fırsatta ülkemizin içişlerine karışmasına istemedikleri hükümetleri devirmelerine olanak sağlıyor. TKP, kamuoyunun dikkatini birisi IMF ile, diğeri ABD ile yapılan iki önemli görüşmeye çek-mek istiyor. Çünkü bu iki görüşmenin nasıl sonuçlanacağı doğrudan doğ-ruya ulusal ekonominin ve ulusal güvenliğimizin geleceğini ilgilendiriyor. Şimdi hükümet IMF ve ABD ile anlaşmaları bağlamaya hazırlanıyor.

TKP, diktatörlük karşıtı bütün partileri ve çevreleri, hükümetin IMF ve ABD ile imzalayacağı ulusal çıkarlarımızla bağdaşmayan anlaşmaları tanınamaya, iktidara gelindiğinde bunların iptal edileceğini açıklamaya çağırıyor.

TKP, demokrasi isteyen herkesle, dış borçların dondurulması ve öden-memesi, SİA adlı kölelik anlaşmasının iptal edilmesi için işbirliğine hazır-dır.

Şimdi demokrasiyi kazanmanın ve onu koruyup, derinleştirmenin ulus-lararası ön koşullarını yaratmak için de ortak çabaları arttırmak gerekiyor. Bu her şeyden önce dünya ölçüsünde süregiden nükleer silahlanma yarı-şını durdurma ve giderek nükleer silahları yoketme somut amacına yöne-len barış savaşımına, diktatörlük karşıtı güçlerin aktif olarak katılmasıdır.

Geçtiğimiz ay SSCB, tek yanlı olarak 1 Ocak 1986'ya kadar her türlü nükleer denemeleri durdurma kararı aldı. ABD, eğer bu girişime katılırsa, Sovyetler Birliği nükleer denemeleri durdurma kararını devam ettirecektir. Bu son Sovyet barış girişimi ile, yeni nükleer silah yapımına son verme ve atom yığınaklarını yoketme yolunda insanlık için büyük bir olanak çık-mıştır. Reagan yönetimi, her zaman olduğu gibi bu öneriye karşı da olumsuz bir tutum almış, böylece saldırgan stratejisinde hiçbir değişiklik olmadığını ortaya koymuştur.

SSCB'nin ABD'ye bu somut öneriyi yapmasından sonra, Sovyet parlamenterleri tüm ülkelerdeki parlamenterlere, nükleer denemeleri durdurma önerisini desteklemeleri ve hükümetlerini ABD üzerinde baskıda bulunmaya zorlamaları için çağrıda bulunmuştur.

TKP, Sovyetler Birliği'nin bu yapıcı barış önerilerini tüm gücüyle destekliyor. İnsanlığın önüne çıkan bu tarihsel fırsat karşısında hiç kimse kayıtsız kalamaz. Türkiye'deki parlamenterlerin Sovyet parlamenterlerinin çağrısı karşısında nasıl bir tutum alacağı özellikle güncel bir önem taşıyor. Şimdi kamuoyunu cunta parlamentosunda yeralan herkesin «icazetli» olmadığına, rejimin gizli destekçileri sayılamayacağına inandırmak isteyen çevrelerin önüne somut bir fırsat çıkmıştır: Cuntanın egemenliğindeki parlamentodan Amerikan emperyalizminin nükleer denemeleri durdurmasını cesaretle suçlamak ve Türkiye'nin Sovyetler Birliği tarafından yapılan öneriye destek olmasını talep etmek . . .

Komünistler, partilerinin 65. kuruluş yıldönümünde omuzlarına düşen ağır ve tarihsel sorumluluklarının bilincindedirler. Biz, tüm insanlığın en temel sorunu olan barışın korunması uğrunda savaşıma, ülkemizde gerçekten demokratik bir rejimin kurulmasına, Türkiye'nin dış borç batağından ve Amerika'yla ikili kölelik anlaşmaları zincirinden kurtulmasına, işçi sınıfının Türk-Kürt tüm halkımızın özgür ve insanca yaşadığı aydınlık bir Türkiye'nin kurulmasına elimizdeki tüm güçlerle kendi katkımızı yapmaya devam edeceğiz. Biz, sol güçlerin birliğini pekiştirmeye, genişletmeye, onu dağıtmak isteyen antikomünist iftiraları çürütmeye, Sol Birlik'in en geniş diktatörlük karşıtı güçleri aktif eyleme çekecek bir güce ve politik etkinliğe ulaşmasına bundan böyle de çalışacağız. Biz, işçi sınıfının sendikal birliği uğrunda kişisel çabalarımızı güçlendirecek, sendikal demokrasiyi her işyerinde işçilerin politik ayrıma bakılmaksızın sendika yönetimlerine katılması fikrini yayacağız. Ezilen tüm yığınların arasındaki çalışmalarımızı, özellikle gençlerin, aydınların, köylülerin arasındaki çalışmalarımızı daha da canlandıracğız.

Tarih şimdi komünistlerin önüne derin ulusal karakter taşıyan tüm bu ödevleri çözmek için geniş kitlelerin savaşında çok daha büyük ve belirleyici rol oynama olanağını koymuştur. Bu olanaktan sonuna kadar yararlanmanın yolu, her şeyden önce TKP'nin çok daha güçlendirilmesini gerektiriyor. Bu ödev yerine getirilecektir. Komünistler, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine sınıksız sarılarak, antikomünizme, özellikle antisovyetizme karşı uzlaşmasız savaşarak önlerindeki tüm karmaşık ve zor ödevleri çözmeyi başaracaklardır.

Demokratik Türkiye, daha güçlü TKP!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, Küba'da Komünist Partisi'nin kurulmasının 60. yıldönümü nedeniyle, kardeş Küba Komünist Partisi'ne ve yiğit Küba halkına devrimci savaş selamlarını gönderir.

Carlos Balino'ların, Julio Antonio Mella'ların Partisi, kurulduğu günden itibaren sürekli koğuşturmalar, komünistlere yönelik kanlı cinayetlere karşın, Marksizm-Leninizm'in Küba'da yayılması, Machado diktatörlüğünün alaşağı edilmesi, Küba halkının ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımının yönlendirilmesi yolunda çalıştı. Onların hiçbir özveriden kaçınmadan yükselttikleri savaşım, bugün Küba'da utkuya ulaşmıştır. Türkiye Komünist Partisi, Fidel Castro önderliğindeki Kübalı komünistlerin kararlı savaşımına, Küba halkının devrimci kazanımlarına, enternasyonalist tutumuna yüksek bir değer biçiyor. Amerikan emperyalizminin Küba'ya yönelik planlarını şiddetle protesto ediyor. Küba ile yürekten dayanışmasını dile getiriyor.

Değerli yoldaşlar,

Küba'da Komünist Partisi'nin kurulmasını 60. yıldönümünde, Küba komünistlerine, yiğit Küba halkına yeni ve daha büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri*

16 Ağustos 1985

Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına Ağustos Devrimi'nin 40. yıldönümü nedeniyle kardeş Vietnam Komünist Partisi'ne ve yiğit Vietnam halkının Japon militarizmine karşı bu savaşımı, ezilen tüm halkların kurtuluşu savaşımına örnek oldu. Japon militarizmine karşı utku yolunda hiçbir özveriden geri durmayan yiğit Vietnam halkı, Hitler faşizmine ve Japon militarizmine karşı savaşımında Sovyetler Birliği ile, tüm demokratik ve devrimci güçlerle birlikte omuz omuza savaştı. Bu savaş sırasında oluşan savaş gelenekleri yiğit Vietnam halkının Fransız sömürgecilerine ve Amerikan emperyalizmine karşı savaşımı da zaferle taçlandırmasına yol gösterdi. Türkiye komünistleri, Ho Şi Minh tarafından yönlendirilen Hıncını Komünist Partisi'nin esinlendirdiği bu savaşıma yüksek bir değer biçiyor.

Değerli yoldaşlar,

Bu tarihsel zaferin 40. yıldönümünde, biz Türkiye komünistleri Vietnam Komünist Partisi'ne ve kardeş Vietnam halkına sosyalizm kuruculunda yeni yeni başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

25 Ağustos 1985

„YENİ ÇAĞ” I

OKU

VE

OKUT!